Kultūros savaitraštis „7 meno dienos“ | www.7md.lt

7md

2020 m. spalio 30 d., penktadienis

Nr. 37 (1358) | Kaina 1,30 Eur

D*ailė* | **M***uzika* | **T***eatras* | **K***inas* | **F***otografija*

3

Festivalio „Gaida“ atidarymo koncertas

5

Lietuvos nacionalinio dramos teatro spektaklis „Nakties rašytojas“

7

Nauji filmai – „Pavyzdingas elgesys“

9

Paroda „Ledkalnis“ KKKC parodų rūmuose

11

„7md“ rekomenduoja „Scanoramos“ filmus

13

Naujas „Kinas“

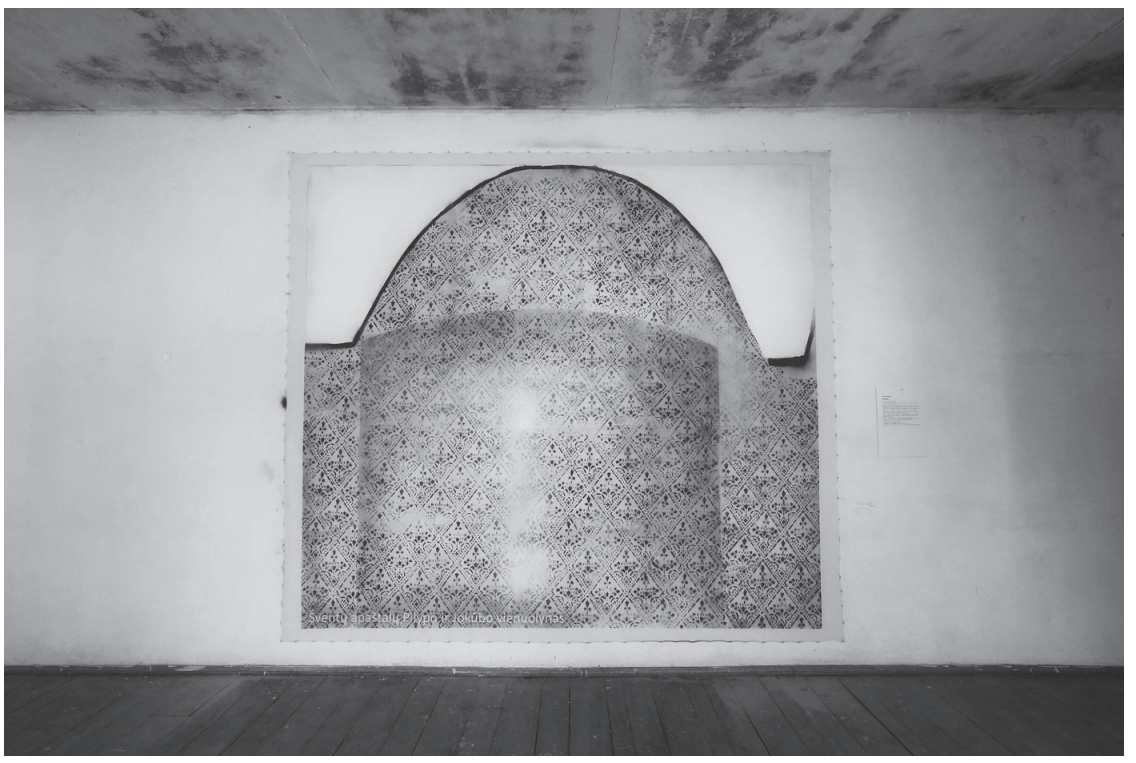

Eglė Ridikaitė, „Gundymas“. 2020 m. V. Nomado nuotr.

Moterys – ateičiai

Paroda „7 moterys – 7 tiesos“ Dominikonų vienuolyne

Agnė Narušytė

Trijų moterų veidai šmėžuoja pranešimuose apie būsimą Seimą. Iš jų žurnalistai buria ateitį. O aš prisimenu septynias moteris, sutiktas vyriškoje vietoje – Vilniaus dominikonų vienuolyne. Tame, kuris yra prie Šv. apaštalų Pilypo ir Jokūbo bažnyčios, tai jį planuojama „vystyti“ statant viešbučius ir licėjus. Vaikštau kartu su ekskursija po parodą „7 moterys – 7 tiesos“ ir mėginu prisiminti čia buvusią ligoninę, kurioje gimiau ir gimdžiau. Nė ženklo, kad čia buvo sterilu, balti stalai, lovos, seselės. Mėginu prisiminti, kaip atrodė skliautai, kurie dabar apsilaupę, – sako, stogas kiauras, šildymas per menkas, sunku kovoti su pelėsiais.

Mus pasitiko parodos kuratorė Algė Gudaitytė ir vienuolis Mindaugas Slapšinskas OP. Jis sako tęsiąs dominikonų tradiciją ieškoti sąsajų su dabarties kultūra. Jam rūpi suprasti, kiek Šventraščio istorijos, pasakotos prieš du tūkstančius metų, aktualios šiais laikais. Tad pernai jis suorganizavo kūrybines dirbtuves „Drama žmogaus širdyje: aistra, netektis, cinizmas“. Šiemet dirbtuvių tema buvo septynios Biblijos moterys: Ruta, Hagara, Rachelė, Batšeba, Tamara, Marija Magdalietė ir Judita. Jie kartu su kuratore pakvietė dalyvauti septynias menininkes: Eglę Ridikaitę, Patriciją Jurkšaitytę, Jurgitą Juodytę, Kristiną Norvilaitę-Geniušienę, Eglę Pilkauskaitę, Renatą Maldutienę ir Aistę Gabrielę Černiūtę. Jos skaitė Šventojo Rašto ištraukas, kalbėjosi su vienuoliais, diskutavo, kūrė, rašė savo tekstus. Septynios moterys tada, septynios – dabar, bet ar jų tiesos – vis dar tiesos?

Šventajame rašte moterys – paraštinės veikėjos. Dažniausiai. Ir jų ten daugiau nei septynios. Tik keleto jų istorijos vis atgimsta kultūroje naujomis interpretacijomis. Prisimenu Artemisios Gentileschi nutapytą Juditą (1612–1613). Dvi moterys įsiręžusios pjauna girtam Holofernui galvą, tas ranka dar bando atstumti tarnaitę Abrą, bet jau per vėlu. Ant baltų paklodžių liejasi kraujas. Sakoma, kad šiuo paveikslu Artemisia simboliškai atkeršijo savo prievartautojui. Taip ji pritaikė Juditos istoriją Italijos dabarčiai. Pažįstama ir „apaštalių apaštalė“ Marija Magdalietė, kartais supainiojama su bevarde prostitute. Dažniausiai ją prisimenu kaip „Paskutinio Kristaus gundymo“ kaltininkę Martino Scorsese filme (1988). Kitos Biblijos moterys man – tik vardai, iš svetimo kerštingojo Dievo laikų atklystančios dvasios. Kostiumo dizainerė Renata Maldutienė toms dvasioms pasiuvo kostiumus, „galimus dėvėti dabar“, kad jos įsikūnytų, galėtų vaikščioti tarp mūsų. Įbrolio išprievartauta ir išvaryta Tamara vilki permatomą drabužėlį, kurio priekyje

Nukelta į 10 psl.

Sudie, Karaliau!

Vaclovas Daunoras (1937–2020)

Jūratė Katinaitė

Spalio 19-oji išsivedė scenos karalių Vaclovą Daunorą. Diena pasitaikė ryški, saulėta ir smarkiai vėjuota, nerami. Tarsi operos Karaliaus gyvenimo iliustracija. Kad ir kiek vėtė ir mėtė likimas, kad ir kokios audros siautėjo, jo sielos žiburėlis vis tiek visada išvesdavo į ryškią šviesą. Antraip negi galėtum visam gyvenimui pavergti publiką, kuri net 25 metus Lietuvoje jo nebemačiusi ilgėtųsi taip, kad sugužėtų pasižiūrėti, kad ir į nebedainuojantį, negalios kamuojamą? Talento ir įtaigos nenusipirksi, nesuvaidinsi. Ir nepamirši! Kai klausydavausi pasakojimų apie sovietmetį, kaip žmonės užtvindydavo Lietuvos miestų ir miestelių sales, iš vienkiemių eidavo ilgą kelią pėsti, kad tik galėtų „pasiklausyti gyvo Daunoro“, maniau, kad tai nuostabi legendinė praeitis, kurios nebesugrąžinsi. Bet kad tai galėtų pasikartoti 2018-aisiais, kai minia gerbėjų netilpo LNOBT Raudonojoje fojė pristatant karaliui dedikuotą monografiją?

Buvo nelengvas, stiprus, kibirkščiuojantis žmogus. Nepasiduodantis. Kovojo už savo pašaukimą, už išlikimą, už įsitikinimus. Ir idėjos žmogus buvo. Jo viso gyvenimo *idée fixe* – vokalo menas, tikrasis, teisingas *bel canto*, kurį kaip religiją priėmė stažuodamasis Milano „La Scala“ teatre, o kiekvieną mokytojo Gennaro Barros žodį kartojo kaip maldą. Jo dekalogas buvo dešimt Barros teisingo dainavimo postulatų. Dėl jų – kaip dėl savo tikėjimo – galėjo leistis į konfliktus, į pražūtingas konfrontacijas. Sovietmečiu apie tokius sakydavo „nepatogūs žmonės“. Dabar sakytume – nesisteminiai žmonės, kurių nepriversi paklusti, nutilti, prisitaikyti, išsižadėti savęs.

Vėlesniais laikais nuoširdžiai, šiek tiek provokuodamas nusiskųsdavo savo „blogu charakteriu, netinkamu operos dainininkui“. Mat reikia nuolat konkuruoti, mokėti pataikauti, nutylėti, išlaukti... Tačiau ar nutylint ir laukiant sovietmečiu, neturėdamas partinio užnugario, patektum į prestižinius konkursus, pralaužtum geležinę uždangą, prisibrautum iki L. Brežnevo sekretoriato su prašymu palikti Sovietų Sąjungą, kad apgintum savo tiesą?

Kaip ir daugeliui sovietmečio menininkų, V. Daunorui neteko mėgautis svaiginančia tarptautine karjera. Net 1971 m. Tulūzos tarptautinio konkurso *Grand Prix* – pirmasis tokio lygio apdovanojimas Lietuvos istorijoje – nesuteikė daugiau laisvių. Tačiau po ilgai užsitęsusios krizės ir bandymo ją partinės diplomatijos metodais išspręsti 1979 m. Daunoras vėl buvo išleistas į Vakarus, surengė rečitalį Niujorko „Carnegie Hall“, taip pat lietuvių bendruomenės padedamas sėkmingai pasirodė Čikagos „Lyric opera“, Niujorko „Metropolitan opera“, „New York City Opera“, o grįždamas per Vokietiją – dar ir Miuncheno Bavarijos valstybinės operos perklausose ir visur gavo pakvietimus pagrindiniams vaidmenims. Žinoma, nebuvo jokių garantijų, kad grįžus namo sovietinė valdžia jį išleis vėl. Nemaža tikimybė visgi buvo, nes kai kuriuos Sovietų Sąjungos artistus dažniau išleisdavo reprezentuoti sovietinės kultūros pasiekimų Vakaruose. Tačiau nutiko lemtingas dalykas: paskutinėmis 1979 m. dienomis sovietų armija įsiveržė į Afganistaną, dėl ko JAV nutraukė diplomatinius ir kultūrinius ryšius su SSRS. Visi planai žlugo. Tai būtų buvęs ne pirmas, bet didžiausias V. Daunoro šansas patekti į tarptautinį operos olimpą. Pasilikti Vakaruose galėjo ir tą, ir kitus kartus, bet nenorėjo užtraukti bėdos šeimai, giminėms, be to, buvo įsitikinęs, kad „čia labiau reikalingas“. Išties, būdamas čia kelissyk išmaišė Lietuvą, kitas SSRS respublikas su koncertais, pavergdamas tūkstančius širdžių. Toji žmonių meilė buvo lyg kompensacija dėl žlugusių galimybių.

Vis dėlto po nepriklausomybės atgavimo stojus ekonominiam

Jūratė Katinaitė ir Vaclovas Daunoras — J. Katinaitės asmeninio archyvo nuotraukos

sunkmečiui, skurstant teatrams, užauginęs vaikus, V. Daunoras paliko Lietuvą ir būdamas 59-erių debiutavo Niujorko „Metropolitan opera“ scenoje, kur dainavo dešimt sezonų – dešimt laimingiausių, ramiausių, oriausių savo gyvenimo metų. Po to – dar dešimt metų prabangios, pagaliau užsidirbtos pensijos saulėtoje Floridoje, pro langą žvelgiant į vandenyną... Tačiau idilę temdė progresuojanti Parkinsono liga...

Audringas, išraiškingas likimas, lyg herojinės operos libretas, kuriam būtinas epilogas – „sūnaus paklydėlio“ grįžimas namo. Paskutiniai gyvenimo metai Lietuvoje – tarsi visų gyvenimo disonansų išsprendimas ir sugrįžimas į skaidrų unisoną, tarsi didysis susitaikymas su savimi ir savo likimu. Ir apoteozė – tėvynainių meilė ir įvertinimas: Lietuvos muzikų sąjungos „Auksinio disko“ laureato, LNOBT emerito ir Joniškio garbės piliečio vardai. Didingas, jaudinantis likimo spektaklis baigtas. Sudie, Karaliau! Tegul gieda Tau angelai tobulą *bel canto*!

Operos karalius Niujorke

Vaclovo Daunoro kelio „Metropolitan opera“ pėdsakais

Kristupas Antanaitis

Operos karaliumi tituluoto įžymiojo boso Vaclovo Daunoro biografiją puošia ne tik dainavimas Lietuvos operos teatre, daugybėje scenų tuometėje Sovietų Sąjungoje, bet ir stažuotė Milano „La Scala“ (1966–1968 m.), kur jis dainavo Monteronę Giuseppe's Verdi operoje „Rigoletas“ ir Didįjį žynį Wolfgango Amadeus Mozarto „Idomenėjuje“. 1967 m. „Rigoleto“ spektaklyje teko pasirodyti su pačiu Luciano Pavarotti.

Šįkart, visuomenę sudominusio ciklo apie „Metropolitan opera“ transliacijas internetu akiratyje norisi pažvelgti, kokią karjerą V. Daunoras padarė už Atlanto. Dar sovietmečiu, 1970 ir 1979 m., jis buvo per vargus išleistas koncertuoti į JAV, o 1993 m. išvyko ilgam, 1996 m. pradėjo dainuoti Niujorko „Metropolitan opera“ teatre. Net 10 metų, iki 2005-ųjų, jis buvo žymiausio pasaulyje operos teatro solistas, dainavęs ten kiekvieną sezoną po kelis spektaklius, spaudęs ranką bei gėręs kavą su žymiausiais pasaulio menininkais, buvęs jų scenos partneris, turėjęs teatro darbuotojo pažymėjimą.

Nuo 1996 m. iki 2005 m. Niujorke V. Daunoras padainavo 207 spektakliuose: operose „Traviata“ (1996, 1997, 1998, 2000, 2001, 2003 ir 2004 m.), „Toska“ (1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2002, 2004 ir 2005 m.), „Eugenijus Oneginas“ (1997 ir 2001 m.), „Manon“ (1997 m.), „Turandot“ (1997, 2000, 2002 ir 2005 m.), „Madam Baterflai“ (1998, 2000 ir 2004 m.), „Chovanščina“ (1999 m.), – pastarojoje pasirodė kartu su Irena Milkevičiūte, – „Otelas“ (1999 m.), „Lošėjas“ (2001 m.), „Samsonas ir Dalila“ (2001 m.), „Karas ir taika“ (2002 m.), šioje – drauge su Gehamu Grigorianu. Paskutinį kartą „Metropolitan“ teatre V. Daunoras dainavo 2005 m. gegužės 5 d. operoje „Turandot“. Per visą laikotarpį boso scenos partneriai buvo žinomi solistai Marcello Giordani, lietuviškų šaknų turinti Carol Vaness, Paulis Plishka, Luciano Pavarotti, Jamesas Morrisas, Charlesas Anthony, Renée Fleming, Johnas Del Carlo, Patricia Racette, Marcelo Álvarezas, Dolora Zajick, Jelena Obraztsova, Plácido Domingo, Thomas Hampsonas, Dmitrijus Chvorostovskis, Anna Netrebko, Samuelis Ramey, Marija Gulegina. V. Daunorui dirigavo P. Domingo, Antonio Pappano, Jamesas Levine'as, Julius Rudelis, Carlo Rizzi, Valerijus Gergijevas, Nello Santi, Marco Armiliato, Vladimiras Jurovskis, Maurizio Benini. Ne kartą „Metropolitan opera“ pasirodžiusi Violeta Urmana neturėjo garbės šioje scenoje susitikti su V. Daunoru, tačiau net du mūsų solistai – I. Milkevičiūtė ir G. Grigorianas – Niujorko scenoje dainavo greta operos karaliaus.

Iki pat 2006 m. „Metropolitan opera“ sukaupė daugybę spektaklių, kurie be pertraukų buvo rodomi nuo 1980-ųjų ar dar anksčiau. Tai publikos mėgstami, itin brangūs ir didingi operų pastatymai. Beveik pusė V. Daunoro dainuotų spektaklių buvo režisavęs ne kas kitas, o legendinis italų meistras Franco Zeffirelli, tad šalia dainavimo su daugybe iškilių solistų V. Daunoras galėjo mėgautis ir pastatymais,

Po spektaklio „Toska“: Vaclovas Daunoras, Carol Vaness (Karolina Vyšniauskaitė), Luciano Pavarotti. „Metropoliten opera“. 1999 m.

į kuriuos teatras investavo milžiniškas lėšas.

Deja, viešai prieinamame „The New York Times“ laikraščio archyve apie solistą randame tik vieną 1979 m. lapkričio 26 d. straipsnį, kuriame kalbama apie jo koncertą Niujorko „Carnegie Hall“. Muzikos kritikas Josephas Horowitzas rašė: „Ponas Daunoras yra Lietuvos valstybinės operos narys. 1966 m. laimėjęs bronzos medalį P. Čaikovskio konkurse Maskvoje, jis stažavosi Milano teatre „La Scala“, kur dainavo operose „Rigoletas“ bei „Idomenėjas“. Daunoro balsas yra gražus, platus, gerai sustyguotas. Ankštoje mažojoje salėje solistui trūko erdvės, mat balso didingumas ir spalvų įvairovė reikalavo kur kas platesnių garsinių sferų. Daunoro tembre aptinkame kažką, ką turėjo Fiodoras Šaliapinas. F. Schuberto „Der Doppelgänger“ atlikimas buvo melodramatinis ir itin ekspresyvus.“

Reikia didžiuotis ir nuolat garsiai kalbėti apie tokias asmenybes kaip V. Daunoras, kuris buvo geriausias šalies bosas, tačiau nesutiko būti lyginamas su tarpukario operos žvaigždėmis, mat kukliai manė, kad jam iki jų dar toli. Laikas lekia nevaldomai, bet reikia tikėtis, kad ir po šimtmečio, kai Lietuvos opera švęs 200 metų jubiliejų, prie V. Daunoro paminklo būriuosis žmonės ir kalbės apie jį taip pat pagarbiai, kaip šiandien kalbame apie Kiprą Petrauską ar Antaną Kučingį. Ilsėkitės ramybėje, Karaliau!

Žvilgsniai į... perkusiją

30-ojo tarptautinio aktualiosios muzikos festivalio „Gaida“ atidarymo koncertas

Viltė Žakevičiūtė

Šiemet festivalis „Gaida“ nepabūgo gąsdinančios ir dažnai planus jaukiančios pandemijos ir pristato programą, kurioje, anot organizatorių, skirtingi „žvilgsniai į...“ – kūrėjas moteris, vyrus, praeitį, ateitį, meistrus, atmintį ir save. Net trys festivalio „žvilgsniai“ šiais metais skirti mušamiesiems instrumentams ir kūriniams perkusijai. Festivalio autoriais *in focus* pasirinkti airių menininkė Jennifer Walshe, korėjietė Unsuk Chin bei Austrijoje ir Šveicarijoje gyvenantis Beatas Furreris.

Spalio 22-osios vakarą Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje festivalį pradėjo svečiai iš JAV – „Portland Percussion Group“. Ansamblis susibūrė 2011-aisiais, iškart įsitvirtino Portlando ir visos JAV muzikos scenoje. Kaip 2019 m. rašė portalas „Oregon ArtsWatch“, „Portlando mušamųjų muzikos scena yra plati ir spalvinga (...). „Portland Percussion Group“ yra vienas prestižiškiausių ansamblių šiame mieste.“ Pirmą kartą Lietuvoje koncertavę ansamblio nariai – Christopheris Whyte'as, Paulas Owenas, Jonathanas Brownas ir Garrettas Arney – pristatė itin didelės sėkmės sulaukusių JAV kompozitorių kūrinius: Paulo Lansky, Douglaso Hertzo, Steveno Snowdeno, Connoro Shafrano (C. Snow), taip pat kelias dalis iš Philipo Glasso ciklo „Glassworks“.

„Portland Percussion Group“ D. Labučio nuotr.

Nedidukė D. Hertzo kompozicija „Fixtures in the Fold“ (2017) dėmesį prikaustė tembrų gausa ir subtilia skambesio nuotaika. Kompozitorius sako, kad savo muzika tyrinėja asmenines, universalias, fizines ir dvasines patirtis. Anot portalo „Tapspace“, „kūrinį perkusininkų kvartetui įkvėpė žymios muzikės ir poetės Patti Smith asmenybė. Kompozitorius pasitelkia tradicinius mušamuosius instrumentus ir įvairius objektus, juos įmantriai jungia panaudodamas nenutrūkstamus ritminius motyvus ir ilgai tęsiamas melodijas. Kūrinio garsinė medžiaga atspindi Hertzo susižavėjimą nagrinėjamu konkrečiu objektu, jį palydinčiais prisiminimais ir jo identitetu.“ Kompozicija išskleidė itin gausią tembrų įvairovę, o tembrinės kaitos ryšiai išryškėjo netipiniuose ritmo piešiniuose. Kūrinio dramaturgiją kompozitorius tapatina su nuolat kintančiu žmogaus požiūriu į daiktus, kurie ilgainiui primena tai, kas lieka praeityje, ir tai, su kuo pradedame tapatinti patys save.

S. Snowdeno kompozicija „Van Gogh from Space“ (2015) trims perkusininkams atrodė kur kas konceptualesnė. Kūrinys įkvėptas Vincento van Gogho paveikslo „Žvaigždėta naktis“, jame nestigo subtilumo, buvo smagu stebėti atlikėjus, kurie, rodos, nepriliesdami instrumentų priverčia juos skambėti. Sudėtingos ritmikos motyvų bei skambesio kupiną kompoziciją autorius sieja su NASA gamtos tyrinėjimais, tokiais kaip fitoplanktonai, kurių, kaip rašo NASA Goddardo centras, „masyvūs žalsvi spiečiai sūkuriuoja tamsiuose vandenyse aplink Gotlandą – Švedijos salą Baltijos jūroje. Tai mikroskopiniai jūriniai augalai, kurie sudaro pagrindinę vandenyno maisto grandinę. Fitoplanktonų populiacija pražysta tada, kai giliosios vandens srovės juos iškelia į saulės nušviestą vandens paviršių.“ S. Snowdenas rašo muziką šokiui, teatrui, kuria multimedines instaliacijas ir koncertines kompozicijas, o jo kūryboje neretai plėtojamos įvairios šiuolaikinės atlikimo technikos.

Pusės valandos trukmės Paulo Lansky opusas „Threads“ (2005) pristatomas kaip dešimties trumpų dalių „kantata“ perkusininkų kvartetui. Dalys atliekamos be pertraukos. Pasak ansamblio „So Percussion“, kuriam buvo dedikuota kompozicija, „kūrinio audinyje susipina trys „gijos“ (angl. *threads*): pirmoji, „Arijos ir preliudai“, sutelkia dėmesį į fiksuoto aukščio sąskambius, kuriuos išgauna metaliniai toniniai instrumentai (vibrafonai, varpeliai ir dūdelės); antroje – „Chorai“ – dominuoja būgnijimas; trečios gijos „Rečitatyvai“ pagrindą sudaro „keidžiški“ triukšmo instrumentai, stikliniai buteliai, gėlių vazonai, lėkštutės ir kt. Šios trys skirtingos „gijos“ išryškina gausią mušamųjų instrumentų ir jų galimybių įvairovę, skirtingo pobūdžio ir nuotaikų sąskambius. Visa tai jungiama į nenutrūkstamą vieną giją.“ Klausydami „Threads“ galėjome gėrėtis perkusininkų profesionalumu ir ypatinga atida garsui. Sakyčiau, P. Lansky kompozicija galėtų būti pavyzdinė visiems kompozitoriams, ketinantiems rašyti muziką perkusijai.

C. Shafrano (C. Snow) „The Summit, Part Three: Continental Divid“ (2015, pelnęs pirmą premiją ansamblio „Portland Percussion Group“ surengtame kompozicijų konkurse) išsiskyrė savitu erdviniu sprendimu – perkusininkai kompoziciją atliko skirtingose filharmonijos salės vietose. Subtili kūrinio interpretacija skambėjo hipnotizuojančiai.

Koncertas užbaigtas žymiojo minimalisto Ph. Glasso ciklo „Glassworks“ (1981) trimis dalimis – „Opening“, „Islands“ ir „Closing“. Daugeliui pažįstamo pjesių ciklo, rašyto kamerinės sudėties ansambliui, aranžuotė perkusininkų kvartetui įgavo kitokių, naujų spalvų.

Atidarymo koncertas džiugino ypatingu atlikėjų profesionalumu bei įdomiais kūriniais perkusijai. Ir tai ne vienintelis mušamiesiems instrumentams skirtas koncertas šių metų festivalyje. Galbūt nuo šiol ir Lietuvos kompozitoriai vis dažniau rinksis šiuos instrumentus, o naujausios lietuviškos muzikos arsenalas taps kur kas įvairesnis. Europos festivalių asociacijos (EFA) pernai išrinkta tarp geriausių, o šiais metais 30-metį mininti „Gaida“ išlieka ypatingu reiškiniu Lietuvoje. Atidarymo koncertas vėl sužadino lūkesčius. Ar jie pildysis ir kituose festivalio renginiuose?

Anonsai

Lapkritį nuspalvins koncertai Paliesiaus dvare

Lapkričio 7 d. skambina vienas ryškiausių Lietuvos pianistų Jurgis Karnavičius. Pianistas atliks Philipo Glasso Pirmąją etiudų fortepijonui knygą (Nr. 1–10). Šalia aktyvios solinės veiklos, dažnai pasireiškiančios įspūdingomis monografinėmis programomis, J. Karnavičius paliko ryškų pėdsaką kamerinio muzikavimo bei akompanavimo srityse, nuolat koncertuodamas su žymiausiais Lietuvos kameriniais ansambliais ir savo žmona, operos soliste Sigute Stonyte. Pianisto repertuaro branduolį sudarė Vienos klasikų bei romantizmo autorių opusai. Būdamas itin reiklus sau, J. Karnavičius nelepina klausytojų dažnais koncertais ar gausybe įrašų, ilgai brandina kūrybinius sumanymus, leisdamas laikui maksimaliai paveikti atliekamą muziką ir suformuoti turtingiausią jos keliamų emocijų spektrą.

Ph. Glassas įvardijamas kaip garsiausias visų laikų JAV kompozitorius ir neprilygstamas novatorius. Gimė 1937 m., užaugo Baltimorėje, žydų išeivių iš Lietuvos šeimoje, studijavo Čikagos universitete, Juilliardo mokykloje Niujorke, taip pat mokėsi Aspene pas Dariusą Milhaud, Paryžiuje studijavo pas legendinę Nadią Boulanger. Grįžęs į Niujorką subūrė „Philip Glass Ensemble“, su kuriuo ilgus dešimtmečius sėkmingai koncertuoja visame pasaulyje. Ne kartą su koncertais lankėsi Lietuvoje.

Lapkričio 14 d. violončelininkė Žana Miniotaitė atliks tris – Pirmąją, Trečiąją ir Šeštąją – Johanno Sebastiano Bacho siuitas. Ž. Miniotaitė yra Maskvos P. Čaikovskio konservatorijos absolventė, įvairių tarptautinių konkursų laureatė, gimusi Petrozavodske (Rusija), pirmą kartą su šeima sugrįžusi į Lietuvą 1995-aisiais.

Įvairias epochas apimantis Ž. Miniotaitės repertuaras, domėjimasis baroko ir šiuolaikine muzika bei individualios raiškos paieška liudija apie platų atlikėjos akiratį ir atlikimo individualumą, o jos atliekama muzika skambėjo Lietuvos, Lenkijos, Rusijos, Prancūzijos, Vokietijos, Norvegijos miestuose, muzikos festivaliuose Maskvoje, Sankt Peterburge, Kaliningrade, Vilniuje.

Lapkričio 29 d. Nacionalinė filharmonija pristato programą „68 Min. M.“, kurią atlieka ansamblis „Musica humana“ (meno vadovas ir dirigentas Robertas Beinaris) ir solistai – Motiejus Bazaras (klavišiniai), Mykolas Bazaras (bosas), Benediktas Bazaras (mušamieji), Robertas Beinaris (obojus). Skambės Wolfgango Amadeus Mozarto ir Terence'o Greavso muzika.

Motiejus Bazaras studijavo LMTA pas profesorius Z. Ibelgauptą, S. Okruško, P. Geniušą. Pagal „Erasmus“ mainų programą stažavosi Hamburgo aukštojoje muzikos mokykloje (prof. V. Banfieldo kl.). Kaip solistas dalyvavo daugiau kaip 20 tarptautinių ir respublikinių konkursų, daugelyje jų laimėjo prizines vietas (tarp kitų – *Grand Prix* Nikolajaus Rubinšteino pianistų konkurse Paryžiuje). 2017 m. apsigynė menų daktaro laipsnį LMTA. Pianistas ir toliau gilinasi į akademinės ir neakademinės muzikos sąveiką atlikimo aspektu, taip pat į fortepijono konstrukcijos tobulinimo galimybes.

Mykolas Bazaras, muzikinį kelią pradėjęs kaip pianistas, toliau tęsia studijas LMTA doktorantūroje (prof. P. Geniušas, prof. habil. dr. L. Melnikas), gvildendamas istorinės improvizacijos paslaptis ir problemas, rašo mokslinius ir kritinius straipsnius, dalyvauja konferencijose bei rengia meistriškumo kursus.

Benediktas Bazaras 2019 m. įgijo bakalauro diplomą LMTA (prof. P. Geniušo kl.). 2016 m. stažavosi Pietų Danijos muzikos akademijoje Esbjerge pas R. Sandbergą, 2017 m. – Islandijos menų akademijoje pas P. Máté ir E. Erlendsdóttir. Pianistas yra grojęs su Kauno miesto, Lietuvos valstybiniu simfoniniais, Lietuvos kameriniu orkestrais.

Robertas Beinaris baigė LMTA meno aspirantūrą (doc. R. Staškaus kl.); jam suteiktas meno licenciato laipsnis. 2002–2003 m. stažavosi Liono nacionalinėje konservatorijoje (J.L. Capezzali ir J. Guichardo kl.). Nuo 2013 m. studijavo LMTA doktorantūroje (prof. A. Vizgirdos ir prof. A. Žiūraitytės klasėse), 2014 m. jam suteiktas meno daktaro vardas. Obojininkas rengia solo programas, grojo su įvairiais Europos orkestrais, yra Lietuvos nacionalinės filharmonijos ansamblio „Musica humana“ narys, nuo 2018 m. gruodžio – jo meno vadovas. R. Beinaris organizuoja Lietuvos obojininkų čempionatą, tarptautinį L. Vėbros obojininkų konkursą, tarptautinį kamerinių ansamblių konkursą „Muzikinė akvarelė“, tarptautinį J. Pakalnio atlikėjų pučiamaisiais ir mušamaisiais muzikos instrumentais konkursą, Tarptautinį obojininkų festivalį, yra jo meno vadovas. 2014 m. R. Beinaris įtrauktas į „Buffet Group“ (Prancūzija) medinių pučiamųjų instrumentų firmos žymiausių obojininkų sąrašą.

Lietuvos nacionalinės filharmonijos ansamblio „Musica humana“ kūrybinis kelias prasidėjo 1974 m. Jo koncertai buvo vieni pirmųjų senosios muzikos autentiškos interpretacijos atgaivinimo Lietuvoje ženklų. Ansamblio repertuarą sudaro monumentalūs ciklai, teminės programos. Kamerinių opusų ansambliui yra sukūrę ir šiuolaikiniai lietuvių kompozitoriai. O. Balakausko „Šokių siuita“, „Duetti concertanti“, B. Kutavičiaus „Kampf der Bäume“, A. Martinaičio „Cantus ad futurum“ tapo tikromis šio kolektyvo repertuaro puošmenomis. Kai kurioms monumentalioms koncertinėms programoms ansamblis kviečiasi žymius Lietuvos ir užsienio solistus, chorus. Nuo 1999 m. ansamblis rengia tarptautinį kamerinės muzikos vasaros festivalį „Kuršių nerija“, o nuo 2007 m. – tarptautinį J.S. Bacho muzikos festivalį. Daugelį metų ansambliui vadovavo prof. Algirdas Vizgirda, o nuo 2018 m. gruodžio mėnesio jį pakeitė prof. Robertas Beinaris.

Paliesiaus dvaro inf.

Nenustoti prisiminti

Mintys baigiantis didžio pianisto ir iškilaus vilniečio Leopoldo Godowskio jubiliejiniams metams

Leonidas Melnikas

Štai ir baigiasi 2020-ieji – Leopoldo Godowskio (1870–1938) gimimo 150-mečio metai. Ar atmintyje išliks ši iškilaus vilniečio sukaktis? Likimas nėra tam palankus: viską užgožia gyvenimą sujaukęs koronavirusas – jis yra metų ženklas ir leitmotyvas. Kita vertus, tai nėra vienintelė priežastis, kodėl garsus muzikas nebuvo pagerbtas jam tinkamu lygiu. Praeities užmaršumas apskritai yra dažnas reiškinys, ir ne vienas ryškus menininkas, deja, tampa tokio užmaršumo auka. Beveik prieš trisdešimt metų, 1992-aisiais, Vytautas Povilas Jurkštas, daug padaręs grąžinant kultūrinės praeities atmintį, rašė apie analogišką situaciją, susidariusią Jaschos Heifetzo atžvilgiu: „(...) Ar prisiminė savo didįjį sūnų [Jaschą Heifetzą] Vilnius? Gėda prisipažinti: labai ilgai – ne, išskyrus nevaisingus ir niekuo neįpareigojančius pokalbius muzikos kuluaruose“ (Vytautas Povilas Jurkštas, Dar vienas konkursas? Vilniuje galop prisimintas Jaša Heifecas, *Respublika*, 1992 05 07, p. 4). Panašiai galima būtų apibūdinti ir Godowskio situaciją Lietuvoje. Juolab kad paralelė su Heifetzu išraiškinga ir daugiaprasmė, leidžianti atsekti svarbius kultūrinės raidos dėsningumus.

Godowskis, kaip ir Heifetzas, yra nepaprastai reikšminga asmenybė muzikos pasaulyje, o jųdviejų ryšys su Lietuva akivaizdus. Godowskis gimė 1870 m. Lietuvoje, dvejų metukų buvo atvežtas į Vilnių, kur praleido beveik dvylika metų. Vilniaus kultūrinė ir dvasinė aplinka suformavo jį tokį, kokiu jis tapo, koks vėliau žavėjo savo amžininkus.

Keturiolikos metų išvažiavęs iš Vilniaus ir palikęs gimtinę Godowskis jau buvo iškilus pianistas – tuomet, matyt, dar mažai kas tai suprato, bet netrukus jo vardas tapo plačiai žinomas. Jau vien tai kelia nuostabą. Tačiau Godowskio paradoksas, kad šį šuolį į šlovę padaręs jaunuolis neturėjo fortepijono mokytojų – visko išmoko pats vienas, save vadino autodidaktu. Kaip galėjo įvykti šis stebuklas, juk net ir didžiulis talentas negalėtų lemti tokių rezultatų – negyvenamoje saloje pianistu netampama?! Šio fenomeno paaiškinimas yra paprastas: Godowskį supo aplinka, kuri išpuoselėjo jo nepaprastus gabumus, nukreipė ieškojimus tinkama linkme, suteikė didžius pavyzdžius, kuriais sekdamas jis iškilo į negirdėtas aukštumas. Šią aplinką Godowskis atrado Vilniuje, tai ir buvo jo kūrybinės individualybės šerdis.

Nuostabą kelia ir anksti pradėta savarankiška Godowskio muzikinė karjera. Tiesa, ši nuostaba greičiau atspindi šių dienų kanonus, o ne tuometinę praktiką: nūdienos muzikų studijų ciklas nusitęsia kone kelis dešimtmečius, o tuomet ne tik Godowskis, bet ir Heifetzas bei daugelis kitų nelaukė pagalbos iš šalies, patys ieškojo kūrybos kelių, patys juos skynėsi – buvo pasitikima savo jėgomis ir talentu, negyventa svetima patirtimi. Gal ne visų laukė stulbinanti sėkmė, bet tie, kuriems tai pavyko, tapo žvaigždėmis, liko istorijoje – jie buvo nepanašūs į kitus, buvo *kitokie*. Svarbu, kad ir Godowskis, ir Heifetzas šiuos kelius ėmė tiesti dar Vilniuje.

Išeivijoje Godowskis nepamiršo Vilniaus, jau tapęs pasauline žvaigžde jis liko vilniečiu ir apie save telkė vilniečius bei jų palikuonis, juos palaikė. 1917 m. jis atėjo pasiklausyti šešiolikmečio Heifetzo debiuto Niujorko „Carnegie Hall“ ir, išgirdęs šalia sėdinčio žymaus smuikininko Mischos Elmano nuogąstavimą, esą salėje tvanku, atšovė: „Tik stygininkams“ (apie tai buvo rašoma tuomet, nepamirštama ir iki šiol). Godowskis bendravo su Heifetzu, jo svetingi namai Niujorke, kur lankėsi to meto meninis ir intelektinis elitas, buvo atviri jaunajam kolegai. Dviejų vilniečių draugystės simboliu tapo Godowskio fortepijoninė pjesė „Senoji Viena“, Heifetzo perdirbta smuikui ir fortepijonui.

Abstrahuota Vilniaus atmintis Godowskį savotiškai lydėjo ne tik kūryboje, bet ir asmeniniame gyvenime. Jo žmona Frederica Saxe buvo kilus iš litvakų šeimos; sūnus Leopoldas jaunesnysis buvo vedęs Georgo Gershwino seserį Frances (Gershwinų motina Rose Bruskin buvo vilnietė). Savo palikuonims Godowskis perdavė ir meilę menui: duktė Dagmar buvo nebyliojo kino žvaigždė, sūnus Leopoldas – smuikininkas, nors išgarsėjo atradęs spalvotos fotografijos technologiją, kurios patentą iš jo nupirko firma „Kodak“; anūkė Alexis Gershwin-Godowsky tapo žinoma Brodvėjaus teatrų dainininke.

Leopold Godowski. 1915 m.

Štai toks buvo Leopoldas Godowskis, vilnietis ir muzikas. Jo atminimo „sugrįžimas“ į Lietuvą užsitęsė dar ilgiau nei Heifetzo. Ką naujo sužinojome apie jį per šiuos jubiliejinius metus, kokie jam skirti renginiai liks atmintyje? Išvardijimas nebus ilgas: Godowskio vardas praturtino Vilniaus festivalio repertuarą, jo muzika suskambo pianistės Mūzos Rubackytės interpretacijoje; pianistų Petro Geniušo ir Roko Zubovo programa ,,Pasaulinio garso perlas, neatrastas Lietuvoje“ Žasliuose; buvo paskelbti keli Rimos Povilionienės, Ritos Aleknaitės-Bieliauskienės, šio teksto autoriaus straipsniai; viešai suabejota, ar tikrai Godowskis gimė Žasliuose, iškelta prielaida, kad tai yra Šešuoliai (tokia abejonė savaime liudija, kaip nedaug žinome apie šį iškilų žmogų bei lietuviškąjį jo gyvenimo laikotarpį). Kita vertus, kad ir nedideli, tai žingsniai teisinga linkme: nesustokime, judėkime toliau!

Straipsnis remiamas Lietuvos kultūros tarybos

Anonsai

Nacionalinėje filharmonijoje – trys koncertai Anatolijaus Šenderovo atminimui

2019 m. netekome vieno žymiausių Lietuvos kompozitorių Anatolijaus Šenderovo (1945–2019), nuoširdaus Lietuvos nacionalinės filharmonijos bičiulio ir ilgamečio kūrybinės veiklos partnerio. Lietuvos muzikos istorijon nugula šio kompozitoriaus kūrybos įrašai ir koncertai su Lietuvos nacionaliniu simfoniniu orkestru, Lietuvos kameriniu orkestru ir Čiurlionio kvartetu, įspūdingas smuiko koncerto atlikimas (solistas Džeraldas Bidva) Frankfurto „Alte Oper“ 2018 m. Lietuvos kultūros dienų proga, įspūdingas A. Šenderovo Smuiko koncerto (LKO, solistas Džeraldas Bidva, dirigentas Modestas Pitrėnas) įrašas kompaktinėje plokštelėje „Baltic Concerti“ („Odradek Records“).

Šenderovas yra trijų pastatytų baletų, trijų simfonijų, stambių vokalinių-simfoninių kūrinių, septynių instrumentinių koncertų, trijų styginių kvartetų, fortepijoninio trio, kitų kūrinių autorius. Specifinė derminė spalva, aritmiška, improvizacinė muzikinės medžiagos plėtotė, kūrinio auginimas iš tam tikro teminio *motto*, ryškus emocingumas, tvirta muzikos dramaturgija, energija – visa tai suteikė Šenderovo muzikai ryškų atpažįstamą skambesį, kuriam netrūksta magiško paveikumo.

Filharmonija puoselėjo gražią tradiciją kas penkerius metus surengti įspūdingą jubiliejinį autorinį Šenderovo kūrinių koncertą – paskutinis įvyko 2015 m., kompozitoriui minint 70-ies metų sukaktį. Šį rudenį kompozitoriui pagerbti numatomi trys Nacionalinės filharmonijos organizuojami koncertai. Lapkričio 14 d. 19 val. Filharmonijos Didžiojoje salėje griežia Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras, solistai David Geringas (violončelė), Ingrida Armonaitė (smuikas), trio „Kaskados“, dalyvauja Arkadijus Gotesmanas (perkusija), Indrė Baikšytė (fortepijonas, čelesta), Laimonas Salijus (akordeonas). Dirigentas Modestas Barkauskas.

Anatolijus Šenderovas ir David Geringas

M. Raškovskio nuotr.

Lapkričio 15 d. 16 val. kamerinės muzikos koncertas „Cantus in memoriam“ vyks Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centre. Atlikėjai: Ingrida Armonaitė (smuikas), Rimantas Armonas (violončelė), Irena Uss-Armonienė (fortepijonas), Arkadijus Gotesmanas (perkusija), ansamblis „Vilniaus arsenalas“.

Baigiamasis ciklo koncertas vyks lapkričio 18 d. 19 val. Filharmonijos Didžiojoje salėje. Griežia Lietuvos kamerinis orkestras, solistai Džeraldas Bidva (smuikas), Pavelas Giunteris (perkusija), Indrė Baikšytė (fortepijonas). Dirigentas Modestas Pitrėnas. Visuose koncertuose skambės Anatolijaus Šenderovo kūriniai. Visa informacija apie bilietus – *www.filharmonija.lt*

LNF inf.

Gundymas

Jano Fabre'o „Nakties rašytojas"

Ieva Tumanovičiūtė

Personažas gali nepatikti, net prieštarauti žiūrovo pažiūroms, bet, nepaisant to, būti įdomus ir žavintis. Toks yra menininkas Janas Lietuvos nacionalinio dramos teatro spektaklio „Nakties rašytojas" eskize, spalio 9–11 d. rodytame Vilniaus universiteto Teatro salėje. Prabangų tamsiai mėlyną kostiumą vilkintis vidutinio amžiaus vyras, pedantiškai dėliojantis daiktus ant stiklinio stalo, skaito savo dienoraštį, kuriame užrašyta jo meno filosofija. Jis tai daro elegantiškai sudėdamas prasminius akcentus, hipnotizuodamas žemu balsu, mėgaudamasis savo paties jaunystėje parašytomis mintimis, kelionėmis, atradimais. Iš išorės Janą galima palaikyti politiku, verslininku, vadovu: jo įvaizdis rodo galią, prabangą ir kokybę, tačiau jis – menininkas. Tiksliau, praėjusio amžiaus kūrėjas, nepajudinamas dėl savo pasirinkimo būti būtent toks. Jis egocentriškas, arogantiškas, kuriantis savo paties, kaip menininko, legendą ir, nepaisant supančios prabangos bei pripažinimo, siekiantis būti disidentas, maištininkas, inovatorius ir menininkų genijų tradicijos tęsėjas, kildinantis save iš didžiųjų flamandų tapybos meistrų.

Bogartiškas Jano įvaizdis su stiklu viskio ir smilkstančia cigarete patrauklus ir viliojantis, tačiau jis neapsimetinėja, kad po ciniko kauke slepiasi jautrumas. Janas žiaurus ir negailestingas „grožio karys", dėl jo galintis paaukoti kitus, bet visų pirma save, nors galima diskutuoti, ar tai humaniška, moralu, pagaliau prasminga. Įvaizdis jam nėra viskas, pradžioje išėjęs į sceną jis atsistoja groteskiška, teatrališka poza, taip užsimindamas, kad bet kada yra pasiryžęs metamorfozei. O keičiasi jis kelis sykius, virsdamas personažais iš Fabre'o pjesių: išsidažiusiu klounu, mokslininku-kirpėju ar juokdariu, komiškame etiude ant stalo užboginančiu akmenis (vok. *Steine*) ir pristatančiu juos kaip Einsteiną, Gertrude'ą Stein, Vittgensteiną ir Frankenšteiną, pagrindines civilizacijos smegenis – mokslininko, rašytojo, filosofo ir gydytojo.

Fabre'o pjesė „Nakties rašytojas" sudaryta iš jo dienoraščio fragmentų, apmąstančių save, kaip menininką, ir kūrybą, bei ištraukų iš jo pjesių-monologų „Dievo reinkarnacija" (1976), „Aš esu klaida" (1988), „Praradimo imperatorius" (1994), „Kūneli, kūneli, pasakyk" (1996), „Plagiato karalius" (1998), „Aš esu kraujas" (2001), „Ašarų istorija" (2005) bei „Narkotikai palaikė mano gyvybę" (2012). Dalis šių pjesių išleistos lietuvių kalba rinkinyje „Pralaimėjimų imperatorius" (vertė Martyna Bražiūnaitė-Jelisejeva, „Sofoklis", 2020). Joms būdingas poetiškas minčių srautas, intensyvus vidinis vyksmas, kupinas jausmų ir kūno skrodimo, kraštutinių prieštaravimų, savęs iškėlimo ir nuvertinimo, pripažinimo ir neigimo, skausmo, vienatvės, karščiavimo, kliedesio, grožio ir malonumo aukštumų ilgesio bei nykimo suvokimo bedugnių.

Spektaklio „Nakties rašytojas" eskize sceną tarsi akvariumo dugną dengia balti kristalai, per vidurį stovi stiklinis stalas, ant jo – cigaretės, peleninė, vandens grafinas, kaukolės formos tauriojo gėrimo butelis ir, žinoma, dienoraštis (scenografas Fabre'as). Galinė scenos siena – ekranas, ant kurio krinta prie stalo sėdinčiojo saulėlydžio spalvos šešėlis tarsi „ilgesio inkaras", kaip pasakytų Fabre'o Pralaimėjimų imperatorius, ar kuriame rodomos ištraukos iš Fabre'o filmo „Šeldė" (1988). Jame – nespalvoti miesto upės krantinės vaizdai, prisišvartavę laivai ir finale pasroviui jauno Fabre'o paleidžiami mėlyni stikliniai žodžiai „Ak, kokia maloni kvailystė!", žaismingai apibendrinantys menininko būtį, jei upė nuplautų prakaitą, ašaras, kraują, spermą – viską, kuo jis yra piešęs ir rašęs.

Menininką Janą vaidina aktorius Martynas Nedzinskas. Iš pastarųjų jo sukurtų „blogiukų", nihilistų vaidmenų – Menininko A spektaklyje „Sulėtintai" (rež. Anna Smolar, 2019), Martyno „Respublikoje" (rež. Łukasz Twarkowski, 2020) – šis vaidmuo rafinuočiausias. Čia aktoriui tenka suvaidinti visišką veikėjo pasitikėjimą savimi, savitvardą bei subtilumą ir drąsias metamorfozes į groteskiškus personažus, o paskui sugrįžti į savo asmenybės vertę suvokiantį žmogų, kuris apsinuogindamas prieš žiūrovus išlieka paslaptingas ir patrauklus.

Naktiraštį Nedzinskas skaito reikšmingai, tačiau išlikdamas ramus ir nepasiekiamas. Jis valdo situaciją, žiūrovų dėmesį, meistriškai apsimesdamas atsainiu. Kiekvienas jo rankos ar galvos judesys apgalvotas ir tikslus – jokio nereikalingo blaškymosi, perfekcionistinė savikontrolė ir laukinis nutrūktgalviškumas ištraukose iš pjesių. Nedzinsko Jano saviironija pasireiškia, kai jis dainuoja Franko Sinatros „My Way", kaip leidimą sau peržengti ribas ir daryti tai savitai. O sugundydamas žiūrovų salę

Martynas Nedzinskas spektaklio „Nakties rašytojas" eskize D. Matvejevo nuotraukos

kartu su juo užtraukti „Gipsy Kings" dainą „Volare" jis parodo, kokia įtaigi ir patraukli gali būti jo prieštaringa asmenybė, kurioje aistringai kovoja *eros* ir *thanatos* – gyvenimo ir mirties geismai.

Spektaklio eskizą persmelkia stipriai juntama režisieriaus figūra, tikslus ir tvirtas žinojimas, kas ir kaip turi būti. Aiški Fabre'o vizija jau eskizą paverčia baigtiniu kūriniu. Nors scenoje naudojamos paprastos priemonės, viskas yra išgryninta, tiksliai apskaičiuota ir sustyguota, o tai reiškia kokybę, nors jau patikrintą ir pakartotą: „Nakties rašytoją" kartu su kompozitoriumi Stefu Kamiliu Carlensu bei dramaturge Miet Martens režisierius tokiu pat principu statė Italijoje ir Rusijoje.

Fabre'as – vienas iš vizualiųjų ir scenos menų didžiųjų vardų. Jis yra sukūręs savo originalią ir atpažįstamą meninę ekosistemą su nuogais kūnais, vabzdžiais, ropliais, pelėdomis, kaukolėmis, gėlėmis... 2007 m. festivalyje „Sirenos" buvo parodytas jo darbas „Rekviem metamorfozei" – veiksmas vyko gyvomis gėlėmis užtvindytuose Sporto rūmuose. Tada jis buvo gerbiamas ir laukiamas. Dabar Fabre'o apsilankymas Lietuvoje rodo per trylika metų pakitusį visuomenės požiūrį. Patekęs į *#MeToo* akiratį – dvidešimt jo trupės „Troubleyn" narių pasirašė jį kaltinantį atvirą laišką, – jis nebėra laukiamas. Belgijoje tebevyksta teisinis procesas, o kai kurių jo darbų, tarp jų ir dvidešimt keturių valandų trukmės „Olimpo kalno" (2015), gastrolės sustojo ne tik dėl COVID-19. Jo veiklos kryptys gerokai pasislinko į rytus nuo Belgijos – savo planais menininkas pasidalijo per „Open Books" festivalį Vilniuje.

Jano Fabre'o „Nakties rašytojas" leidžia Martynui Nedzinskui kurti prieštaringą personažą, kurio taip lengvai neperprasi, nenuteisi ir neišteisinsi, bet kuris gali pakerėti ir sugundyti – sukurti iliuziją ir į ją įtraukti, parodydamas jos grožį, dviprasmiškumą ir pavojų. Kaip sako Fabre'as: „Mano idealas – visada jausti ar turėti iliuziją, kad esu laisvas. Noriu ginti šią iliuziją, iškeliu ją aukščiau visko."

Premjeros

Lietuvos nacionaliniame dramos teatre „Didysis kelias"

Vilniaus kino klasteryje lapkričio 7, 8 d. įvyks Lietuvos nacionalinio dramos teatro (LNDT) spektaklio „Didysis kelias" pagal Augusto Strindbergo pjesę premjera. Pateikiame režisieriaus Jono Vaitkaus ir teatrologės Daivos Šabasevičienės pokalbio ištraukas.

Jonas Vaitkus spektaklio „Didysis kelias" repeticijoje

Pirmiausia noriu pasidžiaugti, kad LNDT užsakius Zita Mažeikaitė puikiai išvertė Augusto Strindbergo pjesę „Didysis kelias". Ši paskutinė didžiojo švedų dramaturgo pjesė retai statoma ne tik pasaulyje, bet ir pačioje Švedijoje. Kas lėmė „Didžiojo kelio" pasirinkimą?

Taip jau sutvarkyta, kad kiekvieno žmogaus pradėta Gyvenimo kelionė nenumaldomai, privalomai vykdoma, ir nėra jokio kito pasirinkimo, ir jokios laisvės rinktis bent iki to momento, kai pradedama susivokti ir vertinti save savo vidiniuose išgyvenimuose ir savo išorinės aplinkos išgyvenimuose. Ir štai ateina tas tragiškas momentas – pirmas to vidaus ir tos išorės susidūrimo konfliktas – sprogimas. Sąmonės švystelėjimo žaibas, iš kurio gimsta, apsireiškia siela... Reta motina ar tėvas, darželio vedėja ar auklė, močiutė ar senelis, globėjas ar įsūnytojas, vaikų teisių priežiūros viršininkas ir t.t. pajunta to įvykio svarbą, susimąsto, suvokia, sąmoningai keičia bendravimo kokybę ir nuostatas žmogaus gimimo žmoguje akivaizdoje... Turiu pasakyti, kad ir pats žmogus, kelionės autorius, nuėjęs geroką kelio dalį, nesugeba atsekti ir įvertinti to svarbaus momento reikšmės ir pasekmių tolesnėje savo gyvenimo kelionėje.

Kokias pagrindines mintis stengsitės perteikti naujajame spektaklyje?

Ar leisti menkos kultūros arba be kultūros žmonėms daryti taip, kaip jiems jų geiduliai-ūpas-aistros liepia, kas kitiems yra tiesiog pražūtis.

Ką daryti ir ar užtenka švietimo programų kūrimo, kai kūno ir geidulių-ūpo-aistrų jėgos nebeklauso proto, kuris yra apšviestas žmogaus esmės, išminties ir apskritai žmoniškumo.

Spektaklį repetuoja apie trisdešimt aktorių. Kai kurie turės dublerius. Kaip pasirinkote aktorių sudėtį, pagrindinių vaidmenų atlikėjus?

Rinkausi iš to, ką siūlė, ką turi teatras, kas neužimti kituose pastatymuose. Juo labiau kad šiame teatre – daug mano mokinių. Kai kurie – jau labai nurimę, drungni. Gal todėl, kad tikėjimas teatru prigeso, o gal vargana buitis užkniso. Priežasčių – ne viena ir ne dvi. Bet nors ir sunku, džiaugiuosi susitikimo galimybe. O koks bus šis susitikimas – pamatysime. Manau, nebus drungnas.

Lig šiol ir dabar Strindbergo medžiagai kviečiatės dailininką Joną Arčikauską. Kokios jo savybės lemia tokį Jūsų sprendimą?

Strindbergo medžiaga, manau, šiuo metu Jonui Arčikauskui artimiausia, nes jis visą laiką kalba apie žmogų, apie tai, kad žmogus yra pavirtęs kaukių nešiotoju, net ir kostiumas tampa tos kaukės dizaino dalimi, ką jau kalbėti apie veido makiažą, kūno tatuiruotes.

Kaip sekasi repetuoti Kino klasteryje?

Teatras – kaip vanduo, jis įsitaiso visur, jeigu yra toks poreikis. Čia ne iš gero gyvenimo. Aš niekada neniekinau teatro „dėžutės", joje galima sukurti bet kokią reikiamą erdvę ar atmosferą, todėl man repetuoti Kino klasteryje sunkoka, aš labiau mėgstu susikaupimo atmosferą.

Pagal LNDT inf.

Ar androidai sapnuoja elektrinius šunis?

„Didysis sprogimas“ Klaipėdos lėlių teatre

Ingrida Ragelskienė

Kiekvienas galvaninis elementas, kiekviena baterija turi teisę į savo šlovės minutę šiuolaikinio teatro scenoje. Taip mintijau spalio 17 d. dundėdama traukiniu iš uostamiesčio į Vilnių po Klaipėdos lėlių teatre pamatyto spektaklio „Didysis sprogimas“ premjeros. Namo važiavome trise, kartu spektaklį žiūrėję vyresnysis ir mažasis ekspertai pasidalino savo postpremjeriniais potyriais bei įžvalgomis. Mažasis, gerą valandą pats su savimi kalbėjęs ir žaidęs tuščiame traukinio vagone, paklausė, kada pagaliau grįšime į Lietuvą. Supratau, kad „Didžiajame sprogime“ panaudota „naujakalbė“ – trumpi pypsintys, kleksintys garsai, kuriais komunikavo įvairių elektroninių prietaisų detalytės, septynmečio žiūrovo sąmonėje nubrėžė aiškią ribą tarp vaiko privačios ir spektaklio meninės erdvės. Dėl mažojo fantazijos ir ryškių įspūdžių autonomiška meno kūrinio erdvė išsiplėtė, netikėtai visą Klaipėdą paversdama kitokia – futuristinės pasakos, svetimos šalies, Nelietuvos – erdve.

Vyresnysis pakeleivis gėrėjosi subtiliu klaipėdiečių „Didžiojo sprogimo“ panašumu į Ridley Scotto šedevro estetiką. Lyg iš paties „Blade Runner'io“ ant nedidukės klaipėdiečių salytės grindų persikėlė neaprėpiamas megapolis su savo niūria, baugiai paslaptinga, neono apšviesta ir žmonių-mechanizmų knibždančia gatvių architektonika. „Bėgantis skustuvo ašmenimis“ buvo nuolat maudomas rūgščiame lietuje, spektaklyje „Didysis sprogimas“ lietus irgi tampa tikros katastrofos katalizatoriumi. Žinoma, reikia akcentuoti, kad teatrališka dulksna spektaklyje užklumpa kruopščiai išardytas asmeninių kompiuterių „geležis“, pagrindines plokštes, kurių išklotinėms ir teko garbė suvaidinti futuristinio miesto kontūrus.

Man spektaklyje didžiausią įspūdį padarė meistriškas kūrybinės komandos, tikrų spektaklio bendraautorių – režisieriaus Zvi Saharo (Izraelis), scenografės Aušros Bakanaitės, lėlininkų Monikos Mikalauskaitės-Baužienės, Vytauto Kairio, Kęstučio Bručkaus, muzikos kūrėjo Kobe Shmueli (Izraelis) – gebėjimas suvaldyti žiūrovų dėmesį. Tikslingai pasitelkdami kinematografinę estetiką bei videokamerą, pritraukiančią stambiu planu menkų mechaninių herojų dideles istorijas, menininkai kuria čia pat žiūrovo akivaizdoje gimstančio, kuriamo spektaklio iliuziją. Negana to, atskiros spektaklio sudedamosios dalys – vaidyba, lėlių valdymas, kinematografo elementai, šviesos, muzika – tarpusavyje komunikuoja, žaidžia savus galios bei estetinės, idėjinės lyderystės žaidimus.

Didžiaisiais šio žaidimo nugalėtojais vis dėlto tampa aktoriai. Spektaklio pradžioje žiūrovams prisistatydami tikrais superherojais, jie žiūrovų salę įkrauna aktyvia, kurti, atrasti, tyrinėti ir atjausti skatinančia energija. Trijų aktorių komanda vien fizine raiška, išdidžia, orių išradėjų ir kosmoso užkariautojų poza bei parengtimi deklaruoja savo galias suvaldyti Didžiojo sprogimo eigą ir pasekmes, tuo užsitikrindama nuoširdų publikos pasitikėjimą ir smalsumą. Aktoriai scenoje vaidina, valdo lėles, filmuoja išlaikydami maksimalų tikslumą, susiklausymą ir kiekvieno, net mikroninio veiksmo sinchronizaciją. Veiksmo eigos nuoseklumas, lėlių valdymo precizika, tikslus kameros valdymas – taip pat vienas šio spektaklio išskirtinumų.

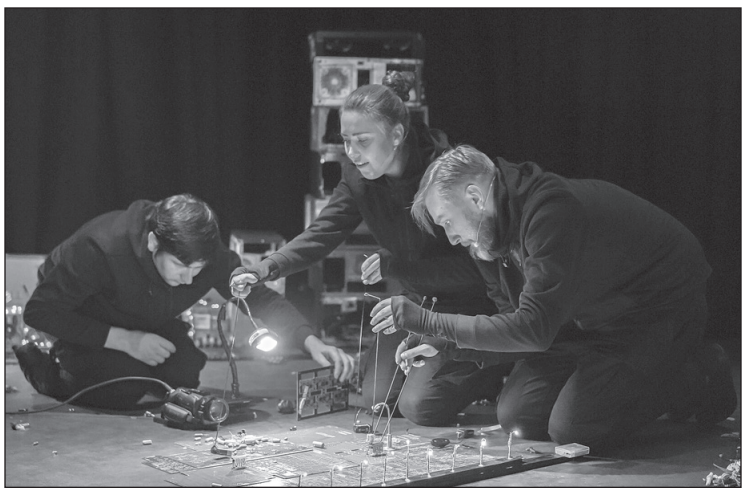

Scena iš spektaklio „Didysis sprogimas“ Klaipėdos lėlių teatro nuotr.

Išradingas siužetas vaikams atskleidžia šuniuko, kurį vaidina pati mieliausia kvadratinė „Duracell“ baterija, ir roboto muzikanto (galvakojė kompiuterio jungtis) nuoširdžios ir pasiaukojančios draugystės istoriją. Šios minimalistinės lėlės-objektai, valdomi lazdelės ir vielučių technika, atgyja filmuojamos ir retransliuojamos ekrane. Suaugusieji gali interpretuoti, kad galbūt stebi čia pat kuriamo lėlių animacijos filmo „perbėgą“. Mažieji galbūt pirmą kartą susiduria su atviro, čia pat kuriamo teatro konceptu. Žiūrovai gali rinktis, į kurį sceninio veiksmo segmentą sutelkti dėmesį: į aktorius, valdančius lėles, į stambius veiksmo planus, transliuojamus ekrane, ar aprėpti bendrą vaizdą, išgyventi estetiškai ištobulintą, emociškai vientisą ir labai įtraukiančią sceninę visumą.

Jau grįžus į Vilnių, tą savo Lietuvą-namus, mažasis „Didžiojo sprogimo“ žiūrovas uždavė mįslę: kas bus sukryžminus paukštį su robotu? Naiviai atsakiau: paukštis-robotas... Ogi ne, patikslino vaikis, – dronas! Ir tuokart nubėgo, žvangėdamas pilnomis kišenėmis iš senų žaislų išluptų, išsikrovusių baterijų.

Nenorėčiau savęs priskirti vienam žanrui

Interviu su aktoriumi Gyčiu Laskovu

Miglė Munderzbakaitė

Apie vaidmens kūrimo procesą kalbamės su aktoriumi Gyčiu Laskovu, nuo 2014 m. kuriančiu vaidmenis režisierių Gintaro Varno, Kamilės Gudmonaitės, Povilo Makausko, Agniaus Jankevičiaus, Žilvino Vingelio, Eglės Kižaitės ir kitų spektakliuose Lietuvos nacionalinio dramos, Jaunimo, Nacionalinio Kauno dramos, Kauno miesto kamerinio teatrų scenose. Aktorius įkūnija tiek antikinės dramaturgijos veikėjus, tiek šiuolaikinės literatūros personažus, drąsiai įsitraukia į netradicinės formos spektaklius, yra sukūręs ir keletą vaidmenų kine, įgarsinęs kino filmų.

Nuo ko Jūs pradedate vaidmens kūrimo procesą – nuo detalaus pokalbio su režisieriumi, pjesės, autoriaus biografijos ar temos, problematikos, konteksto analizės?

Kiekvienas procesas skirtingas. Vaidmens kūrimas priklauso nuo to, su kokiu režisieriumi ir kokia medžiaga dirbu. Pavyzdžiui, visas režisieriaus Vingelio spektaklio „Kafka Insomnia“ (2020) kūrimo procesas rėmėsi autoriaus biografija, tad papildomai skaičiau ir domėjausi. Dirbdamas su Gudmonaitės „Panika“ (2019) atsispyriau nuo pjesės problematikos. Tačiau dažniausiai visuomet būna pirmas pokalbis su režisieriumi, įvedantis į kuriamo spektaklio kontekstą ir nusakantis režisieriaus lūkesčius bei viziją.

Viename Jūsų interviu skaičiau, kad mėgstate keliauti. Kokią alternatyvą renkatės pandemijos laikotarpiu?

Vasarą keliavau Lietuvoje, ėjau *Camino Lituano* kelią, tad buvo proga pažinti dar nematytas Lietuvos vietas. Tačiau didžiąją pavasario ir vasaros dalį repetavau spektaklius su režisieriumi Vingeliu.

Kuriant vaidmenį Jums artimesnė įsikūnijimo ar atsiribojimo technika?

Vėlgi viskas priklauso nuo vaidmens ir spektaklio. Vieni reikalauja įsikūnijimo, kiti atsiribojimo.

Kuris iš Jūsų vaidmenų sukėlė daugiausia iššūkių?

Sudėtingiausia buvo kurti ir repetuoti režisieriaus Makausko spektaklį „Apsėdimas“ (2017), sukurtą pagal Fiodoro Dostojevskio romaną „Broliai Karamazovai“. Vaidinau Smerdiakovą, tad kurti šį vaidmenį buvo ir emociškai, ir psichologiškai sudėtinga, be to, kai kurios repeticijos trukdavo iki trijų nakties. Tačiau vis tiek sunkiausia buvo išlukštenti tą kietą Dostojevskio kūrybinį riešutą. Bet manau, kad mums su komanda tai visai pavyko ir, mano galva, sukūrėme tikrai gerą spektaklį.

Gudmonaitės spektaklio „Panika“ tema artima daugeliui šiuolaikinių žmonių. Kiek Jums artimi šie personažai? Kiek, kaip aktoriui ir žmogui, svarbi savirefleksija?

Manau, kad režisierė Gudmonaitė mus labai gerai pažįsta, tad puikiai žinojo, ką daro, skirstydama vaidmenis. Visi personažai gana atpažįstami ir dažnai sutinkami mūsų aplinkoje. Ir mano kuriamas personažas man artimas. O savirefleksija labai svarbi: kas dieną reflektuoju save ir supantį pasaulį, be to, kai esi tokios profesijos atstovas, savirefleksija neišvengiama, kiekvienas vaidmuo, kiekvienas spektaklis to pareikalauja.

Kokia dramaturgija Jums įdomiausia? Kokio žanro pjesių personažus labiausiai norisi kurti scenoje?

Turbūt neturiu „įdomiausios“ dramaturgijos, kiekviena režisieriaus pasiūlyta medžiaga yra savaip įdomi, ir dažniausiai režisieriai turi savo matymo kampą, kuris

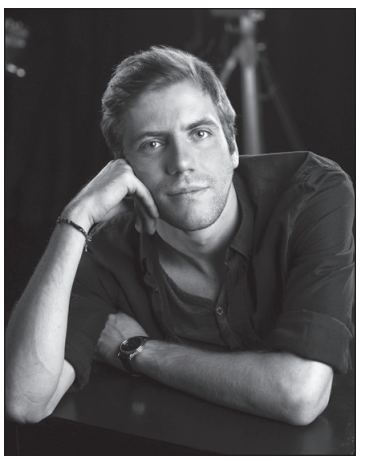

Gytis Laskovas D. Ščiukos nuotr.

net iš pažiūros neįdomią medžiagą gali paversti įdomia ir aktualia. O jei kalbėtume apie personažus, tai man įdomu vaidinti ir komiškus, ir tragiškus veikėjus, nenorėčiau savęs priskirti tik vienam žanrui.

Sukūrėte vaidmenį eksperimentiniame Vingelio spektaklyje „Protestas: Internetinė (anti) utopija“ (2020). Kaip buvo kuriamas šis spektaklis ir personažai: ar tai visiškas nuotolinio kūrybinio proceso grynuolis, ar vis dėlto repeticijos vyko ir bendrose erdvėse? Beje, manau, išties įdomus sprendimas buvo rodyti spektaklį skirtingais būdais per „ConTempo“ festivalį. Kokius apskritai iššūkius Jums teko ir vis dar tenka priimti pandemijos akivaizdoje?

Spektaklis „Protestas“ yra visiškas nuotolinio kūrybinio proceso vaisius, pirmą kartą gyvai su visa komanda susitikome tik per „ConTempo“ festivalį, tad repetavome vien nuotoliniu būdu. Paskelbus karantiną režisieriui gimė idėja ir jis su Goda Simonaityte per porą savaičių sukūrė pjesę, o per kitas dvi mes ją surepetavome. Dirbome namie, visų mūsų namai virto teatrinėmis aikštelėmis, grimo kambariais ir t.t.

Per pandemiją daug mąstau, kiek mūsų profesija apskritai svarbi ir reikalinga, kiek žmonėms reikia teatro. Yra daug neužtikrintumo. Keista, bet būtent per karantiną supratau, kad noriu išeiti „iš etato“ ir dirbti kaip laisvai samdomas aktorius. Štai ką daro savirefleksija pandemijos metu.

Dažniausiai žiūrovai kelia lūkesčius teatro kūrėjams. O koks Jums yra idealus žiūrovas?

Nežinau, ar gali būti idealus žiūrovas, man visi žiūrovai geri, bet turbūt pats geriausias žiūrovas yra tas, kuris myli, gerbia teatrą ir jo kūrėjus.

Dėkoju už atsakymus!

Trapios mūsų gyvenimų ribos

Nauji filmai – „Pavyzdingas elgesys“

Neringa Kažukauskaitė

Mylimo žmogaus netektis kelia skausmingus prisiminimus ir nežinia, kur ta sielvarto kelionė veda. Taip skelbia filmo **„Pavyzdingas elgesys“** (Lietuva, Slovėnija, Bulgarija, Italija, 2019) pradžioje pasirodantis užrašas. Būtent tokia „sielvarto kelionė“ ir yra šis filmas. Valdomas aukščiausios, neįveikiamos paties gyvenimo ir mirties dramaturgijos, o ne tik režisieriaus ir kitų filmo kūrėjų valios. Viena – ši juosta inspiruota filmo režisieriaus Audriaus Mickevičiaus vyresniojo brolio nužudymo istorijos. Jis buvo žiauriai nužudytas. Teismo procesai truko ilgai, nuteistas vienas iš nusikaltėlių (antram pavyko išvengti bausmės, kitam prisiėmus kaltę), jo bausmės laikas buvo gerokai sutrumpintas dėl pavyzdingo elgesio. Klausimai, kodėl ir kaip tai įvyko, užpildė atsivėrusią tuštumą nužudytojo artimųjų gyvenime. Neįmanoma to suvokti, tuo patikėti. „Netikėk, kad ta žmogžudystė buvo. Netikėk, kad turėjai vyresnįjį brolį“, – sako Audriui sielvartu virtusi mama.

Antra – paties „Pavyzdingo elgesio“ atsiradimo istorija buvo lydima tragiškų netekčių. Filmuojant šį filmą susirgo ir mirė Mickevičius, operatorius Audrius Kemežys. Pabaigti filmą teko Nerijui Mileriui, nuo pat pradžios dalyvavusiam plėtojant „Pavyzdingo elgesio“ sumanymą.

Užbaigusiems filmą kūrėjams teko vaikščioti ties labai trapia riba, kaip išsaugoti ilgai brandintą filmo sumanymą, kaip neleisti tragiškoms aplinkybėms jo užvaldyti ir iškreipti gal ir kilnia, bet netinkama idėjai linkme, jei filmo centre atsidurtų šviesaus atminimo kolegų įamžinimas, pagerbimas, o ne tai, ko jie siekė kurdami „Pavyzdingą elgesį“. Rodos, tą nelengvą užduotį pavyko įveikti. Ekrane matome keletą kadrų, kai Mickevičius bendrauja su filmo veikėjais, ruošiasi filmavimui, girdime jo užkadrinį balsą, tačiau tai atitinka sumanymą, labiau atskleidžia filmo ištarmę, praplečia jos prasminį lauką ir suteikia juostai jautresnę intonaciją.

„Pavyzdingame elgesyje“ sklandžiai susilieja ir aiškiai suskamba kelios linijos: paties Audriaus „sielvarto kelionė“, patyrimų kelias, netekus brolio, – nuo skausmo, pykčio, sumaišties, nevilties iki atleidimo nužudžiusiems; socialinės dokumentikos maniera, tačiau ieškant ir poetinių, filosofinių įvaizdžių, fiksuojamas nuteistųjų iki gyvos galvos gyvenimas kalėjime; specialiaisiais efektais motociklo scenoje perteikiamas jų laisvės troškimas, ir žinomo prancūzų filosofo, turinčio asmeninės kalėjimo patirties, Bernard'o Stieglerio įžvalgos apie kalėjimo patirtis, įkalinto žmogaus transformacijas, kurios gali pakelti žmogų į aukštesnį lygį, bet gali tapti ir nusikalstamumo mokykla. Ir vienokių, ir kitokių pavyzdžių ne vienas.

Sekant šio projekto atsiradimą nuo pat pradžių ir žinant Mickevičiaus kūrybinę veiklą atrodė, kad sėkmingiausiai šį sumanymą būtų galima įgyvendinti kaip tarpdisciplininį projektą. Kad tai gali būti vientisą sumanymą ir visas jo linijas rišliai plėtojantis filmas, įtikino tik rezultatas, pamatytas ekrane.

Į kalinčius filmo veikėjus žvelgiama be išankstinės nuostatos, nors pastebėtos detalės leidžia suprasti, iš kokios socialinės aplinkos jie yra, numanyti, kaip jie gyveno. Jų žiaurūs nusikaltimai filme nedetalizuojami, paliekami už kadro – „nieks nieko čia nebepakeis“, o perteiktos tik jų pačių mintys, svarstymai apie kaltę ir jos išpirkimą, apie Dievo ir visuomenės (ne)atleidimą iki gyvos galvos įkalintiesiems. Vilties nedaug... „Nelabai tikiu malone“, – prasitaria vienas, jau 20 metų praleidęs už grotų. Iškalbinga, kai mišių kalėjime scena gretinama su vieno veikėjų svarstymais, kaip gali save tikinčiais laikantys žmonės trokšti mirties bausmės tokiems nusikaltusiems. Ar galima atleisti? Ar galima pavyzdingu elgesiu išpirkti nusikaltimą?

Filme rodomi režisieriaus vaikystės archyviniai kadrai „permušami“ kraupia negyvo brolio veido nuotrauka, naudojami kalėjimo stebėjimo kamerų užfiksuoti vaizdai ir nufilmuoti filmavimo grupės. Skirtinga filmo vaizdų prigimtis ir techniniai išgavimo būdai padeda ne tik atskleisti sudėtingą ir nevienareikšmę filmo temą, bet ir perteikti

Kadras iš filmo „Pavyzdingas elgesys“

tą vidinę sumaištį, protu nesuvokiamus dalykus, besigilinant į ją. Tą ir savo paties „ėjimą iš proto“, ir viso pasaulio, besistengiant suvokti, kaip tas pats žmogus gali būti ir žiauriausias žmogžudys, baisus nusikaltėlis, ir doras darbininkas, mylintis vyras, rašantis mylimai žmonai švelnius laiškus, svajojantis apie vaikus, besiruošiantis į pasimatymą... Pavyzdingai besielgiantis, žodžiu, „toks kaip visi“.

Filme tarsi klausiama, kas kiekvieną mūsų skiria nuo žmogžudžio. Plonytė ir trapi įvairių aplinkybių nulemta riba, kurios neperžengti, deja, niekas negalime išsižadėti.

Filmuojanti kamera vis ieško tinkamo rakurso, pateisinančio filmo kūrėjų „vidinės kelionės“ judesius: tai atsitraukiama iki labai ribojančio, formalaus, stebėjimo kameros „akies“, tai priartėjama iki stambaus veikėjo akių plano (ilgas įdėmus įsižiūrėjimas į vieno iš veikėjų akis, kai jis kalba apie įvykdytą žmogžudystę). Kamera tarsi bando įlįsti į tą „sielos veidrodį“ ir ten rasti atsakymą į visą filmą vedantį klausimą – kaip taip galėjo įvykti? Ar taip galėjo būti? Tą neįtikėtiną, sumaištingą, net fantasmagorišką nuotaiką ir atmosferą perteikia lyg stebuklinis kalėdinis miestelis su papuošta eglute, pabarstytu sniegu nufilmuotas Lukiškių kalėjimas. Raudoname eglutę puošiančiame burbule atsispindi iškreiptas kalėjimo teritorijos vaizdas – tarsi mūsų „nulipusio nuo vyrių“ pasaulio atspindys. Kažkokios nerealios spalvos, keistas apšvietimas, visur besitrainiojantys tobuliausi padarai – katės, balandžiai, šunys, bitės... Ir baisus garsinis fonas – ataidintys kalinių šūksniai, keiksmažodžiai. Kartais atrodo, kad tai ne dokumentika, bet viena iš baisiųjų brolių Grimmų pasakų. O gal taip ir yra? Juk ten baisus blogis susiduria su tikėjimu, gėriu, „auksine širdimi“, išvedančia iš tamsiausių gyvenimo situacijų.

Kaip kalbėtis apie įžeistuosius?

„Įžeisti. Baltarusi(j)a“ skaitymas Vilniaus mažajame teatre

Aistė Šivytė

Spalio 15 d. Vilniaus mažajame teatre (VMT) vyko Andrejaus Kureičiko pjesės „Įžeisti. Baltarusi(j)a“ skaitymas (rež. Gabrielė Tuminaitė). Šiuo skaitymu VMT prisijungė prie pasaulinės iniciatyvos, skirtos laisvės judėjimui Baltarusijoje palaikyti. Tačiau palikus žiūrovų salę galvoje kirbantys klausimai, deja, nebuvo apie šalyje vykstančius neramumus.

Kureičiko pjesė paprasta – autorius vaizduoja dabartinius Baltarusijos įvykius: viltis prieš rugpjūčio 9 d. rinkimus, žinias apie balsų klastojimą, prasidėjusius protestus, omonininkų žiaurumą, siaubingus suimtų žmonių išgyvenimus. Šie įvykiai atsiskleidžia per veikėjų monologus. Tie veikėjai – trys mokytojos, kurios nenorėdamos prarasti stabilumo suklastoja balsus, aktyvistė, kuriai neleidžiama stebėti rinkimų, šaltkalvis / sirgalius, suimtas per protestus, omonininkas, Aliaksandras Lukašenka, jo sūnus, Sviatlana Cichanouskaja ir du saugumiečiai.

Skaitymo pradžia atrodė daug žadanti – tik įsižiūrėjus į aktorius, už akių užkliuvo Arvydas Dapšys, baugiai panašus į Lukašenką. Jo stačiokiškas monologas, smerkiantis visa, ką šiuolaikinis žmogus laikytų vertybe (teatras – nesąmonė, „moterys gimdyt nenori“, „kam tos paveikslų galerijos, kai už lango grožis?“), nejučiomis verčia pykti ir kartu jaustis nejaukiai, pamiršus, kad prieš akis – aktorius. Tačiau ilgainiui skaitymas ėmė priminti turgaus aikštės vaidinimą – dauguma veikėjų buvo stipriai šaržuoti. Moterų monologai atsispirdavo nuo manikiūro ir kotletų, o beveik visų vyriškų veikėjų esminis charakterio bruožas – bukumas arba gašlumas. Šaržas pagelbėjo mokytojų vaidmenims, taikliai atspindėdamas nekenčiamą valdžią remiančių poziciją. Netgi smagu stebėti tarpusavyje „kudakuojančias“ mokytojas, kurios vėliau beviltiškai giria Lukašenkos darbus: „va gėlių pasodino ir šaligatvius sutvarkė... vadovėlių nupirko, kad vaikams būtų iš ko mokytis“.

Labai keista buvo susidurti su „Čia nebus mirties“ nuotrupomis – iš šio spektaklio skaitymui buvo panaudotos kalėjimo durys, Mindaugas Capas bei Jonas Braškys dėvėjo tuos pačius saugumiečių kostiumus, vietomis skambėjo šio spektaklio muzika. Nepaisant to, kad abu kūriniai kalba panašiomis temomis, scenoje susitikusios spektaklio ir būtent šio skaitymo dekoracijos, muzika, kostiumai kirtosi tarpusavyje. Visos „Čia nebus mirties“ detalės turi stiprią, istorija tapusio spektaklio atmintį. Jų kompanijoje buvo sunku pjesės skaitymą pajusti kaip nepriklausomą įvykį.

Atrodo, lyg pjese buvo bandoma kuo geriau pavaizduoti Baltarusijos įvykius, iliustruoti būtent „taip, kaip yra“, o iš žiūrovų emocinį atsaką ištraukti jautriais sulaikytos aktyvistės monologais, lyriška muzika, sulėtintais omonininko smūgiais lazda į susmukusį sirgalių. Tačiau toks „suvirškintas“ veiksmas slinko be įtampos – protestai, suėmimai, kankinimai liko blankūs, negrasinantys paliesti. Kuriam laikui netgi pasimiršo, jog šie dalykai Baltarusijoje vyksta būtent dabar.

Minėti klausimai, apnikę po šio skaitymo, buvo maždaug tokie: kaip tai vertinti? Ar galima kritikuoti tokio tipo renginį? Tai yra solidarumo su Baltarusija pareiškimas, pjesė vaizduoja skausmingus, dabar vykstančius įvykius. Tai – atvira žaizda. Tačiau kartu tai ir teatro produktas – skaitymas, į kurį kviečiami žiūrovai. Solidarumas neabejotinai buvo pareikštas, tačiau žvelgiant iš teatrinės pusės pjesė tikrai nėra stipri, skaitymui dirbta su ja trumpai, ne visi aktoriai sugebėjo susitvarkyti su vaidmeniu (pavyzdžiui, pamiršdavo, kad turi kalbėti su rusišku akcentu, o tada prisiminę persistengdavo). Teatro aplinka šiam skaitymui suteikė pranašumo naudotis scenografija. Nuo lubų pakrypę, rodos, bet kurią

Arvydas Dapšys pjesės „Įžeisti. Baltarusi(j)a“ skaityme

L. Vansevičienės nuotr.

akimirką nukristi galintys sceniniai prožektoriai ir už veikėjų nugarų kabanti neperšaunamų liemenių ir šalmų siena pridėjo skaitymui įtampos, nejaukumo. Tačiau nemanau, kad renginys būtų praradęs vertės, jei būtų vykęs virtualioje erdvėje: gyva transliacija arba filmuotų ištraukų / monologų serijomis socialinėse medijose ir pan.

Nepaisant visko, dabar svarbesnis solidarumo pareiškimo faktas, balso suteikimas Baltarusijos kūrėjui. Nemanau, kad pjesę „Įžeisti. Baltarusi(j)a“ šiuo metu galima kritikuoti kaip teatro kūrinį, – tai vyksta dabar, tai nėra istorija, kurią galima ramiai reflektuoti. Kol Baltarusijos kova už laisvę nėra praeitis, bet koks kitų šalių palaikymas labai svarbus, kad ir kokia forma jis vyktų.

Prietaras apie kaminkrėtį

Paroda „Kuždėjimai“ Utenos dvare

Ieva Gražytė

Kultūrą dažnai įsivaizduoju kaip makabrišką ir kreivą architektūrinį paminklą iš periferijoje surinktų vytelių, šiferio plokščių, kaitrinių lempučių, išaustų pasakojimų, raudono molio plytų ir suodžių, iškratytų iš židinių ir krosnių. Akį traukiančių keistenybių pavidalu, jau surinktą ir neišrenkamą, ją vėliau eksportuojame ten, kur ir susirinkome. Tądien Utenoje mačiau kaminkrėtį, mąstant prietaringai, manęs laukė laimė, o racionaliai – buvau gerokai nustebusi, nes „Vilniaus energijos“ kaminų niekas nekrato. Apie tokį veikėją daugiausia girdėjau iš pasakojimų ir ši profesija man atrodė tapusi beveik mitologinė. Labiau mitologiniai, pasakojimais virtę ir dvarai su visomis mistifikuotomis didikų istorijomis. Todėl lankantis parodoje „Kuždėjimai“, kuri atidarė paskutinius šešerius metus apleistą Utenos dvarą, norėjau patikrinti savo santykį su tikrove ir vietiniais mitais bei prietarais.

Rugsėjo 17–27 d. veikusiame meno projekte dalyvavo 13 menininkų: Andrej Vasilenko, Barbora Matonytė, Denisas Kolomyckis, Gabrielė Vetkinaitė, Ignė Grikevičiūtė, Liudvikas Kesminas, Mantas Trumpickas, Matas Janušonis, Mažvydas Truklickas, Milvydas Kezys, Pavel Volgin, Ula Šimulynaitė ir Greta Grikevičiūtė. Jie atvyko savaitę reziduoti į Uteną, dalyvavo edukacinėje programoje apie Utenos miestą ir galiausiai atvėrė mitais aplipusio pastato duris trijų dienų parodai.

Lūkuriuodama atidarymo nepažįstamoje vietoje sutikau vyresnio amžiaus moteris. Jos iš karto prasitarė, kad atėjo aplankyti savotiškos atvirų durų dienos jau seniai uždarytoje mokykloje. Susivokiu, kad mokykla su dvaru dalinasi vieta ir keliomis bendromis, po daugybės restauracijų išlikusiomis plytomis. Dvare nelikę barokinio frontono ir dvaro įspūdį palaiko ne kolonos, o istorinis šleifas. Viduje mane pasitinka Mato Janušonio mokyklinių skambučių instaliacija, jai pradedant veikti, nuaidi kelias minutes tarškanti nostalgija. Aplanko nuojauta, kad ši neformali pamoka bus apie šią vietą ir tai, kaip šiuolaikinis menas veikia periferijoje. ,,Apskritai apie šią parodą reiktų kalbėti kaip apie Utenos miesto kultūrinį produktą, o ne kaip apie iš centro atkeliavusį meną“, – prasitarė M. Janušonis, ir nors norėčiau tuo tikėti, bandau atsakyti sau, kas yra šios parodos žiūrovas, juk visas sekuliarumas veda į partikuliarizmą, tai ar gali iš tiesų egzistuoti „menas visiems“?

Parodoje apsieita be didaktikos, dažnai žiūrovai buvo menami, tačiau net ir menamuose santykiuose būta gausu edukacijos. Tuščioje arkoje stovinčiajam kūrinį skyrė Gabrielė Vetkinaitė, įrašiusi melancholišką dainą. Nuoširdaus ir jautraus santykio pilnas buvo ne tik muzikinis įrašas pagal Astridos Lindgren knygos motyvus, bet ir Gabrielės susitikimas su Utenos miesto vaikais aptarti jų mėgstamiausių knygų ištraukų. Menama prezentacija su tariamu pranešėju buvo ir Andrejaus Vasilenko videoprojekcija klasėje – alternatyvus gidas po Uteną, jį buvo galima stebėti iš tuščio mokyklos suolo, kuriame irgi nesunku įsivaizduoti mistinį žiūrovą.

Liudvikas Kesminas, „Antikūnas“ A. Vasilenko nuotraukos

Liudviko Kesmino kūrinys ,,Antikūnas“ dekonstravo pastato dalį. Menininkas išgriovė laikinąją sieną ir atvėrė autentiškos erdvės fragmentą bei sukonstravo objektą, iš pažiūros primenantį stalą. Šį tuojau pat baltomis staltiesėmis apklojo rūpestingi furšeto dėliotojai. Dėmesingai apdangstė piramide sudėtomis vyno taurėmis ir tarsi iš modelino suktais suktinukais. Baltos rūpesčio staltiesės greitai buvo nuimtos, patikinant, kad meno kūrinių apkamšyti nereikia, ir santykis tarp miesto ir meno vėl įgijo atstumą.

Matas Janušonis, „Aidas“

Barbora Matonytė vystė užmaršties temą musėmis ir anglimi ant grindų, lubų ir sienų. Surinkusi nebeskrendančius kūnelius ir dulkes, erdvėje dėliodama pikselio leitmotyvą, privertė prisiminti paraštėje užmirštą informaciją. Paroda atsidarė ir užsidarė, jos įtakos vietos bendruomenei būta labai fragmentiškos, tikėtina, kad jau ir užsimiršo, nors vos trijų dienų parodą aplankė apie du šimtus penkiasdešimt žmonių. Teksto pradžioje rašiau, kad tądien mačiau kaminkrėtį, o prietaringai mąstant manęs turėjo laukti laimė. Laimė, kaip ir žadėta, aplankė matant mezgamus ryšius ir tylius kuždėjimus tarp kūrėjų ir stebėtojų, o racionaliai – buvau gerokai nustebusi, nes dialogai, nors ir menami, mezgėsi labai natūraliai.

Kronika

Ateitis, kurios norime

2020 m. spalio 22 d. Ženevos Tautų rūmuose atidaryta Jungtinių Tautų biuro Ženevoje surengto meno konkurso paroda „Ateitis, kurios norime“. Jungtinių Tautų (JT) 75-osioms įkūrimo metinėms paminėti skirtam konkursui pateiktas Sigitos Maslauskaitės-Mažylienės tapybos darbas „Siena“ pripažintas geriausiu iš 44 konkurse dalyvavusių meno kūrinių. Antrą ir trečią prizines vietas užėmė menininkai iš Lichtenšteino ir Kinijos. Parodą atidariusi JT biuro Ženevoje vadovė Tatjana Valovaja savo asmeninį prizą skyrė menininkei iš Brazilijos. Meno darbai Tautų rūmuose bus eksponuojami iki lapkričio 12 d., o vėliau bus perkelti į meno galeriją „D10 Art Space“ Ženevos centre, kur juos bus galima pamatyti iki 2021 m. sausio vidurio. Šia proga spausdiname per parodos atidarymą pasakytą ***Sigitos Maslauskaitės-Mažylienės*** *kalbą.*

Sveikinu visus Jungtinių Tautų 75-ųjų metinių proga ir labai džiaugiuosi, kad teko galimybė dalyvauti jubiliejui skirtame konkurse ir būti išrinktai tarp nugalėtojų.

Norėčiau trumpai pristatyti paveikslą „Siena“ ir jo idėją. „Siena“ – sunkus, daugiaprasmis žodis. Paveikslo personažai žvelgia per sieną į ateitį, kurios jie trokšta, bet yra nuo jos atskirti. Tačiau aš nežinau, kas yra už sienos: „Ateitis, kurios norime?“, gyvenimas be persekiotojų ir karo? Laisvė be ligų?

„Skausmingi išgyvenimai neretai įkvepia pradėti viską iš naujo“, – taip sakydavo mano tėvai ir seneliai – Sibiro tremtiniai. Tėvų pasakojimai apie tremtį mano vaikystėje, asmeniškai sutikti pabėgėliai šiandien, išgyvenimai, susiję su netektimi, neleidžia užsisklęsti patogiame buvime, skatina veikti. Taip randasi ne tik socialinės iniciatyvos, bet ir meno kūriniai. Prie „Sienos“ stovintys žmonės greičiausiai atpažįstami kaip pabėgėliai, todėl galėčiau sakyti, kad tęsiu labai seną temą, istoriją skaičiuojančią nuo VI a. pr. Kr. papirusų iki gotikinių katedrų portalų, nuo Rembrandto iki Käthe Kollwitz. Tačiau šiandien „pabėgėlis“ – ne tik dėl rasės, religijos ar politinių įsitikinimų persekiojamas asmuo, bet ir tas, kuris dėl baimės, ligos ar pandemijos negali grįžti į „normalų gyvenimą“, šiandien tai būsena, kuri yra bendražmogiška ir nebūtinai tik politiškai apibrėžta. „Siena“ – tai ne iliustracija, svarbu, kad ir aš pati žinau, ką reiškia gyventi atskirtai, atskirtai neįveikiamos sienos.

Sigita Maslauskaitė-Mažylienė, „Siena“. 2020 m. V. Ilčiuko nuotr.

Paveikslas negali būti adekvačia priemone karo ar tremčių išgyvenimams pristatyti, paveikslas gali tapti tik kreipiniu, padedančiu prisiminti ir išgyventi. Tikiu, kad per asmeninę patirtį ir vaizduotę amžinosios Europos istorijos temos šiuolaikiniame meno kūrinyje gali įgyti savitą formą ir pateikti žinią. Dar kartą dėkoju konkurso organizatoriams ir sveikinu Jungtines Tautas!

Ledkalniai ir ledlaužiai

Paroda „Ledkalnis“ KKKC parodų rūmuose

Rosana Lukauskaitė

Klaipėdos kultūrų komunikacijų centro parodų rūmuose veikia Lietuvos dailininkų sąjungos Klaipėdos skyriaus organizuojama tarpdisciplininė paroda „Ledkalnis“, kurioje autoriai kviesti gilintis į šiandieninio menininko savivoką ir savirealizaciją, apmąstyti savo vaidmenį visuomenėje. Parodą kuravo menotyrininkė Danguolė Ruškienė. Pasak jos, parodos idėją inspiravo užkulisinės menininkų diskusijos, kuriose gana aktyviai svarstomi savęs ir savo kūrybos suvokimo, vertinimo, ištransliavimo į kitas (meno ir ne meno) sferas ir panašūs klausimai.

Ekspoziciją pradedanti jaunosios kartos menininkų Simonos Martinkutės, Karolio Pauliko ir Erdvilės Girininkaitės instaliacija kupina smalsumą kurstančios mistikos. Šviesą sugeriantys nukalkinti minkšti kiaušiniai plūduriuodami apšviečia akvariumo dugne išdėliotas pusnuogio vaikino fotografijas. Ar tapatybės paieškos pasidaro lengvesnės, kai tarp tavęs ir pasaulio nebėra apsauginio sluoksnio? Parodydamas pasauliui savo vidinių išgyvenimų veidrodį menininkas apsinuogina iki sielos gelmių, bet tai ne ekshibicionizmas, o veikiau čodas – budistinė praktika atsisakant savojo ego. Kadaise gimimo, gymio, prigimties ir genties ženklai nebuvo keičiami – tapatybė nebuvo vartojimo prekė, kurios gali atsisakyti ar išsimainyti į kitą. Šiais laikais aprangos, ideologijos, gal netgi lyties skirtumai tampa produktu, socialiniais atpažinimo ženklais, kurių disponavimas nesukelia didelės įtampos, nes išlikimas tarsi nebėra nulemtas priklausymo tam tikrai individų grupei. Dažnai nė nepastebim, kad kuo išskirtinesni manomės tapę, tuo labiau supanašėjame, prisitaikome prie kamufliažinio statuso žaidimo. Nuo fotografijų ir videoįrašo herojaus šie požymiai nuprausiami, jis tampa švarus ir tyras kaip kiaušinis, *tabula rasa* savoms ir kolegų kūrybinėms idėjoms įgyvendinti.

Instaliacijos videodarbe paleisto į nebūtį kiaušinio svoryje – (jaunojo) kūrėjo egzistencinio nerimo sankaupa, vis parplukdoma atgal bangų mūšos. Kiaušinio perinimas ir fotografijų ryškinimas instaliacijoje tampa persipinančia kūrybos metafora. Menininkai nuolatos iš savo dirbtuvių įsčių ir vidinio gyvenimo ištraukia jautrius gemalus, kuriuos neprisirišdami turi atiduoti pasauliui – tai jų dalis, galinti egzistuoti savarankiškai.

Iniciatyvią kūrėjo poziciją per socialinį komentarą ir kritiką išsako Neringos Poškutės-Jukumienės instaliacija „(Ne)užšąlantis kultūros uostas“, kurioje juodu ant geležies surašyta visa Klaipėdos miesto savivaldybės kultūros strategija 2017–2030 metams. Veidrodinis strategijos įgyvendinimo priemonių planas su iškalbingais numatytų sumų poreikiais ant grindų prašosi mindomas, o 62 niekada neegzistavę milijonai nuplaukia į kitus fantazijos uostus. Ir kultūra tampa vartojimo objektu, kurio paklausos ir pasiūlos rodiklius galima išpūsti, o vartojimo tendencijas ir augimą numatyti trylikai metų į priekį. Atskalūnų, keistuolių, visų kitaip mąstančiųjų prieglobsčiu buvęs menas persimaino į komforto ir prestižo indikatorių, kurio gyvybę turi palaikyti biurokratinis aparatas. Menininkė strategijos tekstą sužymi magnetiniais emalio akcentais. Tikslai įkurti moksleivių ir jaunimo kultūrinių iniciatyvų inkubatorių, atvirą urbanistikos muziejų, verslo bendruomenės finansuojamą Klaipėdos miesto kultūros rėmimo fondą ir kitus gražiai skambančius dalykus pačią strategiją paverčia meno kūriniu – valdininkijos fantasmagorija. Vieniems tai sukelia alergiją, o kitiems netrukus pasirodo ir pirmieji peršalimo požymiai – garsinė ir vaizdinė čiaudulio instaliacija ironiškai pažymi tokių strategijų beprasmiškumą ir dirbtinumą. Jau po kelerių metų juokingai skambantys megalomaniški planai, paslepiami sunkiai valdomuose valstybinių institucijų tinklalapiuose, brinksta savo neįmanomumo sultyse, kol galiausiai visam laikui paliekami amžinojo kultūrinio įšalo stalčiuose.

Laima ir Darius Antonovai, „Fonas. Subjektas“. 2020 m.

Augustė Santockytė, „Melsvi sapnai“. 2020 m.

Kūrybos procesą ne tik kaip vidinį, bet ir labai realų, apčiuopiamą fizinį veiksmą vaizduoja Toma Šlimaitė savo kūrinyje „Amžina kaita“. Čia pateikiama estampo klišė ir raižymo garsas įpareigoja į grafikos kūrinius, kuriuose vaizduojama jūra, pažvelgti kitaip – tik tada iš pirmo žvilgsnio identiški giliaspaudės technikos darbai pradeda atrodyti skirtingi savo ryškumu, atspalviais, smulkiomis detalėmis, kurios kitu atveju gal net nebūtų pastebėtos. Simboliniai mainai tarp vaizduojamo objekto ir realaus gamtos vaizdo kviečia permąstyti menininko vizijos ir galutinio rezultato sąryšį. Įamžintas procesas, kurio dažniausiai nematome, apnuogina pačią sausosios adatos grafikos techniką, jos sukeliamą monotonišką, veik meditatyvų garsinį foną – menininko laiką, kai netrukdomas gali paskęsti kūryboje. Nuo grafikos neatsiejamas tiražavimo aspektas čia atliepia gamtos ciklišką pasikartojimą, kuris vis dėlto niekada nebūna tobulai vienodas *ad oculos*.

Pelnytai pasaulinio lygio portretų autore vadinama Laura Guokė savo tapybos, skulptūros ir videodarbų cikle „Lengvas pasirinkimas“ sąmoningai siekia pozityvaus prasminio lauko vaizdavimo, kuriame harmoningai sugyvena priešybės: moteriškumas ir vyriškumas, šviesa ir tamsa, gamtos ir žmogaus kūriniai. Autorė cituoja Biblija ir kvantinę fiziką, kviesdama pasinerti į fakto ir tikėjimo dialogą. Kontrastų temą nagrinėja ir, ko gero, jauniausia parodos dalyvė dailininkė Augustė Santockytė. Hiperrealizmui artima maniera sukurtame savo miniatiūrų cikle „Melsvi sapnai“ ji tiria povandeninių srovių ir vidinių įtampų veikiamą pasaulį – sapnus, vizijas, nuojautas.

Kaip keičiasi santykis su buitimi, kai nuo jos atsitrauki ir pradedi ją tyrinėti kaip kūrybinį objektą, savo paveikslų cikle „Rudens gatvės nuosaka“ nagrinėja tapytoja Agnė Jonkutė. Nematomą menininko gyvenimo pusę su kasdieniškais reikalais, buitiniais rūpesčiais ir pareigomis artimiesiems Agnė perteikia pro uždangą prasiskverbiančios lango šviesos vaizdiniu. Nežinia, kas slypi už šydo, bet jo sukuriamas paslapties grožis leidžia akimirką sustoti ir žavėtis tikrovės ir meno sąmokslu. Atsitraukimo geresniam įsižiūrėjimui reikalauja ir Ingos Likšaitės tekstilės kūriniai „Body Of Work“, kurie, pasak autorės, yra tarsi refleksija į patirtį kūrybiniame darbe, kur žaidžiama fotografine manipuliacija ir geometriniais, tipografiniais šiandieninės vaizdų kultūros artefaktais. Akivaizdus kūno materialumas tampa abstraktus – atpažįstame jau nebe anatominį, bet simbolinį, „nepersonalizuotą“ kūną. Savotiškai kūną kaip kūrybinio proceso metaforą dekonstruoja ir Laima bei Darius Antonovai savo instaliacijoje „Fonas. Subjektas“ – kūrėjų autoportretinės galvos iš gipso parodinėje erdvėje ir gatvėse (videoįrašas) atrodo tarsi būtų pakeitusios paminklus diktatoriams, tarsi būtų niekada neegzistavusios istorinės dvivaldystės artefaktai. Kūrėjai klausia, koks menininkas reikalingas šiandieninei visuomenei ir ar galutinis jo tikslas yra viso labo įamžinti save.

Po truputį aiškėja, kad artintis prie ledkalnio gali būti pavojinga. Ta dalis, kuri slypi po vandeniu, visada labiau audrina vaizduotę, tačiau vis dėlto ne viską įmanoma pavaizduoti ir įsivaizduoti. Kūrėjai pasiduoda savęs išbandymo traukai ir leidžiasi į gylį. Atrodo, kad vertėjo rizikuoti, nes autoriai parodoje sėkmingai atliepia vieni kitų mintis. Tačiau nereikėtų pamiršti, kad ledkalnių koordinatės nuolatos kinta – judėjimas ir pokyčiai yra jų dalis, tad džiugu, jog vizualiai patrauklus dialogas tarp parodos kūrinių žada tęstis ir toliau, vandens kūnų magnetizmą kitąmet tikrindamas Pamėnkalnio galerijoje Vilniuje.

Paroda veikia iki lapkričio 8 d.

Kultūra[τ]

www.kulturostyrimai.lt

LIETUVOS KULTŪROS TARYBA

Moterys – ateičiai

Atkelta iš 1 psl.

žioji gimda: „Perplėšusi tuniką ilgomis rankovėmis, kuria vilkėjo, ji susiėmė rankomis sau už galvos ir nuėjo.“ Rutai reikia keliautojos palaidinės, apjuostos odiniu diržu su dviem planšetėmis, į kurias ji galės dėti surinktas javų varpas, – vakare keps duoną sau ir kažkodėl pamiltai anytai. Juditai tenka odinė prijuostė, kad kraujas nusiplautų be pėdsakų.

Biblijos moterų istorijos dabar atrodo painios: buvo to žmona, ano motina, tam pasiaukojo, anam pagulėjo prie kojų, kitas perėmė, pagaliau ji pagimdė ir išgelbėjo tautą. Menininkės vis kartojo, kad buvo sunkoka į visa tai įsijausti ar net baisoka prisiliesti prie tų nesuvokiamų santykių. Bet kūrybinės dirbtuvės buvo pakankamai ilgos, pokalbių netrūko, tad Biblijos „tiesos“ rado kelią į šiuolaikinio meno pavidalus. Mums bevaikštant koridoriais, užsukant į celes (buvusias palatas) pažiūrėti vis kito kūrinio, pamažu „ryškinosi“ per tūkstančius metų niekur nedingusios moterų problemos, nusivylimai, pasiryžimai, lūkesčiai, galios.

Gerai, kad Kristina Norvilaitė-Geniušienė sukūrė tarsi stacijas visoms septynioms moterims ir trumpai užrašė jų istorijas, naudingas tokioms bedievėms kaip aš. mėgindamos jų gyvenimo įvykius perkelti į dabartį, tarsi žaidžiame su seniai pamirštomis lėlėmis. Grįžtame į vaikystę, kai ruošdamos Pirmajai Komunijai močiutės mums pasakojo tikėjimo tiesas baksnodamos į prakartėles, skulptūrines kompozicijas bažnyčiose.

Kiekvieną Biblijos moterį su jos atributais pavaizdavo ir Aistė Gabrielė Černiūtė, susiedama paveikslų dydį su pavaizduotų moterų artumu ar tolumu. Mažiausia turėjo būti Rachelė, kuri menininkei liko nesuvokiama. Tačiau ji pakeitė ją Veronika, laikančia ištiestą drobulę, panašia į jos dukrą. Artimiausioji dabarčiai Marija Magdalietė yra natūralaus dydžio. Turbūt nedaug mažesnė ir ta pati Hagara, kurią Černiūtė pavaizdavo girdinčią Dievo balsą per savo – vergės – širdį. Paveiksle raudona širdis, regis, net plaka tarp pilkšvai rusvų portretų. Visos šioje celėje į mus iš paveikslų žvelgiančios moterys – tarsi iš pačios dykumos vėjo supustytos figūros. „Kiekvieną moterį vertinu kaip archeologinį atradimą, atkastą Biblijos dykumoje“, – rašo menininkė. Padarytos iš tos pačios medžiagos kaip ir fonas, jos išnyra, atsiplėšia iš jas ką tik slėpusios aplinkos ir meta šešėlį.

Patricija Jurkšaitytė, „Obelų sodas“. 2020 m. V. Nomado nuotraukos

Jurga Juodytė, „Le Moduleur“. 2020 m.

Skaitau apie man visai negirdėtą Hagarą: Sara privertė ją – savo vergę – sanguliauti su savo vyru Abraomu, kad tas susilauktų palikuonių, o pagimdžiusią Izmaelį ištrėmė į dykumą, idant Saros pagaliau sulauktas sūnus Izaokas neturėtų konkurento. Tai pačiai Hagarai skirtos stacijos viršuje – mėlynai nudažyta lenta, ant kurios nutapyti dykumoje jai parodžiusio šaltinį angelo sparnai ir ant kolonos paguldytas kūdikis – dar vaisiaus poza. Apačioje pakabintoje lentelėje išraižytas vaisius dar įsčiose. Viduryje – namelis-altorėlis tarsi kokiame Lietuvos provincijos „Lurde“: balta lėlė su žydrais angelo sparnais stovi ant „apsnigtų“ augalų, apsupta sparnuotų baltų pegasų. Tokiems altorėliams menininkė sakė panaudojusi dukters žaislus. Taip ji įprasmino savo mintį, kad dažnas Biblijos moterų rūpestis – susilaukti vaikų. Ir mes,

O štai Eglė Pilkauskaitė nekalba apie Biblijos moteris konkrečiai, bet apibendrina jai susidariusį įspūdį iš skaitymų ir bendravimų su vienuoliais. Jos skulptūros irgi šiek tiek primena dar nenuvalytus archeologinius radinius. Sūpuojasi kybantys lankai, šiūruoja viršutinį puslankį gaubiantys balti karčiai, o apatinę dalį aplipę neaiškūs dariniai – lyg kažkas pradėto lipdyti, kažkas dar besivystančio. Paaiškėja, kad tai ūkinis muilas, kuris, pasak menininkės, „dažniausiai neeksponuojamas svečiams pasižiūrėti – aplipęs plaukais, primenantis neprižiūrėtą kulno paviršių, jis dažniausiai slepiamas spintelėje ar sandėliuke ir naudojamas tik „ūkiškiems“ reikalams“. O tie lankai – tai išdidinti vestuviniai žiedai, už kurių ką nors skalbiant esą prisikaupia muilo. Apsiprausimas menininkei „kelia asmenišką atsikratymo emociniu purvu ir ritualo asociaciją“. Tuomet tas erdvėje besisūpuojančias abstrakcijas jau matau kaip pasilenkusias skalbiančias moteris, kurių plaukai pridengia tapatybę.

Likusios trys menininkės nutolo ne tik nuo konkrečių moterų istorijų, bet ir nuo tiesioginių asociacijų. Skliautuotus koridorius puošia Patricijos Jurkšaitytės obelų sodas – tik milžiniškos fotografijos, atspausdintos ant tentų, kuriais paprastai dengiamos statomų ar rekonstruojamų pastatų sienos, rodant, kas bus. Patricija iš tiesų rodo, kas bus vienuolyno kieme: obelų sodas, kurio jai neleido sodinti dėl archeologinių kasinėjimų ir būsimų statybų. Kaip sodas siejasi su Biblijos moterų problematika? Na žinoma, Ieva! Be to, obelis tradiciškai siejama su vaisingumu, kuris buvo daugelio moterų atsiradimo Šventraštyje priežastis. Tačiau Mindaugas Slapšinskas OP priminė ir vienuoliams artimą reikšmę: jei Bažnyčia laikoma Kristaus nuotaka, tuomet žydintis obelų sodas jos kieme būtų lyg tos nuotakos nuometas.

Mąstydama apie šias sąsajas būsimą, o dabar tarp skliautų matomą sodą įsivaizdavau ir kaip Šventraščio idėjų pratęsimą, ir kaip atotrūkio ženklą. Moterims įgijus daugiau galios, kaltinimų strėlės tarsi apsisuko. Ievos duotas obuolys, buvęs jos amžinos kaltės dėl pasaulio nuopuolio ženklu, dabar greičiau primena, kaip lengvai vyrai savo silpnybes paverčia moterų kalte, patys likdami švaručiai. Be to, Šventraščio istorijas juk rašė ir interpretavo vyrai, kurių dominavimą vis garsiau kvestionuoja liberalėjanti visuomenė. Ir dar – moteriai priskiriama pareiga susilaukti vaikų net dabar kartais tampa jos pavergimo įrankiu, skverbiasi į politiką retrogradiškų šeimos ir abortų draudimo įstatymų projektais. Taigi Patricijos sodas ir įžemina (šaknimis) senąsias tiesas apie moteris, ir jas brandina naujų idėjų skonio receptoriams. Na o bažnyčios, papuoštos žiedų nuometu, vaizdinys telieka.

Visą tą laiką, kol apžiūrinėdami obelis klausėmės kuratorės, vienuolio ir menininkių, girdėjosi dundesys. Lyg kažkas jau griautų vienuolyno sienas, ruoštųsi naujosioms statyboms. Bet tai buvo Jurgitos Juodytės videoperformansas „Le Moduleur“. Norėdama išreikšti karantino izoliacijos poveikį, ji sukūrė žalią dėžę, kurios išmatavimai atitinka Le Corbusier suprojektuoto Dominikonų ordino vienuolyno Prancūzijoje celės dydį – 1,13 x 2,26 m. Architekto manymu, būtent tiek erdvės pakanka išgyventi vienam asmeniui. O 1 m dėžės gylis yra karantino metu rekomenduojamas atstumas iki kito žmogaus. Iš tos karantino, o kartu moters galią ribojančių įsitikinimų erdvės Jurgita nusprendė išsiboksuoti – stovėdama viduje daužė sienas, kol dėžė parvirto ant šono, tada daužė dar ir dar, kol galiausiai prasilaužė. Nuo smūgių virpanti, šokčiojanti žalia dėžė nufilmuota skliautuotoje vienuolyno celėje – kaip svetimkūnis, kurį galima išretušuoti. Tas matomas-nematomas stačiakampis – tarsi moteriai skirtas kuklus vaidmuo istorijoje, iš kurio vaduojasi šiuolaikinės menininkės, mokslininkės, verslininkės ir politikės.

Čia neaprašiau parodos apėjimo proceso. Tačiau pabaiga – tikra. Pabuvę būsimame sode, išsivadavę iš apribojimų, pasigilinę į Biblijos moterų istorijas ir jų vaizdavimo variantus, atsidūrėme Eglės Ridikaitės celėje, kurioje kabo diptikas „Gundymas“. Ant kairio paveikslo užrašytas ne tik pavadinimas, bet ir datos: 2019-07-10 – 2020 birželis. Tiek užtruko, kol menininkę „sugundęs“ vienuolyno sienoje pastebėtas mėlynas lopinėlis įsiveržė į paveikslą. Negalėdama pamiršti to „tikro ultramarininio pigmento. Tokio aksominio. Tokio dieviškai mėlyno“ ji atkūrė įsivaizduojamas sienas. Po skliautais – štampuotas ornamentas: rombuose įkomponuotos smulkių gėlyčių puokštės. Kai kur mėlyną išblukina šviesa, o gal ir laikas. Vienoje „sienoje“ likęs kitos arkos šešėlis primena apie kultūrinius sluoksnius, kurių galima rasti tame pačiame vienuolyne, kad ir paskutinėjus dažus. Vasarą, kai užėjau pažiūrėti dar tapomo (tiksliau – purškiamo aerozoliu) paveikslo, Eglė man rodė tas mėlynas nuotrupas. Vienuolyne buvo mėlyna celė. Tikriausiai. O gal ir nebuvo. Tačiau Dievo spalvos trupinio pakako, kad tokia celė atsirastų – juk Eglės paveikslai yra natūralaus dydžio. Ji susigundo ir paskui gundo kitus griuvėsiuose atrastu grožiu. Gal kaip Batšeba, kuri buvo „reto grožio moteris“, gal kaip Marija Magdalietė, kaip Rachelė, Hagara ar Ruta, gal Estera, Tamara ar net Judita, nes jos visos buvo gražios Šventojo Rašto autoriams ar jų herojams. „Septynios moterys – tai lyg septynios dvaselės, globojančios mane. Kodėl?“ – klausia Eglė.

Iš tiesų – kodėl turėtume prisiminti tų moterų istorijas? Jų likimus lėmę vergovės, daugpatystės, perdėto atsidavimo papročiai ir apribojimai dabar jau atrodo keisti. Regis, jau įgijome imunitetą Biblijos moterų patirtiems vargams. Tačiau išvarymas, prievarta, gundymas, ištikimybė, vieno pasiaukojimas dėl visų, tautos gelbėjimas yra ir šių dienų pasakojimų pagrindas. Juo įdomiau, kai herojės yra moterys, nes jų kuriami ateities scenarijai dar nenuspėjami. Tad šiais pandemijos metais iš ilgų apmąstymų užsidarius karantino celėse atsiradusi paroda priartino Biblijos moterų patirtis, nors ir išlaikydama atstumą. Išvada – meno ir tikėjimo jungtims atviro vienuolio tikslas pasiektas.

Kinas kaip vaistas nuo melancholijos ir kitų bjaurių ligų

„7md“ rekomenduoja „Scanoramos“ filmus

„Scanorama“ šiemet įvyks, ir tai svarbiausia. Būtų gerai, jei bent dalį filmų galėtume pamatyti kino teatre. Didelis ekranas juk turi magiškos galios. Bet su pandemija nepasiginčysi. Gali tekti festivalio filmus žiūrėti namie. Šiųmetė programa didelė ir įvairi. Išrinkome kelis filmus, kurie gali padėti kitaip pamatyti pasaulį ir save.

„Dar po vieną“ („Druk“, Danija, 2020)

Naujasis Thomo Vinterbergo filmas jau apvažiavo visus svarbiausius festivalius – Kanų, Toronto, San Sebastiano, Romos... Gal todėl, kad, kaip tvirtina režisierius, jis yra gyvenimo, o ne alkoholio pagarbinimas. Pagrindinis filmo veikėjas Martinas (Mads Mikkelsen) – istorijos mokytojas, vyras ir dviejų vaikų tėvas, bet pirmiausia – žmogus ties nervų krizės riba. Vienintelis vaistas nuo vidutinio amžiaus krizės, perdegimo ir kitų problemų jam yra alkoholis. Kartu su keturiais draugais Martinas dalyvauja eksperimente, turinčiame įrodyti teoriją, esą žmogus gimė organizme trūkstant alkoholio. Ir jo reikia nuolat papildyti. Šiame liūdesio, juoko ir prarasto gyvenimo džiaugsmo kokteilyje kalbama ne apie girtuoklystę, o apie artumą, kurio filmo vyrai nemoka nei duoti, nei paimti, todėl ir vengia.

„DAU. Nataša“ („DAU. Natasha“, Vokietija, Ukraina, D. Britanija, Rusija, 2020)

Pirmoji monumentalaus (arba megalomaniško) Iljos Chržanovskio ir Jekaterinos Oertel projekto, skirto fizikui, Nobelio premijos laureatui Levui Landau (kurį draugai vadino Dau), dalis – įvadas į neįtikėtinai įtaigiai atkurtą Dau pasaulį. „DAU. Nataša“ herojė dirba uždaro miesto-instituto valgykloje. Rodomos kelios 1952-ųjų dienos. Chržanovskis paverčia žiūrovus dramatiškų Natašos gyvenimo įvykių liudininkais. Kamera (filmuota 35 mm kamera!) nenuleidžia nuo Natašos akių, kai ši dirba, flirtuoja su lankytojais, išgėrinėja su instituto darbuotojais ir saugumiečiais, mylisi ar mušasi su jauna padėjėja. Nataša nesuvokia, kad banalios jos svajonės apie meilę ir smulkios apgavystės darbe yra totalitarinės valdžios šaltinis ir motyvas. Filmas kruopščiai atskleidžia jos mechanizmus. Filmo kūrimo istorija apima daugiau nei dešimt metų: apleistame Charkovo vandens komplekse buvo pastatytas miestas-institutas, kuriame daugelį mėnesių buvo uždaryti aktoriai, mėgėjai ir net įžymybės, vaidinantys gausius filmo personažus. „Dau“ tapo radikaliu, kontroversišku eksperimentu ties kino, vizualiųjų menų, psichodramos ir socialinių mokslų riba. Tuo jis ir įdomus.

„Konferencija“ (Rusija, Estija, Italija, D. Britanija, 2020)

Spalį minimos 2002 m. teroristų užgrobto Teatro centro Maskvoje tragedijos metinės. Filme rodoma, kaip likę gyvi „Nord Ost“ žiūrovai po daugelio metų kviečiami susirinkti į konferenciją ir rekonstruoti visas tris teatre praleistas dienas. Konferenciją organizuoja vienuolė Natalija, atvykusi į Maskvą iš provincijos. Vienuolei tai proga išpirkti kaltę dėl klaidos, perbraukusios jos gyvenimą. Kaip ir ankstesniuose filmuose „Korekcijos klasė“, „Zoologija“, „Šoklys“, Ivanas I. Tverdovskis nevengia provokuoti žiūrovų ir rutulioti kompleksų, kaltės jausmo ar nesugebėjimo rasti savo vietą visuomenėje temas. Režisierių kaltina, esą šiuo filmu jis desakralizuoja žuvusiųjų atminimą, tačiau jam buvo svarbu parodyti kolektyvinės ir asmeninės atminties konfliktą. Visuomenė žino taisykles, kaip reikia gedėti mirusiųjų, bet jos negalioja, kai gedima artimųjų, kai kiekvienas prisimena kažką savo. Tad konferencija filme taip ir netaps kolektyvinės psichoterapijos seansu.

„Nelaimė būti gimusiam“ („The Trouble with Being Born“, Austrija, Vokietija, 2020)

Filmas, kurio pavadinimą režisierė Sandra Wollner pasiskolino iš filosofo Emilio Ciorano, pasakoja apie dešimtmetę androidę Eli, užprogramuotą įgyvendinti žmonių fantazijas. Su pirmuoju savininku ją sieja perversiškas ryšys – vyras ją mato kaip kažką tarpinio tarp dukters ir meilužės. Tad Eli paklusniai vaidina šį vaidmenį, kuris atrodo dviprasmiškas žvelgiant iš žmogaus perspektyvos. Bet ne mašinos. „Nelaimė būti gimusiam“ – iš *arthouse* filmų, sukeliančių didžiulius skandalus, mat scenos, kuriose vaidina jauna aktorė (paslėpta po kauke ir nuoga tik dėl specialiųjų efektų) sukėlė moralinės panikos bangą. Tačiau Wollner kalba ne apie lėlę, svajojančią tapti žmogumi. Eli kaip veidrodis atspindi mūsų niūriąją pusę, atminties ritualus, prisirišimus ir vienatvę. Šis šaltas (nes žiūrima mašinos žvilgsniu) filmas tikrai gali būti pavojingas, nes žadina mintis, kad gyvenimas be ryšių, atminties ir lūkesčių gali būti kupinas keistos laisvės.

„DAU. Nataša“

„Pamiršk ir išvažiuok“ („Zabij to i wyjedź z tego miasta“, 2020, Lenkija)

Animacinis pilnametražis Mariuszo Wilczyńskio filmas – tai keturiolika metų kurtas autobiografinis pasakojimas apie vienatvę, atmintį, laiką. Menininkas, kurio darbai pristatomi svarbiausiuose pasaulio muziejuose, kruopščiai atkuria žmones, vietas, dialogus, garsus ir net kvapus – savo vaikystės Liaudies Lenkijoje atmosferą ir paauglystę politinės bei socialinės transformacijos metais. Jis jungia poeziją ir realizmą, gyvuosius su mirusiais, kalbasi su dvasiomis ir bando sutaikyti nostalgiją su praradimu. Tai jaudinantis atsisveikinimas su Antrojo pasaulinio karo pažymėta tėvų karta, ir drauge priminimas, kad dialogas su tais, kurie mus suformavo, niekad nesibaigia.

„Prakaituok“ („Sweat“, Švedija, Lenkija“, 2020)

Gausių instagramo sekėjų susižavėjimas, treniruotės tarp tūkstančių gerbėjų – tokia atrodo kūno rengybos instruktorės Silvijos (Magdalena Koleśnik) kasdienybė. Bet tik socialiniuose tinkluose. Be jų Silvija jaučiasi visiškai viena. Tada ji griebia telefoną, kad apie tai papasakotų kitiems. Vienas iš Silvijos filmukų išjudins įvykius, kurie per tris dienas pakeis merginos gyvenimą. Virtualus iššūkis sukels medijų reakcijos bangą, taps santykių su artimaisiais testu ir išprovokuos Silvijos susidūrimą su tamsiąja populiarumo puse. Įsimenančiu „Įsibrovėliu“ debiutavęs Magnusas von Hornas vėl sujungia kamerinę dramą ir trilerį, kad papasakotų apie tikros meilės ilgesį pasaulyje, kuriame tave myli minios.

„Rojus“ („Éden“, Vengrija, Rumunija, Belgija, Nyderlandai, 2020)

„Dar po vieną“

Ágnes Kocsis filmas – ekologinio trilerio, melodramos ir mokslinės fantastikos mišinys, sukurtas *slow cinema* stiliumi. „Rojaus“ herojė Eva niekur neskuba – alergija neleidžia jai palikti namų. Ji jautri viskam – cheminėms medžiagoms, smogui, radijo ir elektromagentinėms bangoms. Eva gyvena atsiskyrusi ir tik retkarčiai ją tiria specialistai. Į institutą Eva rengiasi kaip kelionei į kosmosą – velkasi specialų skafandrą. Bet monotonišką Evos egzistenciją sudrumsčia psichiatras, kuris pradeda įtarti, kad alergijos priežastis – tiesiog neišgydoma melancholija. Jis bando sugrąžinti Evą pasauliui, o pasaulį – Evai. Šis intymus ir poetiškas filmas vadinamas filosofiniu traktatu. Gal apie pasaulio mirtį, gal apie depresiją, o gal apie moterį?

„Šarlatanas“ („Šarlatan“, Čekija, Airija, Slovakija, Lenkija, 2020).

Čekijoje kurtas Agnieszkos Holland filmas pasakoja Jano Mikolášeko, savamokslio gydytojo, kurio šlovė peržengė gimtosios Čekijos ribas, istoriją. Komunistų kalėjime melagingai apkaltintas filmo herojus laukia teismo. Iš jo prisiminimų iškyla prieštaringas ypatingais gebėjimais apdovanoto žmogaus, kuris sugeba pasinaudoti talentu savo ir kitų naudai, portretas. Patvirtinta tikslių diagnozių šlovė tarsi iškelia Mikolášeką virš politikos ir santvarkų. Jis vienodai gerai tarnauja ir paprastiems žmonėms, ir naciams bei komunistams. Atsidavęs savo misijai Mikolášekas ilgam tampa neliečiamuoju ir ignoruoja istorines aplinkybes. Ar tai konformizmas? Ar greičiau ištikimybė savo pašaukimui, susižavėjimo, pripažinimo, valdžios poreikis? Jis pats apibrėžia savo moralės normas. Tačiau nuo jaunų dienų Mikolášeką lydi ir sąžinės priekaištai. Jie nebūtinai susiję su meile asistentui, bet jųdviejų ryšys filme taps ir laisvės aktu. Tad ir šis Holland filmas yra dar vienas klausimas apie laisvę ir jos ribas. Klausimas, į kurį nėra vienintelio atsakymo.

„Tarnai“ („Služobníci“, Slovakija, Rumunija, Čekija, Airija, 2020)

Film noir iš Rytų Europos – žvilgsnis į tamsius Čekoslovakijos istorijos epizodus, padedančius išryškinti šiuolaikines problemas. Tarnai – tai ir komunistų nomenklatūra, ir Prahos kunigų seminarijos auklėtiniai bei jų globėjai. Tie, kurie tarnauja valstybei ir konfliktuoja su Dievo tarnais. Vis dėlto nespalvotas Ivano Ostrochovský filmas – ne naivus pasakojimas apie gėrio ir blogio kovą. Filmo veiksmas nukelia į 9-ąjį dešimtmetį, rodo pilkąją politinių žaidimų, cinizmo bei kompromisų erdvę ir apnuogina totalitarinių struktūrų mechanizmus. Valstybės kritika filme nenusileidžia kitos autoritarinės institucijos – Bažnyčios – kritikai. Režisierius susitelkia į dviejų jaunų seminaristų iš provincijos Michalo ir Jurajaus istoriją. Jie įstojo į seminariją kupini tikėjimo ir optimizmo, bet susidūrė su sąmokslais, išdavystėmis ir sulaužytais likimais. Šis filmas – kaltinimas gerontokratijai ir patriarchatui.

„Undinė“ („Undine“, Vokietija, Prancūzija, 2020)

Undinė (Paula Beer) yra istorikė ir dirba vieno Berlyno muziejaus gide. Iš pirmo žvilgsnio jos gyvenimas normalus ir tvarkingas. Undinei neegzistuoja pažanga, nes ji įsitikinusi, kad laiką diskreditavo erdvė, o estetiką – etika. Jai nepatinka, kad naujieji laikai pavertė meną – vieną didžiausių būties mįslių – dar vienu veidmainiško socialinio eksperimento įrankiu. Tačiau vadinamosios Berlyno mokyklos lyderis Christianas Petzoldas neslepia, kad su Undine susijęs senas mitas apie ežeruose ir upėse gyvenančias būtybes, kurios žiauriai baudžia jas išdavusius mylimuosius. Kai sužadėtinis palieka Undinę, jos likimas atrodo nulemtas. Bet mergina įsimyli Kristofą (Franz Rogowski)... Nors pagrindinis „Undinės“ konfliktas primena romantizmo ir klasicizmo, proto ir jausmų konfliktus, Petzoldas, kaip ir ankstesniuose filmuose „Barbara“, „Feniksas“ ar „Tranzitas“, analizuoja praeitį bei atsiminimus, kurie gali tapti labai pavojingi.

7MD INF.

Trumpi, bet įsimenantys

Apie Naujojo Baltijos kino konkursą

Šių metų „Scanoramos“ Naujojo Baltijos kino konkurso filmus peržiūrėjo atrankos komisija, kurią sudarė kino režisierius Karolis Kaupinis, „Skalvijos“ programų sudarytoja Eglė Maceinaitė bei prodiuserė Giedrė Burokaitė, konkursinę programą koordinavo Brigita Kulbytė-Bielskė. Jų paprašėme pristatyti filmus, kurie įsiminė labiausiai.

Karolis Kaupinis

Prieš kelerius metus Taline dalyvaudamas scenaristų dirbtuvėse susipažinau su matematiku iš Sankt Peterburgo. Rašė filmą – alegorinę istoriją, persmelktą būties filosofijos. Nuėjome kartu pasižiūrėti tuomet pasirodžiusio Jurijaus Bykovo filmo „Kvailys“ („Durak“). Pagrindinis veikėjas jame bando gelbėti dėl korumpuoto abejingumo galinčio griūti bendrabučio Rusijos provincijoje gyventojus, bet filmo pabaigoje guli sumuštas tų, kuriuos gelbėjo. Po peržiūros naujojo pažįstamo paklausiau, ar tai Rusija, kurioje jis gyvena. Jis atsakė pasakojimu apie rinkimų stebėjimą gimtajame Sankt Peterburgo rajone. Apylinkėje, kurioje dirbo stebėtoju, prezidentas Vladimiras Putinas ir verslininkas Michailas Prochorovas gavo vienodai balsų. Tačiau į protokolą Putinui buvo užrašyta beveik aštuoniasdešimt procentų. Mano bičiulio pastabos nejaudino nei apylinkėje buvusios milicijos, nei rinkimų komisijos narių – visi demonstratyviai nereagavo ir netiesiogiai patarė nereaguoti ir jam. Protokoluota klastotė buvo išsiųsta į centrą, o matematikas septintą ryto buvo sumuštas šalia savo baigtos vidurinės mokyklos, kurioje ir buvo apylinkė. Grįžęs namo, atsisėdo ant lovos miegamajame ir pravirko iš beviltiškumo. Mama (gyveno su ja) išklausė, kas nutiko, bet pasakė tik tiek: „*Durak ty*.“ Kvailys tu. Mano pažįstamas ir buvo tas kvailys iš Bykovo filmo. Tuomet jis paklausė manęs, ką jam patarčiau daryti, nes „šitaip nebeįmanoma“. Sakė matąs du pasirinkimus – išvažiuoti arba užsičiaupti. Reikšti nepasitenkinimą ir sulaukti už tai neadekvačios bausmės nebenorėjo.

Po poros metų, per kuriuos nebendravome, jau po Krymo aneksijos, mano bičiulis keliaudamas iš Vakarų Europos vienam vakarui sustojo Vilniuje. Po pirmų sakinių apie skrydį ir orą išgirdau kaltinimą, kad mes „skleidžiame tą Europos Sąjungos propagandą“. Likusį vakarą jis gyrė gerokai išaugusią savo doktorantūros stipendiją ir stuburą ištiesusią tėvynę. Susikalbėti nebegalėjome.

„Šitaip nebeįmanoma“ iš savo amžiaus rusų girdžiu nuolatos. Kas tas „šitaip“? Abejingumas. Neteisybė. Žiaurumas. Atjautos stoka. Nuobodulys. Prasmės trūkumas. Bet tai per daug literatūriški apibūdinimai, rašomi žmogaus, kuris to paties neišgyvena ir turi kantrybės ieškoti kultūringo apibendrinimo. Žmogus, kuris nuo to dūsta, įvardija aiškiau, kaip reperiai Face („Iz okna“) arba Hasky („Sedmoye Oktyabrya“). Jų žodžiai dažniausiai šiurkštūs ir nesubtilūs, bet tikslūs. Pavyzdžiui, „Šikna“. Baibulato Batulino filme „Pasirodė“ pagrindiniam veikėjui pasirodanti ir užimanti visą kiemą, visą kadrą, visą gyvenimą šikna. Tokia gigantiška ir visa apimanti, kad reikia kažką daryti, jos nebeįmanoma apeiti ar ignoruoti.

Iš man peržiūrėti kliuvusių festivaliui pateiktų filmų beveik trečdalį sudarė filmai iš Rusijos ir beveik kas antras iš jų kalbėjo tą patį, ką sako Batulinas. Jo filmas toli gražu ne pats subtiliausias ar meniškiausias iš matytų. Netgi galima suabejoti, ar pakankamai skoningas, kad būtų festivalyje, kuris vertina ne manifestacijas, bet meno kūrinius. Tačiau Batulinas turbūt tiksliausiai pasako, kas dominuoja bent pusės iš tų trijų dešimčių matytų režisierių galvose, o tai jau tendencija, ir būtų gaila jos neparodyti – „šitaip nebeįmanoma“. Skiriasi tik atsakymai į klausimą, ką daryti. Kai kurie renkasi pabėgti – nebūtinai fiziškai. Į meną kaip į alternatyvų, tik savo kuriamą pasaulį. Į „meilė išgelbės pasaulį“. Mano pažįstamas matematikas pasirinko užsičiaupti. Batulinas rėkia. Arba tik juokiasi, kad turėtų galimybę grįžti prie kitų pasirinkimų. Bet tai matysime jau vėliau.

Eglė Maceinaitė

Kiekvienam atrankos nariui buvo skirta peržiūrėti apie 60 debiutinių trumpametražių filmų iš devynių šalių, supančių Baltijos jūrą. Kandidatams galioja svarbi taisyklė – jie neturi būti sukūrę ilgametražio filmo, o jų pasiūlytas darbas turi būti dar nerodytas Lietuvoje.

Teko galimybė pamatyti, kuo gyvena pradedantys kino režisieriai, kokios temos aktualios skirtingose šalyse. Galiausiai mano pasiūlytoje programoje atsidūrė paveikūs ir nuoširdūs, apgalvotos formos filmai. Įsiminė Lindos-Schiwos Klinkhammer filmas „Mamanam“ – *mocumentary* su gražia netikra archyvine medžiaga – ir režisierės Kristin Johannessen dokumentinis filmas „Prisiminimai“ apie savo kovą su obsesiniu kompulsiniu sutrikimu.

Vis dėlto įdomiausia žiūrėti lietuvių kandidatų filmus. Išsiskyrė

„Pasirodė“

Viliaus Lukošiaus trumpametražis „Tesla“, laviruojantis tarp žanrų, pasižymintis gera idėja ir atmosfera. Režisierius pasakojo norėjęs sukurti savo kartos portretą, bet „Tesloje“ atsiskleidžia ir neryžtingumas, bejėgiškumas, maskuojamas marozišKais „bajeriais“.

Jorūnės Greičiūtės „Viskas gerai“ pasakoja apie situaciją, kada kaip tik viskas negerai, – stebime pirmąjį dviejų žmonių pasimatymą. Situacija nepatogi, nejauki, pokalbiai nei šiokie, nei tokie. Nerangieji personažai, kuriems „viskas gerai“, leidžia laiką saulėtoje, žalioje, vasariškoje ir truputėlį sapniškoje aplinkoje – jiems viskas tiesiog nedera.

Brigita Kulbytė

Du filmai. Dvi istorijos. Dvi niekada nesibaigiančios pabaigos. Tai Kianos Naghshineh filmas „Akies mirksnis“ ir juosta iš Švedijos „Prisiminimai“ (rež. Kristin Johannessen).

„Akies mirksnis“ – jo pakanka, kad kasdienybė pasikeistų 360 laipsnių kampu ir, švelniai tariant, niekas nebebūtų taip, kaip buvo prieš akimirką. Animatorė Kiana Naghshineh nuo pirmų filmo kadrų užduoda toną – niūniavimas ir nelyg priebalsio „mmmm“ skambėjimas fone primena gerai žinomo Fritzo Lango filmo „M“ žudiko motyvą. Istorija – nenauja, tačiau vis dar labai aktuali, reikšminga, ir būtina apie ją kalbėti garsiai. Prievarta ir žaizdos, su kuriomis tenka gyventi patyrusiems smurtą, negyja lengvai ir greitai, apie tai sunku kalbėti, o ir pasakyti dažnai nėra kam – visi mato, tačiau prabilti nedrįsta. Emociškai sunkus, bet dėmesio labai vertas jaunos kūrėjos filmas, filmo trukmė ribota, tačiau žiūrovo mintyse vaizdai lieka ryškūs, o balsas viduje dar ilgai neduoda ramybės.

Kristin Johannessen trumpametražis filmas „Prisiminimai“ ekrane užgęsta pasibaigus titrams, bet ir toliau sukasi galvoje. Iš pirmo žvilgsnio infantili mergina lyg bando filmuoti, lyg žaidžia, lyg vaidina... Ir nesupranti, ar tai fikcija, ar dokumentika, tačiau smalsu, todėl leidiesi į pažintį su filmo heroje. Tik priėmęs žaidimo taisykles pasineri į klausimų sau terapiją: kas tie prisiminimai, kaip jie veikia? Kurie iš jų tikri, kurie sukurti? Kada tai buvo? Kas pasikeitė? O gal nepasikeitė? Toks ir lieki po filmo – su savo prisiminimais, su išgyvenimais ir patirtimi. Nes galų gale tik sau ir terūpi.

Parengė Brigita Kulbytė

Trumpos kino recenzijos

Jausmų eutanazija

„Juodasis strazdas“ *(„Blackbird“), rež. Roger Michell, JAV, Didžioji Britanija*

Tai dar vienas įrodymas, kad perdirbiniai (šį kartą danų režisieriaus Christiano Torpe's „Ramios širdies“) retai būna pavykę, o vidutiniško kūrėjo rankose ir geri aktoriai gali virsti plokščiais. Net nesvarbu, jei režisierius kadaise sukūrė savaip žavingą „Noting Hilą“. Šį kartą, reikia pripažinti, jam nepavyko.

Kartu tai įrodymas, jog nesvarbu, kokio blogumo būtų filmas, bet jeigu jis pasakoja apie nepagydoma liga sergantį žmogų (šį kartą Susan Sarandon vaidinamą Lili) ir rodo jo atsisveikinimą su artimaisiais, kulminacinėje scenoje vis tiek pajusi gumulą gerklėje ir galbūt į istoriją pažvelgsi kiek atlaidžiau: juk vis dėlto sujaudino.

Tačiau iki ašaringo finalo teks žiūrėti, kaip „Ikea“ baldais apstatytame

„Juodasis strazdas“

name Holivudo žvaigždynas bando suvaidinti kažką panašaus į *bergmaną*. Jiems užtikrintai nepavyksta, nes režisierius kiekvieną iš herojų apdovanoja lygiai trimis jausmais. Iki psichologinės dramos, kurią skelbia ir plakatas, „Juodajam strazdui“ – šviesmečiai.

Kiekvienas šeimos narys filme turi tvarkingai atliekamą savo funkciją. Dženifer (Kate Winslet) – būti pavyzdinga ir rūpestinga vyriausia Lili dukra, teisingumo instancija. Ana (Mia Wasikowska) – būti jaunesniąja dukra maištininke ir nepritarti motinos sprendimui pačiai pasitraukti iš gyvenimo. Polas (Sam Neill) – vaidinti stojišką Lili vyrą, tiesiog uolą. Maiklas (Rainn Wilson) – įkūnyti situacijos, regis, nesuvokiantį gerąjį žentą. Ir taip toliau.

Nesvarbu, jei nematei originaliosios danų versijos. Tai netrukdo minučių tikslumu žinoti, kada įtampa tarp namiškių sprogs ir į paviršių ims veržtis praeities nuoskaudos. Kaip žinoti ir tai, kad galiausiai viskas baigsis susitaikymu – tiek su motinos sprendimu, tiek su pačiais savimi.

Kas lieka mums, žiūrovams? Žvalgytis po sterilius interjerus *à la* Skandinavija ir ilgėtis tikrų, ne surogatinių, jausmų.

„Pabaigos ir pradžios“ *(„Endings, Beginnings“), rež. Drake Doremus, JAV*

Ne ką daugiau jausmų turi ir pagrindinė „Pabaigų ir pradžių“ herojė Dafnė (Shailene Woodley). Po išsiskyrimo su mylimuoju ir po naujos pažinties su dviem geriausiais draugais – romantiškuoju Džeku (Jamie Dornan) ir blogu berniuku Frenku (Sebastian Stan) – dabar mergina turi nuspręsti, kurį iš jųdviejų pasirinkti, nes nuo to, kaip jai atrodo, priklausys laimė. Toks, sakytume, primityvus yra šios tinderio eros dramos išeities taškas.

Bet romantiniais filmais („Kaip pamišę“, „Džoja“) išgarsėjęs režisierius vėliau pamėtės rimtesnių minčių apie tai, kad norint mylėti kitus pirmiausia reikia pamilti save. Žinoma, tai skamba kaip tiesa. Tačiau kad tai suprastum, tikrai nebūtina beveik dvi valandas žiūrėti, kaip Dafnė mylisi tai su vienu, tai su kitu vaikinu, kaip vieną po kitos rūko cigaretes, lyg bandydama užkišti vidinę tuštumą, kaip bando atsispirti alkoholiui, nes praeityje jis nuvedė ne pačiais linksmiausiais keliais, ir kaip lieja širdį draugėms, iš kurių viena, beje, filmui ritantis į pabaigą ir ištars išganingą mintį apie meilės sau svarbą.

Toks finalas nustebinti gali nebent tuos, kurie emocinę paramą randa tarp socialiniuose tinkluose cirkuliuojančių savipagalbiškų citatų apie įsiklausymą į save, tikrąją laimės vertę ir visokias komforto zonas, iš kurių būtina išeiti, jei tik nori gyvenime ko nors pasiekti. Tiesą sakant, ši nepriklausomu kinu besidedanti drama ir atrodo tik kaip vienos iš tokių citatų ekranizacija.

Gediminas Kukta

Vedlių laikai

Krėsle prie televizoriaus

„Agnes paplūdimiai“

Paulas Thomas Andersonas – iš tų režisierių, kurių kiekvienas filmas tampa įvykiu. Jo **„Mokytojas“** (**TV1, lapkričio 1 d. 21 val.**) pasirodė 2012-aisiais, bet išlieka aktualus ir kino kalbos, ir turinio požiūriu, nors filmo veiksmas nukelia į pokario metus, o jis kurtas 65 mm kino juosta. Pagrindinis veikėjas Fredis (Joaquin Phoenix) – demobilizuotas jūreivis, nerandantis vietos pokario Amerikoje. Atsitiktinai susipažinęs su charizmatišku rašytoju, filosofu ir naujo religinio kulto kūrėju Dodu (Philip Seymour Hoffman), Fredis tampa jo padėjėju. Religija įgyja vis daugiau sekėjų, bet Fredis vis dažniau susimąsto, kuo iš tikrųjų jis tiki ir kas iš tikrųjų yra jo mokytojas.

Kasdien vis akivaizdžiau, kad jau įžengėme į Umberto Eco išpranašautus naujuosius viduramžius, todėl toks aktualus klausimas, kurį Dodas užduoda Fredžiui: „Jei rasi būdą gyventi be mokytojo, visai be jokio mokytojo, išmokyk ir mus, gerai? Juk tu būsi pirmasis žmogus pasaulyje, kuriam tai pavyks.“ Dodo prototipas atpažįstamas: tai scientologijos įkūrėjas Ronas Hubbardas, kurio sekėjus galima pavadinti sekta, bažnyčia, sukčių bendrija ar totalitarine komuna, – esmė nepasikeis. Bet panašius klausimus vis dažniau užduoda politikai populistai, sociopatai, manipuliuotojai, ir tai realybė, kurioje tenka gyventi.

Bet grįžkime į tikruosius viduramžius – 1327 metus. Į nuošalų benediktinų vienuolyną dalyvauti teologų diskusijoje tarp Liudviko Bavariečio ir popiežiaus Jono XXII atstovų vyksta įtakingas pranciškonas Viljamas ir jaunas vienuolis Adso. Naktį prieš jiems atvykstant mįslingai miršta vienas geriausių knygų iliustratorių brolis Adelma. Abato prašymu Viljamas pradeda tyrimą... Taip, tai Umberto Eco **„Rožės vardo“** siužetas, o pagal jį pernai sukurtą Giacomo Battiato serialą, kuriame pagrindinį vaidmenį atlieka Johnas Turturro, pradeda rodyti **LRT** (**4 d. 23 val.**). Apie „Rožės vardą“ sakoma, kad tai „žmogiško veido postmodernizmas“. Eco pavyko suderinti filosofinę gelmę, pasakojimą apie viduramžių kultūrą su detektyvinio romano įtampa. Nauja romano formulė sulaukė daugybės sekėjų. Bet Eco protą, enciklopedines žinias, gebėjimą derinti citatas, iš istorinių nuorodų išskelti aliuzijas apie dabartį, žaisti jomis pačiais įvairiausiais lygmenimis – nuo herojų vardų iki didžiųjų idėjų ir vienuolyno bibliotekos metaforos, išsimokslinimo simbolio, kurį sunaikina fanatizmas, – kiti autoriai gali tik imituoti. Trumpai tariant, „Rožės varde“ vienas ras detektyvą, kitas – filosofinį traktatą, trečias – viduramžių gyvenimo enciklopediją, o dar kitas – intelektualų literatūrinį žaidimą. Nors kinui ar televizijai tai vis dar nelabai įkandama, serialas gali paskatinti vėl prisiminti knygą. To ir linkiu šiais niūriais pandemijos ir populizmo laikais.

TV3 šįvakar (30 d. 21.40) parodys svarbų šiuolaikinės masinės kultūros reiškinį – Ryano Cooglerio filmą **„Juodoji pantera“** (2018). Tai populiaraus komikso ekranizacija, o kartu afroamerikiečių kultūros manifestas bei postmodernistinis epas apie įsivaizduotos Afrikos šalies Vakandos karalių, kuris kovoja su blogiu. „Juodoji pantera“ – pirmasis filmas apie juodaodį superdidvyrį, jį kūrė juodaodis režisierius ir vaidino juodaodžiai aktoriai. Baltieji filme tik du – vienas vaidina blogą, kitas gerą personažą. Kartu filmas pristato giliai afroamerikiečių kultūroje įsišaknijusią afrofuturizmo srovę – mokslinę fantastiką, sujungiančią afrikietiškas tradicijas ir utopinius ateities vaizdus bei socialinį komentarą rasių tema. „Juodoji pantera“ – savaip radikalus filmas, kuriam ilgai nesiryžo didžiosios Holivudo studijos, nors komiksai apie Juodąją panterą pasirodė jau 7-ojo dešimtmečio viduryje.

Jei nemėgstate spalvingų pasakų, **„Elito kinas“** (**„LRT Plius“, 5 d. 21.33**) pristato Antonio Camposo tikrais faktais grįstą **„Kristin“** (2016). Filmo herojė – žurnalistė Christine Chubbuck, kuri 1974 m. liepos 15 d. sukrėtė televizijos pasaulį. Pagaliau gavusi galimybę vesti laidą „žiūrimiausiu“ laiku, žinių vedėja perskaitė pranešimą apie bandymą nusižudyti tiesioginiame eteryje, išsitraukė revolverį ir iššovė sau į galvą. Camposas kuria trapios merginos portretą – Kristin vaidina Rebecca Hall.

Žurnalistės karjera prasidėjo Floridoje, kur Kristin rengė kriminalines naujienas, o vadovybė reikalavo, kad žurnalistė laikytųsi principo „If it bleeds, it leads“. Mat televizijų galvos yra įsitikinusios, kad kiekvieno žiūrovo viduje tūno žudikas ir sadistas, trokštantis ekrane kuo daugiau kraujo. Kristin niekas nesupranta, net mama, todėl ji jaučiasi vieniša, darbe ją diskrimuoja, bet ji bando žiūrėti į pasaulį pro rožinius akinius. Tai ir nuves Kristin prie tragiškos atomazgos.

Kitokį požiūrį į save atskleidžia Agnės Varda 2008 m. filmas **„Agnes paplūdimiai“** (**„LRT Plius“, šįvakar, 30 d. 21.0**). Tai autobiografinis filmas. Režisierė pasakoja apie save, vaikystę, šeimą, įkvėpimo šaltinius. Inscenizuotos scenos susipina su senų projektų fragmentais, o pasakojimo pretekstu tampa tikri ir įsivaizduoti režisierės lankytų paplūdimių vaizdai. Už kadro komentuodama vaizdus, Varda kviečia žiūrovus kelionėn į savo vidų – nuo vaikystės Belgijoje iki feministinio atgimimo ir ryšio su režisieriumi Jacques'u Demy. Sunku patikėti, kad šiai sąmojingai ir žaviai moteriai jau aštuoniasdešimt metų.

Iš autentiškos istorijos atsirado ir Saulo Dibbo filmas **„Prancūziška siuita“** (**LRT, 31 d. 23.10**). Tai Irėne Némirovsky knygos ekranizacija. Apie romaną niekas nežinojo daugiau nei šešiasdešimt metų, nes jo autorė 1942-aisiais buvo suimta ir išvežta į Aušvicą, kur netrukus žuvo dujų kameroje. Rankraštį atsitiktinai rado rašytojos dukterys. Romanas pasirodė 2004 metais. Jo centre – jaunos prancūzės, kuri gyvena kartu su anyta nacių okupuotoje šalyje, meilės istorija. Nemylimas vyras išėjo į karą, o herojė įsimyli vokiečių karininką. Ekranizacija nesulaukė gerų vertinimų, bet „Prancūziška siuita“ žada susitikimą su gerais aktoriais Matthiasu Schoenaertsu, Kristin Scott Thomas, Michelle Williams, Margot Robbie, Tomu Schillingu. Kartais to užtenka.

Tik ne politikoje. Rinkimai baigėsi. Politikos švytuoklė suveikė ir šį kartą. Nors Gargždai ir toliau lieka visiška lietuviška anomalija. Valdantieji keičiasi, bet tai nereiškia, kad Seime nebematysime diletantų, demagogų ar abejotinos reputacijos žmonių, norinčių būti mūsų mokytojais, vedliais ir dažnai primenančių Helovino vaiduoklius. Todėl siūlau internete susirasti filmą, kurį Quentinas Tarantino rekomendavo šiam Helovinui. Tai 1974-aisiais pasirodęs „People Toys“ (rež. Sean MacGregor, David Sheldon) apie penkis vaikus, pabėgusius iš psichiatrinės gydyklos, kurie pradeda žudyti vieną suaugusįjį po kito.

Jūsų –
Jonas Ūbis

Nauji leidiniai

„Kino“ skaitymo malonumai

Rudens „Kinas“ paprastai pristato „Scanoramą“. Ne išimtis ir šis, tik jau redaktorės įžangoje girdėti nerimas, ar pavyks forumo filmus pasižiūrėti kino teatre, juolab kad programa tikrai daug žadanti, nors pandemija apkarpė ne vieno tarptautinio renginio sparnus. Žurnale pristatoma pagrindinė „Scanoramos“ programa, Neringa Kažukauskaitė rašo apie forumo rengiamą išsamią paskutinio režisieriaus Luiso Buñuelio kūrybos periodo filmų retrospektyvą (ją bus galima pamatyti tik didžiajame ekrane), o feljetone Živilė Pipinytė prisimena rašytoją Aleksandrą Griną, kurio apsakymo pagrindu sukurtu Jano Schmidto filmu „Lanfiero kolonija“ „Scanorama“ paminės Juozo Budraičio jubiliejų.

„Scanorama“ žada rodyti ne vieną lietuvišką premjerą, o Elena Jasiūnaitė recenzuoja vasarą pasirodžiusį Karolio Kaupinio filmą „Nova Lituania“. Iloną Vitkauskaitę sužavėjo Audriaus Mickevičiaus ir Nerijaus Mileriaus „Pavyzdingas elgesys“, kuriuo atidarytas festivalis „Nepatogus kinas“, o Ievą Toleikytę – Linos Lužytės „Pilis“ (beje, kadras iš šio filmo papuošė ir žurnalo viršelį). Įsimintiną vaidmenį „Pilyje sukūrė aktorė Gabija Jaraminaitė. Jos kino vaidmenims skirtas Rasos Paukštytės plunksnos aktorės portretas „Emocijų kolekcionierė“. Kritikė pabrėžia, kad „absoliuti fizinės tiesos klausa – dar viena akivaizdi G. Jaraminaitės, būtent kino aktorės, savybė“, ir iškelia išskirtinį Jaraminaitės bruožą, kuris „sunkiai apibūdinamas, bet visuomet matomas – kultūros, kažkokio jokiam laikui nepriklausančio aristokratizmo šleifas“.

Festivaliai ne vienam žiūrovui tampa išsigelbėjimu nuo per pandemiją supaprastėjusio kino teatrų repertuaro. Kodėl taip yra, Gina Kimontaitė paklausinėjo „Skalvijos“, „Pasakos“ ir „Multikino“ vadovus Vilmą Levickaitę, Andrę Balžekienę ir Raimundą Bilinską bei „Skalvijos“ programų sudarytoją Eglę Maceinaitę. Kino teatrų situacija labai sudėtinga – platintojai nenori išleisti į ekranus naujų filmų, nes salės negali būti pilnos, žiūrovai, matyt, taip pat prisibijo, nors negirdėjau, kad kas būtų susirgęs COVID-19 po apsilankymo kino teatre. Bėdos įvairios, bet kino teatrų vadovai optimistiškai sutaria, kad poreikis žiūrėti filmą kino teatre stipresnis už visas pandemijas.

Todėl ir laukiame seniai žadamų filmų, kad ir naujos „Kopos“, kurią sukūrė lietuvių mėgstamas Kanados režisierius Denis Villeneuve'as, – pamenu, kokį ažiotažą sukėlė „Kino pavasario“ rodyta jo „Moteris, kuri dainuoja“. Straipsnyje „Ieškantis savo balso“ nuodugniai režisieriaus kūrybą išanalizavo Ilona Vitkauskaitė. Ji teigia, kad „pastarąjį dešimtmetį jo kiną lydi nuolatinės naujų pasakojimo būdų ir temų paieškos. Holivudo prodiuseriai, regis, jam jau numatę Steveno Spielbergo ir Ridley Scotto vietą.“

Nors kino teatrų repertuaras entuziazmo nekelia, Santa Lingevičiūtė recenzuoja žiūrovų jau kelintą mėnesį sulaukiantį Christopherio Nolano filmą „Tenet“, Laura Šimkutė – „Nemirtingųjų gvardiją“ (rež. Gina Prince-Bythewood), Ramūnas Pronckus – Jeano-Paulio Salomé „Dylerę“, Gediminas Kukta – Marjane Satrapi „Švytinčią tamsoje“, o Agnė Mackė – Jurio Kursiečio „Olegą“, kuriame pagrindinį vaidmenį sukūrė Valentinas Novopolskis. „Namų kino“ apžvalgoje Ramūnas Pronckus azartiškiems žmonėms pataria pasisaugoti serialo „Ozarkas“, nes įtrauks ir nepaleis, iš laiko distancijos žvelgia į pernykštį populiariausią filmą – Toddo Phillipso „Džokerį“, aptaria brolių Benny ir Josho Safdie, kuriuos jis vadina šiuolaikinio kino amfetaminu, „Nešlifuotus deimantus“ bei Charlie Kaufmano filmą „Manau, laikas tai baigti“.

Karantinas niekur nesitraukia ir Santa Lingevičiūtė parengė Pedro Almodóvaro pavasario karantino dienoraščio fragmentus. Juose daug visko apie tai, su kuo susidūrė beveik kiekvienas, mėgstamų filmų ir knygų sąrašai. „Kino istorijos“ šįkart skirtos judėjimui „Proletkult“, siekusiam sukurti naują proletarišką kultūrą. Su „Proletkult“ bendradarbiavo ir ne vienas rusų XX a. pradžios avangardo atstovas. Pipinytė išryškina tuos jų kūrybos elementus, kurie iki šiol pastebimi teatre, kine bei šiuolaikiniame mene ir kurie ne vienam atrodo naujas žodis. Prie pastarųjų priskirčiau ir tuščią puslapį, žurnale reklamuojantį *www.kultūrostyrimai.lt.*

Jūsų –
Jonas Ūbis

Parodos

Vilnius

Nacionalinė dailės galerija
Konstitucijos pr. 22
XX a. II pusės–XXI a. Lietuvos dailės ekspozicija
„Ferdinandas Ruščicas. Auksinis kambarys“
Andriaus Mamontovo instaliacija „Skambina“

Vilniaus paveikslų galerija
Didžioji g. 4
Nuolatinė ekspozicija „Lietuvos dailė XVI–XIX a.“
E.M. Römerio paveikslas „Pavasaris Vilniuje“

Radvilų rūmų dailės muziejus
Vilniaus g. 24
Paroda „Protesto menas: sovietmečio nepaklusnieji“ (Vladimiro Tarasovo Lietuvos nacionaliniam dailės muziejui dovanota kolekcija)

Taikomosios dailės ir dizaino muziejus
Arsenalo g. 3A
Paroda „Kai aristokratai kūrė madą. XVIII–XXI a.“ (iš Aleksandro Vasiljevo kolekcijos)

Vytauto Kasiulio dailės muziejus
A. Goštauto g. 1
Paroda „Vytautas Kasiulis (1918–1995): Nuo Simno iki Paryžiaus“

Lietuvos nacionalinis muziejus
Arsenalo g. 1
Senienų muziejus
Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė
Lietuva XIX a.
Lietuvių liaudies menas
Kryždirbystė
Paroda „Nesusitaikę“, skirta Lietuvos nepriklausomybės 30-mečiui
Paroda „Petras Repšys: darbai“
Arsenalo g. 3
Lietuvos archeologija
Virtualus gidas „12 tūkst. metų kelionė“
Paroda „Lyngby kirvis: 13 000 metų garantija“
Akmens amžiaus paroda „Ar galima šnekėtis man su jais?“

Gedimino pilies bokštas
Arsenalo g. 5
Gedimino pilies istorija ir ginklai
Interaktyvi ekspozicija „Laiko juostos vaizdai pro Gedimino pilies bokšto langus“
Apžvalgos aikštelė

Kazio Varnelio namai-muziejus
Didžioji g. 26
K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija
Danguolės Brogienės tekstilės paroda „Optinis žaismas“

Signatarų namai
Pilies g. 26
Ekspozicija „XX a. pradžios tautinio atgimimo ir nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimo istorija (1900–1918)“

Vilniaus gynybinės sienos bastėja
Bokšto g. 20 / 18
Gyčio Grižo piliakalnių nuotraukų paroda „Didybės atspindžiai“
Tarptautinė metalo menui ir juvelyrikai skirta paroda „METALOfonas“

Buvusi areštinė
T. Kosciuškos g. 1
„Pažadinti: Gedimino kalne rastų sukilėlių istorija“

Valdovų rūmai
Katedros a. 4
Paroda „Istorija ir atmintis, Romano Borisovo akvarelės“

Bažnytinio paveldo muziejus
Šv. Mykolo g. 9
Restauruotų kūrinių paroda „Pamokslininkai, stebukladariai ir architektas. Vilniaus arkivyskupijos bažnyčių šventųjų atvaizdai“

Lietuvos meno pažinimo centras „Tartle“
Užupio g. 40
Paroda „1918–1945 / Kaunas–Vilnius“

MO muziejus
Pylimo g. 17
Paroda „Kodėl taip sunku mylėti?“
Paroda „Iš tos operos“

Šiuolaikinio meno centras
Vokiečių g. 2
iki XI. 8 d. – Michaelio Rakowitziaus paroda „Sugrįžimas“

VDA parodų salės „Titanikas“
Maironio g. 3
iki XI. 7 d. – Audriaus Janušonio paroda „Signalai ir giesmės“
iki XI. 7 d. – Ievos Trinkūnaitės paroda „Instinktas“

VDA galerija „Artifex“
Gaono g. 1
iki 31 d. – Gabrielės Gervickaitės paroda „Atminties oda“

VDA ekspozicinė erdvė „Kreatoriumas / meno krosnys“
Maironio g. 6, VDA senųjų rūmų II kiemas
iki XI. – paroda „Covid‘ 20“

Galerija „Kairė–dešinė“
Latako g. 3
Gedimino Pranckūno paroda „Atsiėmimas“
Medilės Šiaulytytės paroda „Piešinių reportažai“

Prospekto fotografijos galerija
Gedimino pr. 43
iki 31 d. – Valentyno Odnoviuno paroda „PW 44“

Vilniaus fotografijos galerija
Stiklių g. 4
Vytauto Pletkaus paroda „Placebai“

Pamėnkalnio galerija
Pamėnkalnio g. 1
Sandros Strėles kūrybos paroda „Parodos, kurios niekada neįvyko“

Galerija „Vartai“
Vilniaus g. 39
Henriko B. Anderseno (Danija) paroda „The Morphogenesis of Mass“
Dago Eriko Elgino (Norvegija) paroda „La Collection Moderne (Čiurlionis)“

Dailininkų sąjungos galerija
Vokiečių g. 2
Vitrinoje – Aurelijos Šimkutės ir Gedimino Endriekaus kūrybos paroda „Sankirta“

Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus
Pilies g. 40
iki 31 d. – Ramūno Čeponio tapybos darbų paroda „Corpus“

Pylimo galerija
Pylimo g. 30
iki 31 d. – Vytauto Kauno tapybos paroda „pasiesARTty. Paupy dainavo Vėjas...“

(AV17) galerija
Totorių g. 5
Rimanto Milkinto paroda „1 mm turi reikšmės“

Jono Meko vizualiųjų menų centras
Malūnų g. 8
Alvydo Lukio autorinė paroda „Jetlag“

Galerija „Kunstkamera“
Ligoninės g. 4
iki XI. 7 d. – Viktoro Paukštelio kūrybos paroda

Vilniaus rotušė
Didžioji g. 31
nuo XI. 4 d. – Algimanto Aleksandravičiaus paroda „Per Lietuvą, per Dievo sodą“

Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija
Vilniaus g. 39 / 6
Paroda „Grafika(?) Punktyrai laike“

Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centras
Naugarduko g. 10 / 2
„Litvakai ir Lietuvos dailės mokykla“
Paroda „Objektyve – portretas“
Paroda „Knygos ant medžių neauga: išsaugoti ir perduoti atmintį“
Paroda „Borisas Schatzas: Izraelio meno tėvas iš Varnių“

Žydų kultūros ir informacijos centras
Mėsinių g. 3
Ričardo Zdanavičiaus tapybos paroda „Vilnius ir vilniečiai“

Galerija „Trivium“
Vitebsko g. 21, kultūros komplekse „Sodas 2123“
Džiugo Katino ir Lino Liandzbergio paroda „Regeneracija“

Užsienio reikalų ministerija
J. Tumo-Vaižganto g. 2
Eglės Jesulaitytės tekstilės paroda „Rudens valanda ...“

Užupio meno inkubatoriaus galerija „Galera“
Užupio g. 2 A
iki XI. 7 d. – Milenos Liutkutės-Grigaitienės paroda „Karantinariumas + sterilu“

Galerija „Menų tiltas“
Užupio g. 16
Litvakų tapybos ir skulptūros paroda „Vaizdinių kalba“

VDA Lauko vitrina
Maironio g. 6
Rūtos Šipalytės retrospektyvinė paroda

Rašytojų klubas
K. Sirvydo g. 6
Kotrynos Zylės knygos grafikos paroda „Sukeistas“

Čiurlionio namai
Savičiaus g. 11
iki XI. 6 d. – Nacionalinės Čiurlionio menų mokyklos dailės skyriaus vyresniųjų klasių mokinių darbų paroda „M.K. Čiurlionio Vilnius“

Galerija TSEKH
Vytenio g. 6
iki XI. 2 d. – Malvinos Stankutės paroda „1 x n žmogus“

„The Room“ galerija
Polocko g. 17
iki 31 d. – Agnės Gintalaitės, Alfredos Gintalienės ir Birutės Zokaitytės paroda „Sodas ir kosmosas“

Galerija „Atletika“
Vitebsko g. 21
nuo XI. 12 d. – Monikos Lipšic videoperžiūrų serija „Perspektyvų kambarys“

Meno projektų erdvė „Janso muziejus“
Pylimo g. 21B
iki XI. 3 d. – Arūno Kulikausko paroda „Tikrai“

GODÒ galerija
Malūnų g. 6A–12
iki XI. 6 d. – Ingos Noir Mrazauskaitės paroda „Įvykių horizontas“

Gamtos tyrimų centras
Akademijos g. 2
Paroda „Pasaulio šalių nacionaliniai akmenys Gamtos tyrimų centro Mineralų muziejuje“

Galerija „Cechas Vilnius“
Vytenio g 6
iki XI. 5 d. – Malvinos Stankutės tapybos paroda „1xN žmogus“

Europos centro muziejus „Europos parkas“
Europos Parko g. 300, Joneikiškių k., Vilniaus r.
Jeržio „Jotka“ Kedzioros skulptūrų paroda „Balansas medžių viršūnėse“

„7md“ rekomenduoja

Teatras

Lapkričio 7, 8 d. Vilniaus kino klasteryje įvyks Lietuvos nacionalinio dramos teatro spektaklio „Didysis kelias“ pagal Augusto Strindbergo pjesę premjera. Kaip teigia režisierius Jonas Vaitkus: „Ši priešmirtinė dramaturgo pjesė – kelionės drama su septyniomis stotimis. Tai visos jo kūrybos atspindys – nuo glaustos atžarios prozos iki kontrastingų šuolių link simbolizmo ir metaforų su lyčių priešprieša ir seksualiniais nuokrypiais. Neritminga poezija, kalbanti apie vidinę emocinę mąstančio žmogaus būseną, nedramatizuojant ir nesureikšminant mirtingojo likimo, nebijant panirti į realizmo ir natūralizmo dvoką ir vėl pratrūkti satyriniu ironišku požiūriu į dausų, žemės ir žmogaus neišsprendžiamus reikalus, nebijant pripažinti savo ribotumo.“

Kaunas

Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus
V. Putvinskio g. 55
Ekspozicija „Lietuvos dailė XIV–XIX a.“
M.K. Čiurlionio biografijos ekspozicija
Paroda „Kryžių Lietuva“
Paroda „Archaika“
Paroda „Ir žodis tapo reginiu: vaizdiniai pasakojimai XVIII–XX a. lietuvių medžio ir lino raižiniuose“
Paroda „Petras Kalpokas (1880–1945) ir aplinka“

Kauno paveikslų galerija
K. Donelaičio g. 16
Paroda „Drambliai ir chameleonai. Vaizduojamasis menas 1978–1985 m.“

A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejus
V. Putvinskio g. 64
iki XI. 8 d. – Aušros Vaitkūnienės, Rolando Rimkūno ir Stasio Mostauskio paroda „Šviesmetis“

Adelės ir Pauliaus Galaunių namai
Vydūno al. 2
Paroda „Vytautas Pečiukonis: akvarelė“

Galerija „Meno parkas“
Rotušės a. 27
iki XI. 8 d. – paroda „Aštri stiklo briauna“

Kauno fotografijos galerija
Vilniaus g. 2
iki XI. 8 d. – Donato Stankevičiaus fotografijų paroda „Autobuso stotelėje“

Klaipėda

Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija
Liepų g. 33
Vytauto Kašubos darbų ekspozicija
Česlovo Janušo peizažų ekspozicija „Prie Baltijos ir prie Atlanto“
Paroda „Afrikos veidas. Nematytos Prano Domšaičio pastelės“, skirta 140-osioms dailininko gimimo metinėms
Laimos Gedvilaitės-Sakalauskienės grafikos paroda „Atvirlaiškiai“

KKKC parodų rūmai
Didžioji Vandens g. 2
iki XI. 8 d. – tarptautinė paroda „We can be heroes“ / „Būkime herojais“
iki XI. 8 d. – paroda „Ledkalnis / Iceberg“

Baroti galerija
Aukštoji g. 1 / Didžioji Vandens g. 2
Petro Lincevičiaus tapybos darbų paroda „Nuojautų trajektorijos ir savų istorijų struktūros“

Klaipėdos galerija
Bažnyčių g. 6
Jono Arčikausko kūrybos paroda „Kėslai ir ketinimai“

Laikrodžių muziejus
Liepų g. 12
Ekspozicija „Laikrodžių konstrukcijų istorija nuo seniausių laikų iki nūdienos ir laikrodžių formų raida nuo renesanso iki moderno“
Paroda „Porceliano dailės magija“

Šiauliai

„Laiptų“ galerija
Žemaitės g. 83
Rūtos Katiliūtės tapybos paroda
Dailės festivalio „Šiaulių Monmartro Respublika '20“ plenero darbų paroda „Geltona ir...“

Dailės galerija
Vilniaus g. 245
iki 31 d. – Manto Maziliausko paroda „Baltoji širdie“

Fotografijos muziejus
Vilniaus g. 140
Antano Sutkaus fotografijų paroda „Sveikinimai iš XX amžiaus“

Fotografijos galerija
Vasario 16-osios g. 11
Paroda „Aukštaitijos dailė 2020. Asmenybių kartoteka“

Spektakliai

Vilnius

Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras
30, 31 d. 18.30 – G. Puccini „MADAM BATERFLAI“. Dir. M. Staškus
XI. 5 d. 18.30 – koncertas „Auksiniai scenos kryžiai 2020“. Rež. G. Šeduikis, muzikos vad. R. Šumila, choreogr. M. Rimeikis, scenarijaus aut. M. Nastaravičius, šviesų dail. A. Stasiulis, vaizdo projekcijų aut. R. Sakalauskas
6, 7 d. 18.30 – „PIAF“ (pagal É. Piaf, G. Fauré, M. Ravelio ir kt. muziką). Choreogr. M. Bigonzetti (Italija)
8 d. 12 val. – J. Tamulionio „BRUKNELĖ“. Dir. A. Šulčys

Lietuvos nacionalinis dramos teatras
XI. 3 d. 19 val. *„Menų spaustuvėje“* – PREMJERA! R. Ribačiausko „VAIDINA MARIUS REPŠYS“. Rež. M. Jančiauskas
7, 8 d. 19 val. *Vilniaus kino klasteryje* (*Meistrų g. 12C*) – PREMJERA! A. Strindbergo „DIDYSIS KELIAS“. Rež. J. Vaitkus, dail. J. Arčikauskas, komp. O. Šymko, vaizdo projekcijų aut. A. Mikutėnas, choreogr. V. Grabštaitė. Vaidina V. Rumšas, R. Valiukaitė, R. Bučius, S. Balandis, Š. Puidokas, A. Dainavičius ir kt. (8 d. 19 val. – *tiesioginė transliacija internetu*)

Valstybinis jaunimo dramos teatras
30 d. 18.30 – „ŽMOGUS IŠ ŽUVIES“ (pagal A. Vološinos pjesę). Rež. E. Švedkauskaitė
31 d. 18.30 *Studijoje* – R. Stankevičiaus „VALHALA. POETINIAI (IŠSI)TARDYMAI“. Rež. A. Bialobžeskis
XI. 5, 6 d. 18 val. – T. Słobodzianeko „MŪSŲ KLASĖ“. Rež. O. Koršunovas (Klaipėdos dramos teatras)

Vilniaus mažasis teatras
XI. 5 d. 18.30 – Žemaitės „MARTI“. Rež. G. Tuminaitė, dramaturgė P. Pukytė
6 d. 18.30 – P. Pukytės „BEDALIS IR LABDARYS“. Rež. G. Tuminaitė

7 d. 18.30 – W. Gibsono „DVIESE SŪPUOKLĖSE“. Režisierius U. Baialievas
8 d. 12 val. – „MANO BATAI BUVO DU“. Idėjos aut. ir rež. G. Latvėnaitė

Oskaro Koršunovo teatras
30 d. 19 val. *OKT studijoje* – PREMJERA! I. Vyrypajevo „IRANO KONFERENCIJA“. Rež. A. Rybakovas, scenogr. B. Liagaitė, kost. dail. A. Ažubalytė. Vaidina A. Dainavičius, D. Gumauskas, T. Vaškevičiūtė, A. Gintautaitė, D. Meškauskas, R. Saladžius, S. Špakovska, A. Sakalauskas, P. Tamolė, J. Budraitis

Rusų dramos teatras
30, 31 d. 18.30 – M. Bulgakovo „ZOIKOS BUTAS“. Rež. R. Atkočiūnas
XI. 4 d. 18.30 – G.B. Shaw „PIGMALIONAS“. Rež. L. Urbona
6 d. 18 val. *Alytaus miesto teatre* – A. Žitkovskio „KALNIUKAS“. Rež. L. Surkova
8 d. 18.30 *Mažojoje salėje* – „VIENIŠAS ŽMOGAUS BALSAS“ (pagal S. Aleksijevič knygą „Černobylio malda“). A. Metalnikovos monospektaklis. Rež. V. Dorondovas

Vilniaus teatras „Lėlė“
Mažoji salė
31 d. 12 val. – „ANTIS, MIRTIS IR TULPĖ“ (pagal W. Elbrucho knygą). Rež. J. Trimakaitė
XI. 7 d. 14 val. – „AUKSO OBELĖLĖ, VYNO ŠULINĖLIS“. Scen. aut. ir rež. R. Driežis
8 d. 14 val. – R. Mikučio „LIUNĖS NUOTYKIAI“. Rež. A. Grybauskaitė
Palėpės salė
XI. 6 d. 18.30, 7 d. 12 val. – N. Indriūnaitės „COLIUKĖ“. Rež. ir dail. R. Driežis
7 d. 16 val. – „RAUDONKEPURĖ“. Rež. ir dail. V. Mazūras

„Menų spaustuvė“
30 d. 18.30 *Juodojoje salėje* – PREMJERA! „JUODA – BALTA“. Rež. A. Giniotis
30 d. 19 val. *Stiklinėje salėje* – „DABAR AŠ ESU“. Pjesės aut. ir rež. S. Bernotaitė
31 d. 15, 17 val. *Kišeninėje salėje* – „UPĖ“. Rež. I. Jackevičiūtė
XI. 4 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – „FEEL LINK“. Kūrėjai ir atlikėjai L. Žakevičius ir A. Gudaitė (urbanistinio šokio teatras „Low Air“)
5 d. 17, 20 val. *Juodojoje salėje* – „KITAS KAMPAS: NUOSTABŪS DALYKAI“. Rež. K. Glušajevas
5, 6 d. 19 val. *Stiklinėje salėje* – „DABAR AŠ ESU“. Pjesės aut. ir rež. S. Bernotaitė
6 d. 18.30 *Juodojoje salėje* – PREMJERA! „KARANTINO DIENORAŠČIAI“. Rež. A. Giniotis („Atviras ratas“)
7 d. 12 val. *Kišeninėje salėje* – „PASAKA APIE KARALIUS“. Rež. S. Degutytė (Stalo teatras)
7 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – „DEGINANTI TRINTIS“. Choreogr. B. Lagaert (Kauno šokio teatras „Aura“)

Kaunas
Nacionalinis Kauno dramos teatras
30 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – PREMJERA! „PIRMEIVIAI“. Rež. G. Padegimas, scenogr. ir kost. dail. B. Ukrinaitė, komp. R. Martinkėnas. Vaidina D. Breivė, G. Šepliakovaitė, P. Jatkevičius, S. Sakalauskaitė, R. Sirgedaitė, A. Zabotkaitė, K. Lebedytė ir kt.
31 d. 15 val. *Didžiojoje scenoje* – „MANO FĖJŲ HERBARIUMAS“ (pagal B. Lacombe ir S. Perez knygą). Rež. P. Makauskas
31 d. 19 val. *Ilgojoje salėje* – A. Landsbergio „VĖJAS GLUOSNIUOSE“. Rež. G. Padegimas
XI. 3 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – „AŠ – MOLJERAS“. Rež., dramaturgė ir aktorė I. Paliulytė
4 d. 18 val. *Rūtos salėje* – „GRAŽI IR TA GALINGA“ (Klaipėdos jaunimo teatras)
5 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – „GENTIS“ (pagal I. Simonaitytės romaną „Aukštųjų Šimonių likimas“). Rež. A. Jankevičius
7 d. 15 val. *Didžiojoje scenoje* – „ELEKTRA“ (pagal Sofoklio, Euripido, Eschilo tekstus). Rež. J. Kocelis
7 d. 19 val. *Rūtos salėje* – M. Myllyaho „PANIKA“. Rež. K. Gudmonaitė
8 d. 15 val. *Didžiojoje scenoje* – M. Maeterlincko „ŽYDROJI PAUKŠTĖ“. Rež. V. Martinaitis
8 d. 18 val. *Mažojoje scenoje* – M. Vildžiaus „IŠ KŪNO IR KRAUJO“ (remiantis Lordu Byronu ir Senuoju Testamentu). Rež. U. Bartoševičiūtė

Kauno valstybinis muzikinis teatras
30 d. 18 val. – T. Dobrzanskio „KARALIAUS ANTRININKAS“. Rež. K.S. Jakštas, dir. V. Visockis
31 d. 18 val. – F. Wildhorno „DŽEKILAS IR HAIDAS“. Meno vad. K.S. Jakštas, rež. V. Streiča, muzikinis vad. ir dir. R. Šumila, dir. E. Pehkas
XI. 4, 5, 7 d. 18 val. – „ADAMSŲ ŠEIMYNĖLĖ“. Pastatymo meno vad. K.S. Jakštas, muzikinis vad. J. Geniušas, rež. V. Streiča, dir. R. Šumila
6, 8 d. 18 val. – F. Loewe „MANO PUIKIOJI LEDI“. Rež. V. Streiča, muzikinis vad. ir dir. J. Janulevičius, dir. J. Geniušas
8 d. 12 val. – E. Chagagortiano „AUSINĖ KEPURĖ“. Dir. V. Visockis

Kauno kamerinis teatras
30 d. 18 val. – J. Cariani „NESAMAS MIESTAS“. Rež. A. Lebeliūnas
XI. 3 d. 18.30 – „MARI KARDONA“. Rež. A. Jankevičius
7 d. 17 val. – „MIŠKAS“ (šokio teatras „Dansema“)
8 d. 12 val. – „7 RATAI“. Rež. I. Jackevičiūtė

Kauno lėlių teatras
30 d. 11 val. – „PASAULĖLIAI“. Rež. B. Banevičiūtė
31 d. 12 val. – „GULBĖ – KARALIAUS PATI“. Rež. N. Indriūnaitė
XI. 1 d. 12 val. – „MEŠKIUKO GIMTADIENIS“. Rež. R. Bartninkaitė
7 d. 12 val. – „ŽIOGAS ZIGMAS ŽALGIRIO MŪŠYJE“ (pagal L. Jakimavičiaus pasaką). Aut. ir rež. A. Sunklodaitė
8 d. 12 val. – „SNIEGUOLĖ IR SEPTYNI NYKŠTUKAI“ (pagal brolių Grimmų pasaką). Aut. ir rež. O. Žiugžda

Klaipėda
Klaipėdos valstybinis dramos teatras
31 d. 18.30 *Mažojoje salėje* – R. Everetto „DEMONAI“. Rež. G. Padegimas
XI. 6 d. 17 val. – PREMJERA! „AUSTERLICAS“ (pagal W.G. Sebaldo knygą). Rež. K. Lupa (Valstybinis jaunimo teatras)

Klaipėdos muzikinis teatras
XI. 4 d. 19 val. *Žvejų rūmuose* – E. Balsio „EGLĖ ŽALČIŲ KARALIENĖ“. Dir. T. Ambrozaitis
7 d. 17 val. *Žvejų rūmuose* – koncertas „Romansų vakaras“
8 d. 12 val. *Žvejų rūmuose* – edukacinė programa „LOL. Linksmasis orkestro laivas“. Dir. G. Vaznys

Koncertai

Lietuvos nacionalinė filharmonija
XI. 4 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – orkestro muzikos koncertas „Tempora mutantur“. Lietuvos kamerinis orkestras (meno vad. ir dir. S. Krylovas), solistas T. Motiečius (akordeonas). Dir. E. Hoetzlas (Austrija). Programoje J. Haydno, A. Malcio, A. di Giacomo, R. Galliano kūriniai
5 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Mažojoje salėje*, – kamerinės muzikos koncertas „Smuiko magija“. Solistės I. Girdžiūnaitės jubiliejui. Ansamblis „Musica humana“ (meno vad. ir dir. R. Beinaris). Solistės I. Girdžiūnaitė (smuikas), R. Grakauskaitė (smuikas), U. Katinskaitė (smuikas). Programoje A. Vivaldi, C. Saint-Saënso–E. Ysaÿe, E. Rogožos, L. Godowskio–J. Heifetzo kūriniai
7 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – festivalio „Gaida“ uždarymo koncertas. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras (meno vad. ir vyr. dir. M. Pitrėnas), solistas L. Geniušas (fortepijonas), E. Kovacicius (smuikas, Austrija). Dir. B. Furreris (Šveicarija, Austrija). Programoje M. Baranausko, B. Furrerio, W. Lutosławskio kūriniai
8 d. 12 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – koncertas visai šeimai „Parodos paveikslėliai“. Valstybinis Vilniaus kvartetas, D. Butkevičius (kontrabosas), aktorius T. Čižas, šokėja G. Grinevičiūtė, rež. J. Vansk, dail. V. Čepkauskas. Programoje M. Musorgskio „Parodos paveikslėliai“
8 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – festivalio „Gaida“ koncertas. P. Geniušas ir Lietuvos kamerinis orkestras: rinktinė „LT kolekcija“. Lietuvos kamerinis orkestras. Solistai P. Geniušas (fortepijonas), V. Eidukaitytė-Storastienė (klavesinas), U. Dičiūnas (obojus). Dir. K. Variakojis. Programoje B. Kutavičiaus, J. Janulytės, O. Balakausko, M. Urbaičio, R. Šerkšnytės, Ž. Martinaitytės kūriniai

Vilnius
Vilniaus kongresų rūmai
30 d. 19 val. – T. Stefanovich (fortepijonas), J. Walshe (vokalas), Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras. Dir. A. Tali. Programoje J. Repečkaitės, U. Chinos, K. Saariaho, J. Walshe kūriniai
XI. 6 d. 19 val. – „Vestardas Šimkus skambina S. Rachmaninovą“. V. Šimkus (fortepijonas), Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras. Dir. B. Schembri. Programoje R. Wagnerio, S. Rachmaninovo kūriniai

Šv. Kotrynos bažnyčia
XI. 4 d. 19 val. – „Muzika sielai“. Atlikėjai J. Leitaitė, O. Kolobovaitė, E. Bavikinas. Akompanuoja A. Juozauskaitė (fortepijonas), P. Daukšytė (smuikas)
5 d. 19 val. – „Jaunatviška sukaktis / Įsimylėjęs operą“. Atlikėjai T. Pavilionis (tenoras), V. Juozapaitis (baritonas), I.B. Juozapaitytė (sopranas), E. Chrebtovas (baritonas), J. Sakalauskas (baritonas), L. Jonutytė (mecosopranas), G. Lileikaitė (sopranas)

„Organum“ koncertų salė
J. Basanavičiaus g. 26
31 d. 18 val. – prancūzų muzikos vakaras „Jei mano eilės turėtų sparnus...“. Dalyvauja S. Šerytė (mecosopranas), G. Raudonius (fortepijonas), tekstus skaito M. Berulis. Programoje R. Hahno dainos
8 d. 18 val. – „Lietuvos pianisčių pavasaris“. A. Geniušienė. Programoje A. Skriabino, F. Schumanno, F. Chopino kūriniai

Vakarai

Vilnius
Nacionalinė M. Mažvydo biblioteka
XI. 3 d. 17.30 *Valstybingumo erdvėje* – akcija „Metų knygos rinkimai“: susitikimas su poezijos kategorijoje nominuotais autoriais: T.S. Butkumi, E. Striogaite ir I. Toleikyte. Renginį veda literatūros tyrinėtoja ir kritikė V. Cibarauskė
3 d. 17.30 *Konferencijų salėje* – filmo „Kalbančios raidės“ peržiūra ir diskusija apie romų kalbą Lietuvoje ir Europoje
3 d. 18 val. *Renginių erdvėje* – Vilniaus universiteto lektoriaus A. Litvino paskaita „Moteris islamiškoje visuomenėje. Egipto atvejis“

Bibliografinės žinios

FILOSOFIJA. PSICHOLOGIJA

Bėgančios su vilkais : Laukinės Moters archetipas mituose ir pasakose / Clarissa Pinkola Estés ; iš anglų kalbos vertė Lina Būgienė. – Vilnius : Alma littera, 2020. – 679, [1] p.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-9955-08-715-1 (įr.)

Keista visko tvarka : kodėl mes tokie? / Antonio Damasio ; iš anglų kalbos vertė Vita Mikelionienė. – Vilnius : Sofoklis, 2020. – 319, [1] p.. – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-609-444-342-8 (įr.)

Laiškai Lucilijui / Lucijus Anėjus Seneka ; iš lotynų kalbos vertė Dalia Dilytė. – Patais. leid.. – Vilnius : Sofoklis, 2020. – 511, [1] p.. – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-609-444-346-6 (įr.)

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

Apie tuos, kurie pabėga, ir tuos, kurie lieka : [romanas] / Elena Ferrante ; iš italų kalbos vertė Ieva Mažeikaitė-Frigerio. – Vilnius : Alma littera, 2020. – 398, [2] p.. – Tiražas 1100 egz.. – ISBN 978-609-01-3155-8 (įr.)

Cinko berniukai / Svetlana Aleksijevič ; iš rusų kalbos vertė Algimantas Mikuta. – Vilnius : Alma littera, 2020. – 282, [3] p.. – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-609-01-2670-7 (įr.)

Debesų bei minčių kelionė laiku / Alina Gailiūnienė (Vyšniauskaitė). – Kaunas : Palmarium, 2020. – 239, [1] p. : iliustr., portr.. – ISBN 978-609-95970-5-8

Istorija apie prarastą mergaitę : [romanas] / Elena Ferrante ; iš italų kalbos vertė Ieva Mažeikaitė-Frigerio. – Vilnius : Alma littera, 2020. – 454, [2] p.. – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-609-01-3433-7 (įr.)

Karo veidas nemoteriškas : [apysaka] / Svetlana Aleksijevič ; iš rusų kalbos vertė Alma Lapinskienė. – Vilnius : Alma littera, 2020. – 307, [3] p.. – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-609-01-2650-9 (įr.)

Keturių kartų širdies daina : [eilėraščiai] / [autorius ir sudarytojas Viktoras Rinkevičius] ; [iliustracijų autorės Viktorija, Vilija ir Roberta Rinkevičiūtės]. – Biržai : Žydruva, 2020. – 151, [1] p. : iliustr., portr.. – Tiražas 800 egz.. – ISBN 978-609-96174-0-4 (įr.)

Likimo išbandymai : [atsiminimai] / Joana Ulinauskaitė-Mureikienė ; [sudarytojas Juozas Mureika]. – 5-asis patais. ir papild. leid.. – Vilnius : „Diemedžio“ leidykla, 2020. – 319, [1] p. : iliustr., faks., portr.. – ISBN 978-9986-23-225-4 (įr.)

Martinas Idenas : romanas / Jack London ; iš anglų kalbos vertė Silvija Lomsargytė-Pukienė. – Vilnius : Alma littera, 2020. – 382, [1] p.. – („Pegaso“ kolekcija, ISSN 2351-5236 ; 27). – Tiražas 1500 egz. (papild.). – ISBN 978-609-01-4159-5 (įr.)

Nepaprasta Peonės meilė : [romanas] / Lisa See ; iš anglų kalbos vertė Antanina Banelytė. – 2-asis patais. leid.. – Vilnius : Sofoklis, 2020. – 383, [1] p.. – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-609-444-340-4 (įr.)

Vingis : Tarptautinės literatų, rašytojų ir dailininkų gildijos almanachas : poezija, proza, menas / Tarptautinė literatų, rašytojų ir menininkų gildija „Vingis“. – Kaišiadorys : Printėja, 2020. – ISSN 2538-8886

[Nr.] 10 / sudarė Onutė Kulbokienė. – 2020. – 271, [1] p. : iliustr., nat., portr.. – Tiražas 155 egz.

GROŽINĖ LITERATŪRA VAIKAMS IR JAUNIMUI

Broliai Kalėdos : kalėdinė istorija / Giacomo Papi ; iš italų kalbos vertė Lina Tilindytė. – Vilnius : Alma littera, 2020. – 253, [2] p.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-609-01-4280-6 (įr.)

Heroinas : romanas / Melvin Burgess ; iš anglų kalbos vertė Andrius Patiomkinas. – Vilnius : Alma littera, 2019. – 301, [3] p.. – Tiražas 1000 egz. (papild.). – ISBN 978-609-01-3150-3 (įr.)

Ką tau skauda? / teksto autorius Pierre Delye ; iliustravo Cécile Hudrisier ; [vertė Laura Ivoškienė]. – Vilnius : Nieko rimto, 2020. – [16] p., įsk. virš. : iliustr.. – Tiražas 2000 egz.. – ISBN 978-609-441-645-3

Kelionė į Tandadriką : [apysaka-pasaka] / Vytautė Žilinskaitė ; iliustravo Gintaras Jocius. – Vilnius : Alma littera, 2020. – 294, [2] p. : iliustr.. – Tiražas 1700 egz.. – ISBN 978-609-01-4112-0 (įr.)

Klykt! / Alan MacDonald ; iliustravo David Roberts ; iš anglų kalbos vertė Valdas Kalvis. – Vilnius : Nieko rimto, 2020. – 93, [3] p. : iliustr.. – (Aš skaitau! : 2 [lygis], ISSN 2669-0829). – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-609-441-601-9 (įr.)

Linkėjimai – Zebrė : [romanas] / Nadja Sumanen ; iš suomių kalbos vertė Aida Krilavičienė. – Vilnius : Gelmės, 2020. – 239, [1] p. : iliustr.. – (Paribio istorijos, ISSN 2351-6372). – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-609-8168-95-2

Mergaitė, atsigėrusi mėnulio / Kelly Barnhill ; iš anglų kalbos vertė Valdas Kalvis. – Vilnius : Nieko rimto, 2020. – 326, [2] p.. – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-609-441-563-0 (įr.)

Padangių užkariautojai : knyga sukurta remiantis Nealo Jacksono idėja / Emma Carroll ; iš anglų kalbos vertė Rita Bakanienė. – Vilnius : Nieko rimto, 2020. – 228, [4] p.. – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-609-441-676-7 (įr.)

Pasislėpusi stirnaitė : [apysaka] / Holly Webb ; iš anglų kalbos vertė Eugenijus Ališanka ; iliustravo James Brown. – Vilnius : Alma littera, 2020. – 190, [2] p. : iliustr.. – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-609-01-3782-6 (įr.)

Spragtukas : muzikinė istorija : [spausk natą, išgirsi Čaikovskio muziką] / [iliustravo Jessica Courtney-Tickle] ; [iš anglų kalbos vertė Renata Taučiūtė-Zaveckienė]. – Vilnius : Alma littera, [2020]. – [22] p. : iliustr.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-609-01-4141-0 (įr.)

Žiemos stebuklai : [apsakymai apie žvėrelius] / [iš anglų kalbos vertė Vaiva Būgaitė] ; [iliustravo Alison Edgson]. – Vilnius : Alma littera, 2020. – 187, [2] p. : iliustr.. – Tiražas 3500 egz.. – ISBN 978-609-01-4286-8 (įr.)

Parengė Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Informacijos mokslų departamento Nacionalinės bibliografinės apskaitos skyrius

Savaitės filmai

Dylerė ***

Jeano-Paulio Salomé filme pagrindinį vaidmenį sukūrė Isabelle Huppert, retai vaidinanti komedijose. Ji įkūnija teismo vertėją iš arabų kalbos, kuriai nusibodo klausytis kvailų policininkų. Našlė Pasjans nesijaučia savo vietoje nei policijos komisariate, nei su Alzheimerio liga sergančia motina (Liliane Rovère). Ir gyvenimas jai pamėtėja šansą: Pasjans sužino apie didelę narkotikų siuntą. Pagunda viską pakeisti pernelyg didelė, tad Pasjans tampa narkotikų platintoja, kurią gaudo visa policija. Taip pat vaidina Hippolyte'as Girardot, Jade-Nadja Nguyen, Farida Ouchani. (Prancūzija, 2020)

Juodasis strazdas ***

Lili ir jos vyras Polas nusprendė sukviesti vaikus ir anūkus į šventę. Kaime susirinks trys šeimos kartos. Šio susitikimo pretekstas gana neįprastas: Lili nepagydomai serga ir atsisako laukti kankinančios mirties. Bet šeima su jos sprendimu nesutinka. Nepasakyti žodžiai ir paslaptys iškyla į paviršių ir tai suvienija šeimą, nors atsisveikinimo valanda artėja... Rogeris Michellas subūrė filme puikius aktorius Susan Sarandon, Kate Winslet, Mią Wasikowską, Samą Neillą. (JAV, 2019)

Ikaras. Mieteko Košo legenda ***

Maciejaus Pieprzycos filmo herojus – trumpam lenkų džiazo padangėje sužibęs Mieczysławas Koszas (1944–1973). Jis buvo aklas, gyveno trumpai – 1973-iaisiais būdamas dvidešimt devynerių iškrito pro langą. Iki šiol neaišku, ar tai buvo savižudybė, ar nelaimingas atsitikimas. „Ikaras" – tradicinis biografinis filmas apie vaiką, kuris, jei ne liga, gal ir būtų likęs tokiu pat beraščiu valstiečiu kaip jo tėvai. Tačiau ankantį berniuką mama atidavė globoti vienuolėms ir internate atsiskleidė jo muzikinis talentas. Muzika tampa berniukui būdu matyti pasaulį, pasakoti apie jį ir save. Atsisakęs klasikinio pianisto karjeros, Košas, kurį meistriškai suvaidino Dawidas Ogrodnikas, nusprendžia tapti geriausiu džiazo pianistu, jį lydi sėkmė. Tačiau taip pat ir skurdas, vienatvė, meilės ilgesys, alkoholis. (Lenkija, 2019)

Lizdas ****

Dėl pinigų ir vietos aukštuomenėje verslininkas Roris (Jude Law) yra pasirengęs viskam. Amerikoje jis turi sėkmingą verslą, puikius namus, gražuolę žmoną ir paklusnius vaikus. Bet Roriui reikia daugiau, todėl jis ryžtasi persikelti iš JAV į gimtąją Angliją. Tačiau viskas ne taip paprasta: čia Roriui tenka išsisukinėti, išduoti. Gyvenimas ir ideali šeima virsta melo ir paslapčių spirale. Seano Durkino filme taip pat vaidina Carrie Coon, Anne Reid, Charlie Shotwellas, Oona Roche, Adeelas Akhtaras. (D. Britanija, Kanada, 2020)

Pabaigos ir pradžios ***

Dailininkė Dafnė (Shailene Woodley) meta darbą, išsiskiria su vaikinu, persikelia pas seserį ir nori pakeisti gyvenimą. Tačiau kai viename vakarėlyje ji susipažįsta su Džeku ir Frenku, protingas planas subliūkšta. Ką pasirinkti – maištingą ir nenuspėjamą Frenką (Sebastian Stan) ar jautrų ir intelektualų Džeką (Jamie Dornan)? Jie – tarsi skirtingos jos gyvenimo versijos. Ar Dafnė sugebės apsispręsti? Drake'o Doremuso filmas buvo kuriamas neturint baigto scenarijaus, todėl režisierius suteikė aktoriams galimybę daug improvizuoti. (JAV, Pietų Korėja, 2019)

Persų kalbos pamokos ***

1942-aisiais jaunas Belgijos žydas Žilis (Nahuel Pérez Biscayart) atsiduria nacių konclageryje ir apsimeta persu. Tai jam vienintelė galimybė išlikti gyvam. Kareiviai atveda Žilį pas Klausą Kochą (Lars Eidinger), kuris po karo svajoja atidaryti restoraną Irane. Kochas nori išmokti farsi kalbą. Žilis pradeda jį mokyti savo sugalvotos kalbos. Taip prasideda mokinio ir mokytojo, žydo ir vokiečio, istorija. Melas tikrai išgelbės Žiliui gyvybę, tik jis neįsivaizduoja, kokia kaina. Filmo režisierius Vadimas Perelmanas gimė Ukrainoje, filmus kuria JAV ir Rusijoje. (Rusija, Vokietija, Baltarusija, 2020)

Tobula žmona ***

Savo mokykloje Poletė moko merginas kurstyti šeimos židinį ir dorai vykdyti sutuoktinės pareigas. Bet 1968-ųjų gegužės išvakarėse jos įsitikinimai susvyruoja. Kas kaltas – našlės statusas, virš Prancūzijos sklendžianti revoliucijos dvasia ar pirmosios meilės sugrįžimas? Kas atsitiks, jei tobula žmona pagaliau taps laisva moterimi? Martinas Provost („Serafina", „Violeta") šioje komedijoje subūrė tris puikias aktores. Pagrindinį vaidmenį sukūrė Juliette Binoche, Yolande Moreau vaidina sentimentalią senmergę, o Noémie Lvovsky – vienuolę, kurios dvasia daug laisvesnė, nei gali pasirodyti. Kurdamas komediją apie prancūzių emancipaciją, Provostas stilizuoja (kartais ir priartėdamas prie kičo ar karikatūros) Naujosios bangos maištininkų niekintą „tėtušių kiną". (Prancūzija, 2020)

****** – šedevras, ***** – pasižiūrėti būtina, **** – geras filmas,
*** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – niekalas

Kino repertuaras

Vilnius

Forum Cinemas Vingis

30–XI. 2 d. – Raganos (D. Britanija, JAV) – 11.10, 13.40, 16.10, 18.55, 21.30; XI. 3 d. – 11.10, 13.40, 15.50, 16.10, 18.30, 18.55, 21.10, 21.30; XI. 4 d. – 11.10, 13.40, 15.50, 16.10, 17.40, 18.30, 18.55, 21.30; XI. 5 d. – 11.10, 13.40, 15.50, 16.10, 17.40, 18.30, 18.55, 21.30, 21.10
30–XI. 1 d. – Meilei dydis nesvarbu (Rusija) – 13.50, 18.20, 21 val.; XI. 2 d. – 13.50, 16.10, 18.20, 21 val.; 3–5 d. – 13.50, 16, 18.15, 18.20, 20.40, 21 val.
30–XI. 2 d. – Auksiniai balsai (Izraelis) – 13, 19, 21.15; XI. 3–5 d. – 13, 19, 18.25, 20.50, 21.15
30–XI. 2 d. – Persų kalbos pamokos (Rusija, Vokietija, Baltarusija) – 13.50, 18.50, 21.35; XI. 3, 5 d. – 13.50, 17.40, 18.50, 20.50, 21.35; XI. 4 d. – 13.50, 18.50, 20.50, 21.35
30–XI. 1 d. – Ateik pažaisti (JAV) – 11.30, 16.50, 19.15, 21.40; XI. 2 d. – 11.30, 16.50, 19.15, 20.30, 21.40
30, 31 d. – Raganų klubas: palikimas (JAV) – 16.10, 18 val.; XI. 1, 2 d. – 16.10, 18.40
XI. 1 d. – F. Chopino „Dama su kamelijomis". Įrašo transliacija iš Maskvos Didžiojo teatro – 17 val.
31 d. – Raganos (D. Britanija, JAV) – 15.35
XI. 4–15 d. – Europos šalių kino forumas „Scanorama"
Visą repertuarą rasite www.forumcinemas.lt

Forum Cinemas Akropolis

30–XI. 1 d. – Ateik pažaisti (JAV) – 16.50, 19.20, 21.45; 2–5 d. – 16.50, 19.20, 21.15
30–XI. 5 d. – Meilei dydis nesvarbu (Rusija) – 17.10, 19.30, 21.45
31 d. – Raganos (D. Britanija, JAV) – 12.20
30–XI. 5 d. – Auksiniai balsai (Izraelis) – 13.30, 18.20
30–XI. 2 d. – Raganų klubas: palikimas (JAV) – 15.55, 21.15
XI. 5 d. – Kalakutas, vynas ir merginos (JAV) – 18 val.
Visą repertuarą rasite www.forumcinemas.lt

Skalvija

30 d. – Tobula žmona (Prancūzija) – 17.20; XI. 1 d. – 13.20
30 d. – Persų kalbos pamokos (Rusija, Vokietija, Baltarusija) – 19.30, 31 d. – 17 val., XI. 1 d. – 15.30; 3 d. – 18.50
31 d. – Ikaras. Mieteko Košo legenda (Lenkija) – 14.40
XI. 1 d. – *Kino klasikos vakarai.* Svarainio saulė (Ispanija) – 18 val.
XI. 1 d. – Deivido Koperfildo istorija (D. Britanija, JAV) – 20.40
2 d. – Helmut Newton: begėdiškas grožis (dok. f., JAV) – 19.10
2 d. – Mama (Ispanija, Prancūzija) – 16.45
3 d. – Dviese (Prancūzija, Belgija, Liuksemburgas) – 16.55
31 d. – „Trumpi, bet filmai: šiurpios istorijos" – 19.30; XI. 3 d. – 21.15
Karlsono kinas / Atostogos kine
30 d. – Jokūbas, Mimi ir kalbantys šunys (animacinis f., Latvija, Lenkija) – 13 val.
XI. 1 d. – „Trumpas kinas. Lietuviški filmukai vaikams" – 12 val.
30 d. – Suteik man sparnus (Prancūzija) – 14.30
Europos šalių kino forumas „Scanorama"
Programa „Naujienos iš šiaurės"
4 d. – Į tamsą (Danija) – 21 val.

„Persų kalbos pamokos"

Programa „Kertant Europą"
4 d. – Pamiršk ir išvažiuok (animacinis f., Lenkija) – 17 val.; 13 d. – 17 val.
Specialieji seansai
4 d. – Piemenė ir septynios giesmės (Indija) – 19 val.; 11 d. – 19.20
2 d. – *Seansai senjorams.* Dylerė (Prancūzija) – 14.45

Pasaka

30 d. – Helmut Newton: begėdiškas grožis (dok. f., JAV) – 17, 19.45, 21 val.; 31 d. – 21.15; XI. 1 d. – 18.45; 2 d. – 20 val.; 4 d. – 21.30
30 d. – Raganos (D. Britanija, JAV) – 19 val.; 31 d. – 18.30; XI. 1 d. – 18.15; 2 d. – 15.30; 4 d. – 17 val.
30 d. – Persų kalbos pamokos (Rusija, Vokietija, Baltarusija) – 17.15, 21.15; 31 d. – 15, 20.45; XI. 1, 3 d. – 20.30; 5 d. – 19.30
30 d. – Auksiniai balsai (Izraelis) – 17.15; XI. 1 d. – 14, 20.15; 4 d. – 19.45
30 d. – Mėlyna kaip apelsinas žemė (Lietuva, Ukraina) – 19.15; 31 d. – 16.45; XI. 1 d. – 16.15; 3 d. – 18.30; 4 d. – 17.15
30 d. – Dylerė (Prancūzija) – 17.30; 31 d. – 16.15, 19.30; XI. 1 d. – 15.45; 2 d. – 14, 19.30; 3 d. – 20.30; 4 d. – 21.30
30 d. – Palm Springsas (JAV) – 19.30
30 d. – Geriausios 2010–2020 metų „Kanų liūtų" reklamos – 21.45; 31 d. – 18.45, 20.30; XI. 1 d. – 19.45, 20.45; 2 d. – 18.15, 19 val.; 3 d. – 20 val.; 4 d. – 19 val.; 5 d. – 20.30
31 d. – Tobula žmona (Prancūzija) – 16.30, 21.30; XI. 1 d. – 16, 17.45; 2 d. – 17.45; 3 d. – 18.30, 20.45; 4 d. – 17.30; 5 d. – 19.15
31 d. – Skyrybų klubas (Prancūzija) – 17.30, 18.15; 2 d. – 16, 17.15; 3 d. – 18.15
XI. 1 d. – Lizdas (D. Britanija, Kanada) – 16.30; 5 d. – 17 val.
XI. 1 d. – Nuostabi epocha (Prancūzija) – 18 val.; 2 d. – 17, 20.45
2 d. – Atsiminimai iš Italijos (D. Britanija, Italija) – 15 val.; 4 d. – 19.15
2 d. – Pilis (rež. L. Lužytė) – 15.15
3 d. – Juodasis strazdas (JAV, D. Britanija) – 18 val.; 5 d. – 21.30
4 d. – Pabaigos ir pradžios (JAV, P. Korėja) – 21.15
Europos šalių kino forumas „Scanorama"
4 d. – Tarnai (Slovakija, Rumunija, Čekija, Airija) – 17.15
4 d. – Nilo Dievo motina (Prancūzija, Belgija, Ruanda) – 19 val.
4 d. – Moskitas (Portugalija) – 21 val.
5 d. – Į frontą (Italija) – 17.15
5 d. – Žuvis, plaukianti prieš srovę (Vokietija) – 19 val.
5 d. – Jallikattu (Indija) – 21.15

Paupio salė

30 d. – Raganos (D. Britanija, JAV) – 16.45, 21.15; 31 d. – 14.30; 2 d. – 15.30; 3 d. – 20 val.
30 d. – Helmut Newton: begėdiškas grožis (dok. f., JAV) – 19 val.; 31 d. – 16.45; XI. 1 d. – 18.15; 2 d. – 17.45; 3 d. – 18 val.
31 d. – Nuostabi epocha (Prancūzija) – 18.45
31 d. – „Kanų liūtų" reklamos – 21 val.
XI. 1 d. – Sapnų kūrėjai (Danija) – 14.30
XI. 1 d. – Atsiminimai iš Italijos (D. Britanija, Italija) – 16.15
XI. 1 d. – Juodasis strazdas (JAV, D. Britanija) – 20.15
2 d. – Paslaptingas sodas (JAV) – 13.30
2 d. – Lizdas (D. Britanija, Kanada) – 19.45
Europos šalių kino forumas „Scanorama"
4 d. – Autoportretas (Norvegija) – 16.45
4 d. – Suaugusiųjų žaidimai (Suomija) – 18.30
4 d. – Nelaimė būti gimusiam (Austrija, Vokietija) – 21 val.
5 d. – Tiesa ir teisingumas (Estija) – 17.45
5 d. – Garbinimas (Belgija, Prancūzija) – 21 val.

Kaunas

Forum Cinemas

30, 31, XI. 2 d. – Raganos (D. Britanija, JAV) – 10.50, 13.20, 16.40, 17.55, 21.50; XI. 3–5 d. – 10.50, 13.20, 16.25, 17.55, 20.45; XI. 1 d. – .50, 13.20, 17.55, 21.50
30–XI. 2 d. – Ateik pažaisti (JAV) – 13.10, 16, 19.30, 21.40; XI. 3–5 d. – 13.10, 16, 19, 21.25
30, XI. 1 d. – Auksiniai balsai (Izraelis) – 10.30, 18.25; 31, XI. 2, 4 d. – 10.30
30, XI. 1, 3, 5 d. – Persų kalbos pamokos (Rusija, Vokietija, Baltarusija) – 10.30, 18.20; 31, XI. 2, 4 d. – 18.20
30–XI. 2 d. – Raganų klubas: palikimas (JAV) – 16.20, 19.15
XI. 1 d. – F. Chopino „Dama su kamelijomis". Įrašo transliacija iš Maskvos Didžiojo teatro – 17 val.
31 d. – Raganos (D. Britanija, JAV) – 12.55
XI. 5 d. – Kalakutas, vynas ir merginos (JAV) – 18.20
Visą repertuarą rasite www.forumcinemas.lt

Romuva

30 d. – Helmut Newton: begėdiškas grožis (dok. f., JAV) – 18 val.; 31 d. – 16 val.; XI. 5 d. – 18.30
30, 31 d. – Persų kalbos pamokos (Vokietija, Rusija, Baltarusija) – 20 val.
31 d. – Mėlyna kaip apelsinas žemė (Lietuva, Ukraina) – 14 val.; XI. 4 d. – 18.30
31 d. – Auksiniai balsai (Izraelis) – 18 val.; XI. 3 d. – 18.30

Redaktorė – Monika Krikštopaitytė (**dailė**)
Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | **Teatras, šokis** – Ieva Tumanovičiūtė
Muzika – Laimutė Ligeikaitė | **Stilius** – Rita Markulienė, Violeta Kundrotienė
Dizainas – Jokūbas Jacovskis | **Maketas** – Vanda Čemerkaitė
Finansininkė – Brigita Misiuvienė | **Direktorius** – Linas Vildžiūnas

7md

© „7 meno dienos". Kultūros savaitraštis. Išeina penktadieniais.
Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VšĮ „7 meno dienos",
S. Konarskio g. 49, 03123 Vilnius. Tel. 2613039. El. paštas redakcija@7md.lt.
ISSN 1392-6462. 4 sp. l. Tiražas 800 egz.
Spausdino UAB „Valdo leidykla", Gedimino g. 34, Ukmergė
Remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas
Lietuvos kultūros taryba
LR kultūros ministerija
Lietuvos kino centras

Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas
Lietuvos kultūros taryba
Lietuvos kino centras